Felmentés, kinevezés

A Minisztertanács *Lauthán Ferenc* belkereskedelmi miniszterhelyettest, saját kérésére — érdemei elismerése mellett — nyugállományba vonulására tekintettel, tisztségéből felmentette.

A kormány *dr. Spilák Ferencet*, az Országos Anyag- és Árhivatal elnökhelyettesét e tisztségéből felmentette, egyidejűleg belkereskedelmi miniszterhelyettessé kinevezte.

A Minisztertanács *dr. Szikszay Bélát* az Országos Anyag- és Árhivatal elnökhelyettesévé kinevezte.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács *Kovács Gézának*, a Gyár- és Gépszerelő Vállalat gazdasági igazgatójának és *Zvekán Ferencnek*, a Vegyiműveket Építő és Szerelő Vállalat munkaverseny-felelősének nyugállományba vonulásuk alkalmából, kiemelkedően eredményes munkásságuk elismeréséül a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta. A kitüntetéseket *Juhász Ádám* ipari államtitkár kedden adta át az Ipari Minisztériumban.

Nem változik a nyugdíjkiegészítés

Mint ismeretes, a dolgozók eddigi havi 290, illetve a mezőgazdasági szövetkezeti tagok 200 forintos bérkiegészítését a nyugdíjjárulék átlagos összegével 310, illetve 210 forintra emelik, és azt 1984. január 1-től *pótlék* formájában beépítik a bérekbe. A SZOT Társadalombiztosítási Főigazgatóságától kapott tájékoztatás szerint a nyugdíjasok és az újonnan nyugdíjba menők nyugdíjkiegészítése nem változik. A bérpótlék a nyugdíjalap megállapításakor nem számít bele az átlagkeresetbe, a 290, illetve 200 forintot *nyugdíjkiegészítésként* fizetik, s változatlan a már nyugdíjban levők nyugdíjkiegészítése is.

Vasúti forgalomváltozás

A MÁV értesíti az utazóközönséget, hogy Budapesten, az Asztalos Sándor utcai kereszteződésnél levő közúti híd elbontása miatt november 20-án, vasárnap a személyszállító vonatok közlekedésében korlátozások lesznek.

Általában reggel 9 órától délig, kora délutánig a személyvonatok **Szerencsre, Turára, Békéscsabára, Gödöllőre, Szolnokra és Ludasra nem Budapest, Keleti pályaudvarról, hanem Kőbánya-felső állomásról** indulnak. A Budapest, Keleti pályaudvar helyett **Budapest-Józsefvárosból** indul vonat 13.25 órakor **Sopronba és Szombathelyre, a Budapest, Déli pályaudvarról** 13.50 órakor pedig **Hegyeshalomra.**

Ugyanígy 8 órától 13 óráig **Budapest, Keleti pályaudvar helyett Kőbánya-felső állomásra érkeznek Békéscsabáról, Miskolcról, Salgótarjánból, Lökosházáról, Szolnokról és Turáról** a személyvonatok. A **Budapest, Keleti pályaudvar helyett Budapest-Józsefvárosba** érkeznek 9—13 óra között a személyvonatok **Eger-Somoskőújfalúból, Ózd-Sátoraljaújhelyről és Miskolcról, s a Budapest, Déli pályaudvarra jön vonat Hegyeshalomból** 9.20 órakor.

A fenti időpontokban Budapest, Keleti pályaudvar és Kőbánya-felső állomás, valamint Budapest, Keleti pályaudvar és Budapest-Józsefváros között vonatpótló autóbuszok bonyolítják le a vasúti forgalmat. Az autóbuszokon a megváltott vasúti jegyek érvényesek.

Tovább tart a hideg

Ma estig felhőátvonulásokból szórványosan várható hószállingózás, gyönge havazás. Az északi szél többfelé megerősödik. A hőmérséklet csúcsértéke 0 fok körül valószínű.

A tv-lottó nyerőszámai

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a Budapesten megtartott őszi tv-lottó sorsolásán a következő számokat húzták ki:

3 6 34 58 68

Fakitermelés — feketén

Jó három esztendeje történt, hogy *Szarvas János*, a vajdácskai *Petőfi Tsz* főágazat-vezetője a termelőszövetkezet nevében fakitermelést vállalt a vízügyi igazgatóságoktól a Duna különböző szakaszain. A most 41 éves férfi — a közös gazdaság vezetőinek tudta nélkül — a munkát kiadta *Marsi Zoltán* és *Szadeczky György* szentendrei favágóknak. A kitermelt fát *Óhidy Istvánnak*, a váci áfész fölvásárlójának adták el, aki a termelőszövetkezetnek fizetett érte. Amikor az üzlet beindult, Szarvasék megállapodtak Óhidyvel, hogy az átvett fának csupán a felét fizeti ki az áfész a tsznek, a másik felét pedig Marsinak és Szadeczkynek. Ezt könnyen megtehették, hiszen a fölvásárlónak joga van bárkitől megvenni az árut. A két favágó a svarcból 10 százalékot adott Óhidynek, a maradék pénzen pedig Szarvassal együtt osztozkodtak: *mindenkinek egyharmad jutott.*

Szarvas a fakitermelésért még *munkabért is elszámolt* Marsiéknak és más favágóknak is, a tsz meg fizetett — ahogy mondani szokás —, mint egy katonatiszt. Egyszer aztán új elnöke lett a termelőszövetkezetnek, akinek föltűnt, hogy jóval több fa kitermeléséért fizetnek munkabért, mint amennyi fa eladásáért ők kapnak. pénzt az áfész-től. Ráadásul a közös gazdaság budapesti melléküzeme, ide tartozott a fakitermelés is, *13 milliós veszteséggel zárta az 1981-es évet.* Az ügyből följelentés lett, és megindult a rendőrségi vizsgálat.

A *Budapesti Rendőr-főkapitányság vizsgálati osztályán* megállapították, hogy Marsi és Szadeczky nem egészen két év alatt több mint 600 köbméter fát adott el a saját nevén, és ezért *csaknem egymillió forintot* kaptak, vagyis ennyivel károsították meg a vajdácskai Petőfi Tsz-t. Kiderült az is, hogy a budapesti ágazat fölszámolása után Marsinak és Szadeczkynek esze ágában sem volt fölhagyni a jól jövedelmező üzlettel. Előbb a fővárosban, a *Rozmaring Tsz-nél*, majd a vecsési *Ferihegyi Termelőszövetkezetnél* helyezkedtek el. Pontosabban: Vecsésen már csak Marsi nevén ment a munka, mert társa időközben kisipari engedélyt váltott ki a favágásra, de a manipulációkban változatlanul mindketten benne voltak. A Rozmaring Tsz-t 344 ezer, a Ferihegyet pedig 326 ezer forinttal károsították meg. Óhidynek körülbelül 50—60 ezer forint jutott a „segítségért", amivel a három termelőszövetkezetet sikerült becsapni. A vizsgálat, Sarvas, Marsi és Szadeczky *előzetes letartóztatása* mellett, még folyamatban van.

B. K.

KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI NAP. A Fővárosi Tanács Közlekedés Felügyelete — a BRFK-val és a FKBT-vel együttműködve — november 19-én, szombaton rendezi meg a hagyományos őszi közlekedésbiztonsági napot a III. kerületi Mozaik utca 5. szám alatti vizsgáló állomáson, ahol 6—14 óra között tanácsokat adnak a gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémákra.

BABITS-ÜNNEPSÉG ESZTERGOMBAN. Tisztelet Babits Mihálynak címmel irodalmi műsort rendeztek kedden az esztergomi Városi Művelődési Központban, fővárosi előadóművészek részvételével. Ezzel a rendezvénnyel nyitották meg a költő születésének centenáriuma tiszteletére rendezett esztergomi eseménysorozatot.

AUTÓBUSZSZERENCSÉTLENSÉG. Tizenhat ember életét vesztette, 24 pedig megsebesült kedden, amikor Isztambultól száz kilométerre keletre egy utasszállító autóbusz a sűrű ködben összeütközött egy teherautóval.

GÉPKOCSIMOSÓ BERENDEZÉSEKET gyárt az amerikai Rohe cég NSZK-beli leányvállalatával kooperációban a Soproni Autófelszerelési Vállalat. A soproniak hazai anyagokból készítik a mosók vázszerkezetét, melyekre az együttműködő fél szereli fel az elektromos motorokat és a vezérlőberendezéseket.

MÚZEUMBŐVÍTÉS. A jászberényi Jász Múzeum állandó és időszaki kiállításoknak otthont adó új épületszárnnyal bővült, amelyet kedden nyitottak meg ünnepélyesen a látogatók előtt. Az ipartörténeti állandó kiállítás mellett a múzeum új közművelődési termében F. Szabó Mihály fazekas népi iparművész, a népművészet mestere mutatkozik be kerámiáival.

„NÉPESEK" KOMLÓRÓL. A bányákban használatos személyszállító kocsik — közismert nevükön népesek — gyártását kezdték el Komlón, az Országos Földtani Kutató és Fúró Vállalat mecseki üzemében. A keskeny és széles nyomtávú alvázra két különböző kivitelben készülő, leszerelhető felépítményű, univerzális kocsikból az év végéig félszázat szállítanak megrendelőiknek.

JAZZHÉTVÉGE SZEGEDEN. Pénteken és szombaton hét végi jazzprogramot rendez a Szegedi Ifjúsági Ház. Négy helyszínen: az Ifjúsági Házban, a Bartók Művelődési Központban, a Tanárképző Főiskola dísztermében, a Tudományegyetem KISZ-klubjában lesznek a koncertek. Nyolc kiváló hazai együttes mellett fellép az Újvidéki Dixieland, a lengyelországi Tomasz Stanko és Tomasz Szukalski duó, az Amerikai Egyesült Államokból pedig a kitűnő gitárművész, Larry Coryell.

A FŐVINFORM JELENTI. Budapest XI. kerületében, a Budafoki út és a Karinthy Frigyes út kereszteződésében átprogramozták a jelzőlámpákat. Ezentúl a Budafoki úton egyszerre kapnak zöld jelzést az egyenesen haladók és a balra nagy ívben kanyarodók.

Útszűkületre számítsanak a II. kerületben, a Vörös Hadsereg útján, a városközpont felé haladók az Ötvös János utcai kereszteződésnél, mert ezen a részen lezárták az úttest jobb szélső sávját.

AZ ŐSZI ERDŐSÍTÉS megkezdődött a Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál. Mintegy másfél millió facsemetét ültetnek el, megközelítőleg 200 hektárnyi területen. A következő hetekben például lúcfenyvest telepítenek Tokaj-Hegyalján, Tolcsva környékén. Az ottani telepítésekkel a világhírű borvidék mikroklímáját kívánják javítani, növelni a páratartalmat, és így segíteni az aszúsodást.

HOLLÓHÁZI PORCELÁNOK. A budapesti Pataky István Művelődési Központban árusítással egybekötött bemutatót nyitottak meg kedden a Hollóházi Porcelángyárban készült több száz ajándéktárgyból. A szépen formált-díszített vázák, korsók, falitálak, mokkás, süteményes és dohányzókészletek között november 20-ig, naponta 10 és 19 óra között válogathatnak a vásárlók.

VÉNUSZTÉRKÉPEK. Szovjet tudósok a közeljövőre egy Vénusztérkép összeállítását tervezik. A bolygó geológiai felépítését, felszínének hőmérsékletét, légkörének összetételét, valamint az északi félgömb ionoszféráját bemutató térképeket a Vénusz—15 és a Vénusz—16 automata űrállomásokról kapott felvételek alapján készítik el.

TISZTELETITAG-VÁLASZTÁS. Szentágothai János akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét az Indiai Tudományos Akadémia tiszteleti tagjává választotta.

ŐSZI FIZIKUSNAPOK PÉCSETT. A tudományos munkásságáért Prométeusz-éremmel kitüntetett Jeges Károly nyugalmazott főiskolai tanárt köszöntötték hetvenötödik születésnapja alkalmából a Pécsett kedden megnyitott őszi fizikusnapok ünnepi ülésén. Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat hagyományos rendezvénysorozata keretében az általános és középiskolai tanárképzési kísérlettel kapcsolatos fizikatanszéki tudományos kutatások feladatait vitatják meg.

MŰSORVÁLTOZÁS A NEMZETIBEN. A Nemzeti Színház értesíti a közönséget, hogy november 25-én, pénteken a Várszínházban a Laodameia bemutatója helyett a Szemfényvesztők kerül színre. Babits Mihály Laodameia című drámájának premierjét november 27-én, vasárnap tartják meg. Ugyancsak a Nemzetiben november 30-án a Titkos záradék (Felnőtt bérlet B. sorozat, 2. előadás) helyett a Különös nyáréjszaka című darabot játsszák.

OMSZKI MŰVÉSZETI EGYÜTTES adott műsort kedden este Szentendrén, a Pest megyei Művelődési Központ színháztermében. Pest megye szovjetunióbeli testvérvárosának népi együttese a Szovjet Kultúra és Tudomány Háza alapításának 10. évfordulója alkalmából tartózkodik hazánkban.

ELMARAD A FŐPRÓBA. Ma délelőtt a Vidám Színpadon a nyílvános főpróba elmarad.

OLAJIPARI HÍRKÖZLÉS. Korszerűsítik a hazai olajipar hírközlő-hálózatát. Az 1984. elején megkezdődő munkával megteremtik annak lehetőségét, hogy az egymástól távol levő munkahelyek, mellékállomások közvetlenül kapcsolatot teremthessenek egymással. Az egyes főközpontok között egyidejűleg 20—24 beszélgetést lehet majd folytatni, így gyorsabb lesz az ügyintézés, a segélykérés, a jelentések továbbítása.

KARÁCSONYI VÁSÁR CSEPELEN. A Centrum Csepel Áruház az idén először kihelyezett karácsonyi vásárt szervez november 24—30-ig a Csepel Vas- és Fémművek főbejáratánál. Az I. kapu mellett, az MTESZ műszaki klubjában naponta 10—18 óráig vásárolhatók az ajándékozásra alkalmas cikkek, egyebek közt konfekcióáruk, játékok, háztartási eszközök, kozmetikai termékek. Az áruház a kétmillió forintos indulókészletet az igényekhez alkalmazkodva folyamatosan feltölti, s néhány terméket engedményesen is árusít.

Jutalom a nyomravezetőnek

A Szépművészeti Múzeum felhívása

A Szépművészeti Múzeumból ellopott hét, nagy művészi értékű festmény mielőbbi visszakerülése a magyar nemzetnek, minden művészetszerető embernek szívügye, egyetemes kulturális érdek. Azért, hogy a képek — amelyeket a sajtó, a rádió, a televízió ismertetett — fennmaradása, épsége biztosítva legyen, és mielőbb visszakerüljenek a múzeumba, s a nagyközönség újra gyönyörködhessen bennük, a Szépművészeti Múzeum főigazgatósága a nyomravezetőnek: annak, aki a festmények hollétéről célravezető tájékoztatást ad, illetve azokat visszajuttatja, méltó jutalmat ajánl fel. A bejelentéseket a Szépművészeti Múzeumban személyesen, írásban vagy telefonon — 429-336 —, esetleg a rendőrségen lehet megtenni.

Végső búcsú Martin Györgytől

Mély részvéttel kísérték utolsó útjára kedden a Farkasréti temetőben az 51 éves korában elhunyt *Martin György* kandidátust, táncfolkloristát, a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének osztályvezetőjét.

A kiváló népzenekutató, néptánchagyományaink tudós igényű feltárója, zenetudós ravatalánál az MTA Zenetudományi Intézetének nevében *Vargyas Lajos*, a zenetudományok doktora, tudományos tanácsadó mondott búcsúbeszédet, felidézve Martin György alakját, munkásságát.

HALÁLOZÁS

ÓNDRISEK ISTVÁN, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1928 óta volt tagja a pártnak, 79 éves korában elhunyt. Búcsúztatása november 17-én, csütörtökön délután 14 órakor lesz a Kerepestarcsai temetőben — közli az MSZMP gödöllői járási bizottsága.

LIGETI ISTVÁN, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki a pártnak 1936-tól volt tagja, 82 éves korában elhunyt. Búcsúztatása november 21-én 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben — tudatja az MSZMP V. kerületi bizottsága és a Ferrunion.

Egy öreg ház padlásán

Kossuth Hírlapja

Értékes szabadságharc-korabeli napilapgyűjteménnyel gazdagodott a hajdúszoboszlói Bocskai Múzeum. A Hazafias Népfront városi bizottsága által meghirdetett hulladékgyűjtési akció során az úttörők az egyik lakatlan, lebontásra váró *öreg ház padlásán* megtalálták *Kossuth* Hírlapjának csaknem valamennyi megjelent számát.

Az 1848 júniusában indult és december 31-én megszűnt újságnak 157 száma látott napvilágot, amely minden írásával a szabadságharc ügyét szolgálta.

Hol tartanak a kiutalásokkal?

Autók és sorszámok

Trabant Limousin Hycomat	Budapest	1 174	Skoda 120 L	Budapest	13 796
				Debrecen	8 682
Trabant Hycomat Combi	Budapest	104		Győr	9 987
			Skoda 120 GLS	Budapest	760
Trabant Limousin	Budapest	19 084	Lada 1200	Budapest	26 832
	Debrecen	13 621		Debrecen	16 028
	Győr	18 421		Győr	8 477
Trabant Combi	Budapest	7 458	Lada 1300 S	Budapest	10 529
	Győr	3 612		Debrecen	7 019
				Győr	2 693
Wartburg Limousin	Budapest	9 975	Lada 1500	Budapest	9 651
	Győr	6 191		Debrecen	6 376
				Győr	2 826
Wartburg de Lux	Budapest	14 824	Lada Combi	Budapest	4 942
	Győr	7 916		Debrecen	2 735
Wartburg de Lux tolótetős	Budapest	3 085	Moszkvics	Budapest	12 246
Wartburg Tourist	Budapest	6 133	Polski Fiat 126 P	Budapest	16 802
	Győr	2 250		Győr	5 413
			Polski Fiat 1500	–	4 076
Skoda 105 S	Budapest	7 336	Dacia	Budapest	15 914
	Debrecen	5 513		Debrecen	8 273
	Győr	5 832	Zasztava	Budapest	3 139

Totótanácsadó a 47. hétre

1. Arsenal—Everton	1 x
2. Norwich—West Bromwich	1 2
3. Nottingham—Ipswich	1
4. Sunderland—West Ham	2 x
5. Wolverhampton—Coventry	2
6. Avellino—Sampdoria	1 x
7. Catania—Juventus	2 x
8. Genua—Internazionale	x 1
9. Milan—Fiorentina	x 1
10. Pisa—Udinese	x 2
11 Cavese—Lecce	1
12. Campobasso—Arezzó	1
13. Padova—Palermo	x 2

Pótmérkőzések: 1, x, 2.

(×) ARTÉKA lakberendezési és ajándékszaküzlet megnyílt Bp. I., Mária tér 4. (Batthyány u. saroknál). Elemes bútorcsalád, kolonjál kisbútorok, világítótestek, kerámiák.

Haza és világ

Pályázati felhívás

A Kőrösi Csoma Emlékbizottság és a KISZ központi bizottsága Kőrösi Csoma Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából pályázatot hirdet **Haza és világ Kőrösi Csoma életművében, munkásságában** címmel.

A pályázaton részt vehet minden gimnázium, szakközépiskola és szakmunkásképző intézet nappali tagozatos tanulója. A pályamunkákat a tanulók egyénileg, illetve ketten is készíthetik: a terjedelem 15—20 gépelt oldal lehet. A beküldési határidő: 1984. március 15. A dolgozatokat a Kőrösi Csoma Társaság címére — Budapest, Izabella utca 46. 1064 — kell beküldeni. A legjobb pályamunkák készítői külföldi jutalomutazásban, illetve tárgyjutalomban részesülnek.

Jugoszláv gazdaság

A túlfogyasztás ára

Jugoszlávia gazdasági problémái *nem mai eredetűek*. Az első olajárrobbanás után a fejlett tőkés országokban a gazdasági növekedés üteme *tartósan lelassult*, a statisztikai adatok tanulsága szerint déli szomszédunknál viszont éppen gyorsulás következett be. Miközben az OECD-országokban 1973—79 között a bruttó hazai termék átlagosan évente mindössze 2,5 százalékkal *emelkedett*, Jugoszlávia társadalmi terméke ugyanezen időszak alatt *6,3 százalékkal növekedett*.

A vizsgált periódusban a beruházások átlagosan kilenc százalékkal *bővültek*, és általában a belföldi kereslet emelkedése *meghaladta* a termelését. A hazai túlelosztás szükségszerű következménye volt *a kivitel növekedési ütemének drasztikus mérséklődése*. Jugoszlávia a hatvanas évek folyamán — különösen az évtized második felében — *mintegy 10 százalékkal bővítette kivitelét évente*, a hetvenes évek közepére azonban az ütem egy százalékra visszaesett. Miközben 1973—79 között a behozatal viszont ezt meghaladóan, átlagosan 2,5 százalékkal *nőtt*.

Energiagondok

Jugoszláv közgazdászok manapság *meglehetősen kemény kritikával illetik a hetvenes éveket*. Visszatekintve világossá válik, hogy az erőteljes felhalmozás — nemzetközi összehasonlításban is jelentős ütem — *nem vezetett a termelés versenyképességének kívánt javulásához*. Sok esetben éppen ellenkező lett a végeredmény: az egyes köztársaságokban párhuzamos kapacitások keletkeztek, melyek számára a belső piac szűkké vált, exportálni azonban versenyképesen *nem tudtak*.

A túlfogyasztást, a megtermelt „forrást" meghaladó belföldi felhasználást az ország növekvő mértékben kezdte hitelekkel fedezni. 1973-ban Jugoszlávia bruttó adósságállománya *4,75 milliárd dollár volt még, 1980 végére azonban már 18,75 milliárdot tett ki*. Az adósságállománnyal párhuzamosan, az emelkedő nemzetközi kamatszintet tükrözve nőtt az adósságszolgálat is, a nyolcvanas évek elejére *elérte az évi négymilliárd dollárt*. A nyolcvanas évek elején a jugoszláv kormány *stabilizációs programja* természetesen a belföldi kereslet *radikális* csökkentését, az import mérséklését és a kivitel erőteljes fokozását tűzte ki célul. Három év alatt a beruházások 20 százalékkal, a teljes belföldi kereslet pedig hét százalékkal mérséklődött, az áruk és szolgáltatások importja évente átlagosan kilenc százalékkal lett kevesebb, miközben a kivitel évi hatszázalékos ütemben bővült. A *szükségintézkedések terhét a lakosság is alaposan megérezte, a reálbér a három évben összesen 15 százalékkal csökkent és az ipari termelés stagnálása következményeként emelkedett a munkanélküliség*. (Az áremelkedés üteméről a szomszédban járó magyar turisták is képet alkothattak, az ellátás pedig jó néhány közszükségleti termékből romlott. Egy hónapra például jegyre gépkocsinként 40 liter benzint adnak ki.

Jugoszlávia speciális gondja *az energiahiány*. Az idén több köztársaságban vezettek be *súlyos áramkorlátozást*, miután a szárazság miatt a vízi erőművek a tervezett energiamennyiséget nem tudták leadni. A mostani helyzet részben annak a következménye, hogy a hetvenes években az energetikai beruházások *nem bizonyultak elegendőnek*, részben pedig *a nyersanyagellátás nem összehangolt fejlesztésére vezethetők vissza*. A távlati energiastratégia szerint, a harmadik évezred elején az ország villamos energiájának többségét *már atomerőművek adják* majd, és a vízi erőművek súlya a jelenleginek harmadára esik. Ezzel nyilvánvalóan *mérséklődne* a természeti tényezőktől való függőség, de a tervek szerint a nukleáris erőművek építési programja a kilencvenes évekre marad. A mostani évtizedben *a kivezető utat* Jugoszláviában *a lignit-hőerőművekben és természetesen új lignitlelőhelyek feltárásában látják*.

Kevesebbet utalnak

A jugoszláv gazdaságnak hagyományosan *két erős támasza volt:* a *turizmus* bevételei és a Nyugat-Európában dolgozó vendégmunkások *hazautalásai*. Az ország problémáit nyilvánvalóan bonyolítja, hogy tavaly mindkét bevételi forrás *apadni* kezdett. A külföldön dolgozók az 1981-es ketmilliárd dollárral szemben az elmúlt évben *csak 1,25 milliárdot küldtek* haza, annak ellenére, hogy az átváltás a dinár *erőteljes leértékelésével* számukra *elvileg* előnyösebbé vált — s mintegy *400 millió dollárral csökkentek egy év alatt a turizmus bevételei is*.

A jugoszláv gazdaságpolitikának ma egyszerre kell megküzdenie a korábban felvett adósságok visszafizetésének terhével, az erősen kétszámjegyű inflációval, az életszínvonal kényszerű csökkenésével, a gazdaság stagnálásával és a termelési struktúra átalakításának feladatával. Az országban jelenleg folyó társadalmi vita az *offenzív reagálás lehetőségeit keresi*.

G. Gy. — Sz. P.

* * *

A jugoszláv kormány a képviselőház elé terjesztette a *devizaügykezelési törvény* módosítására és kiegészítésére vonatkozó javaslatát, amelynek elsődleges célja a devizarendszer működésében mutatkozó *zavarok kiküszöbölése*. Az illegális külföldi valutaforgalom, a *fekete árfolyamon* történő devizaadásvétel ugyanis a jugoszláv piacon kérdésessé tette az érvényben levő törvény alapvető kitételeit.

A javaslat értelmében a vállalatoknak a jövőben a saját újratermelési szükségleteik kielégítése után *fennmaradó devizabevételt* legkésőbb két napon belül *el kellene adniuk* az erre felhatalmazott bankoknak. Ezt a devizaösszeget a *bankoknak* öt napon belül el kell adniuk az egységes devizapiacon, hogy ily módon fedezhessék azoknak a vállalatoknak az újratermelési szükségleteit, amelyeknek az exporthoz való hozzájárulása nem megállapítható vagy nem elegendő. E deviza egy részére azok a vállalatok is jogosultak lennének, amelyek nem vesznek részt a kivitelben, de alapanyag-behozatalra kényszerülnek.

Az összdevizabevétel egy részét a föderáció szükségleteire, az ország devizatartalékainak feltöltésére, a nemzeti bank által felvett kölcsönök *törlesztésére*, továbbá a kiemelt és országos szinten egyeztetett *árubehozatal* és az energiabehozatal szükségleteire kell fenntartani. Az ilyen rendeltetésű deviza évi *összegét a képviselőház határozza meg*. A kivitel serkentésére a javaslat szerint a vállalatok a devizabevétel növekedése arányában annak nagyobb részét tarthatják meg maguknak. Ezenkívül az a vállalat, amely az egységes piacon devizát adott el, *előnyben részesül* a felhatalmazott banknál a külföldi fizetőeszközök vásárlásakor.

A *dinár* mint egységes és egyetlen hazai fizetőeszköz funkciójának *biztosítására* a kormány javasolja, hogy az úgynevezett devizaeredetű dinárért ezentúl csak külföldiek és azok a jugoszláv állampolgárok vásárolhassanak, akik a devizát külföldön keresték meg és *nem törvénytelen vásárlással* jutottak hozzá. Jugoszláviában mind a mai napig számos *kurrens cikkhez* — például gépkocsihoz, színes televízióhoz stb. — főleg azok tudnak hozzájutni, akik *idegen valutával* vagy arról igazoltan átváltott dinárral *fizetnek*. A rendelkezések szerint ennek a fizetőeszköznek az eredetét nem firtatják. *(MTI)*

Zsebre megy

A realitásokhoz és a teljesítményhez igazodva – Bérszabályozás 1984

Az év vége felé mind nagyobb érdeklődés kíséri az irányító szervektől érkező mindenfajta megnyilatkozásokat. A közzétett szabályozóváltozásokon kívül a vállalatokat az indoklás is érdekli, hátha ebből támpontot kapnak feladataikra vonatkozóan, s ötletet a „kiskapuk" felfedezéséhez. Am mostanában az erre spekulálók rendre csalódnak: újdonságok, s magyarázat bőven akad, ám a szándék is eltökélt, hogy a szabályokat kivétel, felmentés nélkül alkalmazzák. Dr. Pongrácz Lászlót, az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal főosztályvezetőjét a bérszabályozás eddigi tapasztalatairól, s várható fejleményeiről kérdeztük.

— A közelmúltban tették közzé a jövő évi bérszabályozást, ami vállalati körökben nemi csalódást okozott. Ugyanolyan kemény feltételeket szab, mint a mostani...

— A vállalatok természetesen örültek volna, ha a bérszabályozás kötöttségei enyhülnek, mérséklődnek. A gazdaság ez évi eredményei alapján azonban az ideinél lényegesen nagyobb bérfejlesztés jövőre sem kalkulálható. Viszont a jól dolgozó vállalatnak, amelyik ráadásul konvertibilis viszonylatban exportál, s a munkaerővel takarékosan bánik, nem kell félnie, ezután is átlagosnál nagyobb béremelésre lesz módja.

Átszervezni — nem

— A bérszabályozás elvei lényegében jövőre sem változnak. Marad a bérszínvonal-szabályozás jelenlegi rendszere, nem emelkednek a mértékek. Ez bizonyára azt jelenti, hogy önök, az irányítók, elégedettek az 1983-ban bevezetett módszerekkel.

— Alapjaiban igen, hiszen szakított a sokat szidott báziselvvel, a hatékonyabb területeken *nem akadályozza* a létszámnövekedést sem, ugyanakkor ha tudatosan csökkentik a dolgozók számát, előnyösen lehet gazdálkodni az így felszabaduló bérrel. Az általános szabályok szerint *a létszámmal megtakarított bér 30 százaléka használható fel adómentes bérfejlesztésre*, ám ha a létszámcsökkenés számottevő, és az a tervszerű gazdálkodás következménye, azaz a vállalat ezt a teljesítmények csökkenése nélkül előre vállalta, akkor a felhasználható hányad *60 százalékot is elérhet*. Érdekes módon, kevés cég jelentkezett nálunk azzal, hogy például két év alatt különböző intézkedésekkel legalább nyolcszázalékos létszámcsökkentés mellett ér el a korábbival megegyező, vagy annál nagyobb eredményeket.

— Talán nem tudtak erről a lehetőségről. Vagy esetleg nem vállalták a nem teljesítés kockázatát.

— Ezzel semmiféle kockázat nem volt. Ha létszám nem csökkent a beígért mértékben, a felszabadult bér 30 százaléka akkor a vállalatnál marad. Azt sem tartom valószínűnek, hogy *nem ismerték ezt a lehetőséget*, hiszen az új bérszabályozással együtt közzétettük. Sokkal inkább elképzelhető, hogy a vállalatok felmérték, spontán létszámleépülésekkel nem érik el a nyolc százalékot, átszervezni viszont nem akartak.

Enyhék voltak...

— Bár még nincs vége az évnek, bizonyára összefoglalható valamennyire az idei év tapasztalata. A béremelkedés megfelel a tervezettnek?

— Nem egészen. A terv 3,5—3,8 százalékos növekedéssel számolt, s az első kilenc hónap tapasztalata alapján *pár tizeddel többet lehet valószínűsíteni*. Úgy tűnik, az iparban, az építőiparban *a vártnál jobban megcsappant a létszám*, s a kísérleti jövedelemszabályozásba sorolt vállalatoknál pedig várhatóan jelentős többleteredmények mellett — a népgazdasági átlag kétszeresét kitevő béremelkedés valósul meg. Ezért, bár 1984-ben a szabályozás általában *nem változik*, itt némi szigorítás várható.

— Ezt a módosítást viszont sokan kifogásolják, hiszen amikor a vállalatok vállalkoztak a kísérletre, arról nem volt szó, hogy menet közben emelik az adókat...

— A tapasztalatok azt bizonyították, hogy ezen a területen a követelmények *enyhébbek voltak, mint az általános bérszabályozási rendszerben*. Ha nem változtatunk, akkor itt a tervezettnél nagyobb lesz a bérkiáramlás, ami inflációt indíthat el, és az általános rendszer hatálya alá tartozó vállalatok joggal kifogásolhatják, hogy a kísérletben enyhébb követelményeket alkalmazunk, mint rájuk vonatkozóan. Ha viszont változtatunk — s az ország jól felfogott érdekéből az illetékesek emellett döntöttek —, akkor az érintett vállalatok tesznek szemrehányást. Egyébként a rosszallás ellenére sem hiszem, hogy az új szisztémát alkalmazó 30 vállalatból *bárki is ki akarna lépni* a kísérleti rendszerből. Sőt. Jövőre növelni kívánjuk a számukat, nagyobbrészt az átlagosnál alacsonyabb jövedelmezőségűek köréből. Úgy véljük, hogy ezek a rendszerek az eddiginél több lehetőséget adnak a gazdálkodás hatékonyabbá tételére, és nemcsak az idáig is jól gazdálkodóknak. A nagyobb mozgástér megélénkíti a vállalatok fantáziáját, előnyösen hat az eredményekre.

— A meglehetősen kemény követelményeket támasztó bérszínvonal-szabályozáson kívül működnek a vállalati gazdasági munkaközösségek. Sokan irigykedve nézik, hogy ott mennyivel többet lehet keresni. Hogyan értékelik ezt a fejleményt?

— Általában pozitívan. De amikor az itteni nagy pénzekről beszélünk, azért vegyük figyelembe, hogy ezek az emberek munkaidő után dolgoznak, gyakran szombaton és vasárnap. A szabadnapon végzett munkáért a gazdasági munkaközösségen kívül is 100 százalékos pótlék illetné meg őket. Azután itt a legjobbak, a legkvalifikáltabb szakemberek dolgoznak, a nagyobb pénzt jóval nagyobb teljesítmény is indokolja. S mivel az itteni fizetések nem számítanak bele a nyugdíjalapba, társadalombiztosítási járulékot sem vonják le, *nem kifogásolható, ha az ennek megfelelő összeget kifizetik*. Az itt végzett tevékenység ellenőrizhető, míg például a fusizókat nehéz „tetten érni". Más kérdés, hogy esetenként előfordulnak visszaélések. De az már a vállalati vezetőkön múlik, hogyan kérik számon az itteni teljesítményeket, milyen mértékben számolják fel az energia- és a termelőberendezések használatát, s eltűrik-e, hogy a fő munkaidőben szervezzék meg, készítsék elő a gazdasági munkaközösségben végzett munkát. Természetesen, ezek szabálytalanságok, aminek végül is *a vállalat látja kárát*.

Széthúzva a határokat

— Várhatóan ezután is sokan fogják szidni a bérszabályozást, mondván, hogy ezentúl sem ösztönöz jobb teljesítményekre, sőt, esetenként teljesítmény-visszatartáshoz vezet...

— Nagyobb teljesítményt nemcsak több bérrel lehet elérni. Amikor ma a nyolcórás munkaidő sincs teljesen kihasználva, *elengedhetetlen a követelmények fokozása*. A magasabb követelményeken felüli teljesítményekhez kell igazítani a több fizetést. Furcsa, ha csupán a bérszabályozást kritizálja valaki, *s nem vesz róla tudomást, hogy nem tértől és időtől elvonatkoztatva kell szabályozni a jövedelmeket!* Számolni kell a gazdasági realitásokkal. A gazdaság állapotától, dinamikájától függ a bérszabályozás, nem pedig fordítva.

— A közelmúltban módosították a bértarifarendszert, amit egyébként a Magyar Hírlap tegnapi melléklete részletesen ismertetett. Ez csak egyszerű technikai változás, vagy lényegi újdonságról van szó?

— Az új bértarifa *széthúzza* a határokat, azaz nagyobb lehetőséget ad a vállalatoknak a differenciálásra. De azért nehogy félreértés legyen: ez nem jelent azonnali béremelést azoknak, akik az új tarifahatárok alatt vannak. A vállalatok 1986. december 31-ig kaptak haladékot bevezetésére.

Kocsi Ilona

Darabokra bontják

Megkezdődött *a mezőgazdasági helikopterek* téli nagyjavítása a MÉM repülőgépes szolgálatánál. A szovjet gyártmányú K—26-os jelű gépeket a repülésbiztonsági előírásoknak megfelelően *darabokra bontják* szét, *átvizsgálják*, s egyes elemeit — amennyiben elérte a meghatározott repülési órát — kicserélik.

A jól felszerelt műhelyben nem csupán a megközelítően *90 hazai* gépet, hanem *más szocialista* országok helikoptereit is fogadják. A KGST-országok közötti szakosodás keretében ugyanis a *magyar fél vállalta* a mezőgazdasági helikopterek nagyjavítását.

A szerelőgárda szakértelmét dicséri, hogy a bolgár és az NDK-beli *partnerek* évek óta igen *elégedettek* a nagyjavítás minőségével. *(MTI)*

HORIZONT · HORIZONT · HORIZONT

Török gyógyír

Török gazdasági szakemberek az *importkorlátozásban*, a *termelékenység* növelésében és az *export* fokozásában vélik megtalálni a gyógyírt az ország *gazdasági bajaira*. Ezt fogalmazta meg programjában a választásokon pártja élén győzelmet aratott *Turgut Ozal*, aki az ország egyik legismertebb közgazdásza és akit a 80-as évek eleji „török *gazdasági csoda*" *atyjának* tekintenek.

Bolgár futómacskák

Bulgária az elektromos futómacskák kivitelét tekintve a világon első helyen áll. A terméket több mint *50 országba exportálják*, legnagyobb felvevőpiacuk a *Szovjetunió*, továbbá a KGST többi tagállama, de *Angliától Tuniszig* sok fejlett és fejlődő tőkés országban is keresett a termék. Ez év elején Milánóban *„Mizija"* néven megalakult a *„Sztbicar"* bolgár—olasz *vegyes vállalat leányvállalata*, amely rövid idő alatt jelentős piacra tett szert termékeivel. Exportlistáján 250-től 16 ezer kilogramm kapacitású *láncos* és 125-től 2000 kilogramm kapacitású *köteles* elektromos futómacskák szerepelnek.

Ihatatlan vizek

Az országszerte négy hete tartó száraz időjárás miatt olyan alacsony szintre apadt a *Rajna* és a *Duna* vize az NSZK-ban, hogy az *nemcsak* a biztonságos *hajózást* fenyegeti, de egészségügyi szempontból is veszélyes. A folyók *sótartalma megháromszorozódott* és ekkora koncentráltságban vizük már *ihatatlan*.

Nyelvbotlás?

Annyian tűzték már tollhegyre a magyartalan, pontatlan, zavaros írásokat és nyilatkozatokat, hogy egy jobbérzésű hírlapíró nem is untatja ilyesmivel az olvasóit. Magam sem tenném ezt, ha a rádió múlt szombati 168 óra című műsorában csupán nyelvbotlást hallottunk volna. Ám ez a botlás olyannyira kétértelműre sikeredett, hogy sok rádióhallgatóban kétségeket ébresztett.

A nyilatkozó szakember űrbéli dolgokról beszélt, miközben azt állította, hogy meghágják a jogszabályokat. Feltehetően ő is gondolt arra, hogy sokan nem értették meg szavait, ezért a nyomaték kedvéért rögtön megismételte: meghágják.

Két eset lehetséges. Vagy nem szereti az illető a megszegik és az áthágják igéket, vagy pedig az, hogy roppant képszerűen és szemléletesen szólt a túlszabályozásról, a jogszabályok felesleges szaporításáról.

(á. gy.)

Konferencia a kapitalizmus kutatásról

Kedden a Budapesti Műszaki Egyetemen nemzetközi tudományos konferencia kezdődött a Magyar Tudományos Akadémia rendezésében. A négynapos tanácskozáson a szocialista országok tudományos akadémiáinak *a modern kapitalizmus* kutatásával foglalkozó szakértői vesznek részt. A szakemberek előadásokon és vitákon tekintik át a fejlett tőkés országok tudományának és oktatásának helyzetét. *(MTI)*

Goncourt-díj Tristannak

A Goncourt-díjat idén *Frederick Tristan* „Eltévelyedettek" (Les egares) című műve kapta.

A mű témája szokatlan: egy világhírű, Nobel-díjas regényíróról szól, aki soha egyetlen sort sem írt — műveit egy ismeretlen szerző készíti, aki szerényen a háttérben marad. A regényben ő mondja el — a világhírű „író" halála után — hogyan szövődött kettőjük között ez a furcsa kapcsolat.

Frederick Tristan 52 éves, eddig főleg fantasztikus, kalandos regényeket írt. Hosszú ideig élt a Távol-Keleten, Kínában, Vietnamban, Indonéziában és Burmában s előszeretettel szó misztikus és mitológiai elemeket műveibe. *(MTI)*

Olvasó népért

A másfél évtizede útjára indított Olvasó népért mozgalom harmadik konferenciája kedden fejeződött be Gárdonyban. A kétnapos eszmecserén a részt vevő több mint száz népfrontaktivista, pedagógus, népművelő, könyvtáros megvitatta a mozgalom helyzetét és további fejlődésének kérdéseit. Felszólalt *Pozsgay Imre*, a Hazafiai Népfront Országos Tanácsának főtitkára is. *(MTI)*

Elefántos ház, sétálóutca

Megfiatalítják Pécs ódon belvárosát

Idegenforgalmi szempontból hazánk egyik legfontosabb helye a pécsi belváros, a Mecsekvidéki Idegenforgalmi Bizottság ezért figyelemmel kíséri a védett negyedben folyó rehabilitációs munkát.

A mostani ötéves tervben minden eddiginél több — összesen 2362 — lakást újítanak fel Pécsett. Csehszlovák, lengyel és jugoszláv vendégmunkások segítik a rekonstrukciót, ennek eredményeképpen meggyorsult a munka az utóbbi időben. Megkezdődött több nagy középület felújítása, s *kedvezően változik az öreg városrész arculata.* Megfiatalodik a városháza, a színház és a régi Pannónia Szálloda épülete a városközpontban. Befejezéséhez közeledik az úgynevezett elefántos ház — a reformkorban épült Vigadó — rekonstrukciója. A patinás műemléki épület a jövőben is a vendéglátást szolgálja.

A belváros rehabilitációját mozdítja elő több nagy *közműprogram* is. A városrész védelme érdekében új útrendszert alakítanak ki. Az úgynevezett érintő utak — mint a nevük is mutatja — csupán érintik a területet, *elterelik és mérsékelik a járműforgalmat a történelmi városközpontban.* Ezáltal csökken a sűrűn alápincézett utcákra nehezedő nyomás, és lehetővé válik a *gyalogos belváros* megteremtése. Tavaly év végén megépült távvezetéken Pécsre érkezett az alföldi földgáz. Az új, korszerű energiahordozó bevezetése hozzájárult a belváros környezetvédelméhez, az épületek — elsősorban a műemlékek — megóvásához.

A pécsi városmag megújulásának egyik szembetűnő eredménye az első sétálóutca létrejötte: az ódon hangulatú, apró boltokkal és műhelyekkel teli Sallai utca visszanyerte eredeti — múlt századi — arculatát, s ezáltal a város újabb idegenforgalmi nevezetességgel gazdagodott. A házak előtt különleges kiképzésű kandelábereket állítottak fel, sötétedés után aranyszínű fényt árasztanak a lámpagömbök. A boltokat és a műhelyeket művészi kiképzésű cégérekkel látták el. A Sallai utca mintájára alakítják ki a történelmi városközpont több más utcájának képét is. *(MTI)*

Végső búcsú Mátrai Lászlótól

Tudományos és kulturális közéletünk jelentős személyiségei jelenlétében, mély részvéttel kísérték utolsó útjára kedden a Farkasréti temetőben az életének 75. évében elhunyt *Mátrai László* akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia filozófiai és történettudományok osztályának volt elnökét, az ELTE Egyetemi Könyvtára volt főigazgatóját, nyugalmazott egyetemi tanárt.

A filozófia- és kultúrtörténet kiváló művelőjének ravatalánál a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége és az MTA filozófiai és történettudományok osztálya nevében *Pach Zsigmond Pál* akadémikus, az MTA alelnöke mondott búcsúbeszédet.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a filozófustársadalom nevében *Lukács József* akadémikus vett végső búcsút Mátrai Lászlótól.

Sírjánál az ELTE Egyetemi Könyvtárának nevében *Németh G. Béla* akadémikus, a könyvtár főigazgatója a könyvtárosok, a kollegák és a barátok nevében pedig *Havasi Zoltán*, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatóhelyettese búcsúzott Mátrai Lászlótól. *(MTI)*

HALÁLOZÁS

KOMÁROMI JÓZSEF, a Szocialista Hazáért Érdemrend tulajdonosa — aki 1932 óta tagja a pártnak — 76 éves korában elhunyt. Temetése november 24-én 15 órakor lesz a debreceni köztemetőben — közli az MSZMP debreceni városi bizottsága.

KOSZORÚZÁS

Fürst Sándor, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyisége születésének 80. évfordulója alkalmából november 25-én, pénteken 10 órakor a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában koszorúzási ünnepséget rendeznek.

MEGEMLÉKEZTEK a lengyel fővárosban a varsói magyar kulturális intézet fennállásának 35. évfordulójáról. Az intézetben tartott bensőséges ünnepségen a Szocialista Kultúráért kitüntető jelvénnyel jutalmazták meg a magyar kultúra hat lengyelországi terjesztőjét. A magyar intézet emlékplakettjét 34 lengyel személy, több vidéki Lengyel—Magyar Baráti Társaság és az intézet néhány magyar dolgozója kapta meg.

SOTE JAZZKLUB. Ismét megnyílik a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Nagyvárad tér 9. alatti jazzklubja. A koncerteket havonta egy-két alkalommal, szerdán, 19 órakor rendezik. Ma este kamara jazzest lesz, szólószaxofonon Horváth Péter, zongorán Binder Károly, bőgőn Lőrinszky Attila játszik.

AZ ASZÚ készítését megkezdték a Tokaj-hegyaljai Állami Gazdasági borkombinát pincészeteiben. A kombinát az idén az évszázad aszús évének tartott 1973-as év termését meghaladó mennyiségben vásárolt fel erre alkalmas betöppedt szőlőszemeket.

ÖT POKOLGÉP robbant keddre virradóra a korzikai Ajeccióban. A néhány perc alatt lezajlott merénylet-sorozat csak kisebb károkat okozott. Elkövetőként egyelőre senki nem jelentkezett, a hatóságok azonban feltételezik, hogy a terrorakció ezúttal is a Földközi-tengeri szigetország Franciaországtól való elszakadásáért küzdő szélsőséges szeparatista szervezet műve.

KOS KÁROLY születésének 100. évfordulója alkalmából a Magyar Építőművészek Szövetsége emlékkiállítást rendezett a dombóvári művelődési otthonban. A tegnapi ünnepélyes megnyitón Makovecz Imre és Csete György építész, illetve Gömöry József tanár méltatta a sokoldalú művész munkásságát.

GÁZROBBANÁS. Legalább 14-en vesztették életüket és mintegy 30-an megsebesültek kedden Kakegava japán városban egy éttermi gázrobbanás következtében. Az étterem a helyi üdülőközponthoz tartozott, és a robbanás idején — mivel éppen ebédidőben történt — több mint százan tartózkodtak benne. A tokiói tévé hirdetése szerint sok sérült állapota válságos. A hatóságok megkezdték a robbanás okainak vizsgálatát.

NÉMA TELEFONOK. Kedden Budapesten az újpalotai lakótelepen 1330 telefon némult el kábelhiba miatt. A posta szakemberei folyamatosan dolgoznak s a hibás kábelt előreláthatólag ma estig kicserélik.

A FŐVINFORM jelenti: az V. kerületben a Veres Pálné utcában, az Irányi és az Eötvös Loránd utca között gázcsöveket fektetnek le, s ezért felbontják az utca jobb oldali sávját november 22-től december 20-ig. Kérik a gépjárművezetőket, ezen a szakaszon ne parkoljanak, mert az útszűkület miatt amúgy is lassabb lesz a közlekedés. Ugyancsak gázcsöveket fektetnek le a Váci utcában, a Felszabadulás és a Dimitrov tér között november 22-től december 31-ig. Tilos megállni az utca mindkét oldalán, kérik a járművezetőket, keressenek máshol parkolóhelyet. A VII. kerületi Rottenbiller utcában a Landler Jenő utcánál felbontották az útpálya belső sávjait, közlekedni mindkét irányban csak a külső sávokban lehet. Autóbusz helyettesíti november 23—24-én reggel 8 és 12.30 között a 24-es villamost a Nagyvárad tértől a Közvágóhídig.

HALÁLOS BALESET. Dr. Perecze Zsigmondné 71 éves nyugdíjas, budapesti lakos tiltott helyen ment át az úttesten az V. kerület, Bajcsy-Zsilinszky út és a Markó utca kereszteződésénél, és egy mikróbusz elütötte. Az idős asszony a helyszínen meghalt.

AGROKÉMIAI társaságot hozott létre a lenti járás tíz termelőszövetkezete és a Zala megyei Agroker Vállalat. A társaság mintegy hétezer tonna műtrágya tárolására alkalmas agrokémiai állomást épít.

A NEMZETI SZÍNHÁZ igazgatósága közli, hogy november 23-án, a Várszínházban a Két árva előadása Gábor Miklós betegsége miatt elmarad. A megváltott jegyek a váltás helyén visszaválthatók.

KÖZVÉLEMÉNYKUTATÓ kiállítás. Képzőművészeti alkotást avatnak Zalaegerszegen a település rendezett tanácsú várossá nyilvánításának 100. évfordulója alkalmából. A Dísz téren elhelyezendő vízmedence és a hozzákapcsolódó térplasztika tervezésére országos pályázatot hirdetett a Képző- és Iparművészeti Lektorátus. A beérkezett 23 pályamunka makettjeiből és tervrajzaiból kedden tárlat nyílt a Hevesi Sándor Színház társalgójában.

Tűz a traumatológián

Kedden a kora délutáni órákban felújítási munkálatok közben tűz keletkezett a VIII. kerületben, a Traumatológiai Intézet egyik földszintes épületrészének tetején. A tűz átterjedt a kórházépületnél felállított állványszerkezetre, s emiatt ott több szinten is meggyulladtak a fából készült ablakkeretek. A tűzoltóság tájékoztatása szerint a tüzet az okozta, hogy a kórház felújításán dolgozók az épület első emeleti teraszán *szabálytalanul tüzet gyújtottak*, s innen a lángok átterjedtek a tetőszerkezetre, majd az állványzatra.

A nagy erőkkel rövid időn belül helyszínre érkező fővárosi tűzoltóság egységei *húsz perc alatt megfékezték a tüzet.* A gyors beavatkozásnak köszönhetően a melléképület tetejének csak mintegy 40 négyzetméternyi területe károsodott, az állványszerkezet a nagy hő következtében több helyen megrongálódott.

Személyi sérülés nem történt, az anyagi kárt mintegy 300 ezer forintra becsülik. A tűz okának vizsgálatát szakértők bevonásával folytatják. *(MTI)*

MAGYAR—OLASZ közgazdász-konferencia. A változó világgazdasági helyzetről, a két ország gazdaságának alkalmazkodásáról kezdődött tanácskozás kedden, Rómában, magyar és olasz közgazdászok részvételével. A háromnapos konferenciára a Római Tudományegyetem, a budapesti Marx Károly Közgazdasági Egyetem, valamint a Római Magyar Akadémia szervezésében került sor. A két ország vezető gazdasági szakemberei előadások, elemzések keretében vizsgálják a gazdaságpolitika időszerű kérdéseit, a nemzetközi — elsősorban a magyar—olasz — együttműködés lehetőségeit.

A VÍGSZÍNHÁZ igazgatósága közli, hogy Darvas Iván betegsége miatt ma este a Pesti Színházban az Equus nélyett a Május — kávécsarnok kerül színre. A megváltott jegyek érvényesek vagy legkésőbb az előadás kezdetéig a pénztárnál visszaválthatók.

SZEMÉLYGÉPKOCSIKHOZ használható üzemanyag-fogyasztásmérők gyártását kezdte meg a cseméi November 7., valamint a Sasad Tsz által alapított Elektron gazdasági társaság. A Digicon nevű fogyasztásmérőnek az utastérben levő elektronikus kijelzőjéről leolvasható: az abban a pillanatban adott sebességgel továbbhaladó autó egy óra alatt hány liter benzint használ el.

(X) **Síbörze.** A GÁZMŰVEK síszakosztálya november 26-án, szombaton 9 órai kezdettel síbörzét rendez az I. ker. Krisztina tér 4. sz. alatti általános iskolában.

(X) **Aerobic, aerobic, aerobic!** Aerobictanfolyamot szervez a Hunyadi-Express SE szerdán és pénteken 18—19 óra között a Budapest Sportcsarnokban. Tanfolyamdíj: 300,— Ft/hó, gyermekeknek kedvezmény! Jelentkezés a helyszínen.

Huszonkilenc gázló

Sekély a Duna

A Duna vízszintje Budapestnél mindössze hét alkalommal volt egy méternél kevesebb, utoljára 1973-ban, amikor 89 centiméteres vízállást mértek, ám most ennél is sekélyebb a folyó, mindössze 78 centimétert jelez a vízmérce. A Duna vízgyűjtő területén ugyanis már hosszú ideje nem volt kiadós csapadék. A fővárosi szakaszon a jelenleginél is kevesebb vizet szállított a Duna medre 1953 utolsó napján, amikor 58 centiméter volt a vízállás, s a negatív rekordot jelentő 51 centiméteres vízállást 1947 november 6-án jegyezték fel.

A folyamatos apadás következtében november elejétől 23-ról 29-re növekedett a gázlók száma a Duna magyar szakaszán. Ezeken a helyeken általában 1,7—1,8 méternél mélyebbre nem merülhetnek a hajók, tehát csak csökkentett rakománnyal közlekedhetnek. *(MTI)*

*

Várható időjárás ma estig: az ország északkeleti felében átmenetileg erősen megnövekszik a felhőzet, és ott szórványosan várható kisebb havazás. Máshol kevesebb lesz a felhő. Az északnyugati szél napközben ismét többfelé megélénkül. A legmagasabb nappali hőmérséklet 0 fok körül alakul.

Lengyelek súlyos balesete

Sződliget külterületén *Krysztof Zawilinski* 32 éves krakkói lakos személygépkocsival nekiütközött az előtte fékező nyerges vontatónak. *Jerzy Basista* 31 éves és *Jan Koziol* 31 éves krakkói lakos a helyszínen meghalt. A személygépkocsi vezetője súlyos sérülést szenvedett. Mindhárman hazánkban dolgozó lengyel állampolgárok. Krysztof Zawilinski nem tartotta be a követési távolságot, és figyelmetlenül vezetett. *(MTI)*

Bomba az elnöknek

(MTI) Időzített bombát küldött postán Reagan amerikai elnöknek egy ismeretlen személy. Az óraszerkezettel ellátott két dinamitrudat a New York-i Kennedy repülőtéren levő postahivatal raktárában fedezték fel hétfőn koradélután. A repülőtér biztonsági szolgálatának képviselője szerint a csomag „Reagan elnöknek volt megcímezve és ketyegett".

Miután a postahivatal egyik jófülű alkalmazottja felhívta a figyelmet a ketyegésre, a repülőtéri épületet kiürítették, s a New York-i rendőrség bombaszakértői vették kezelésbe a csomagot. Az átvilágítás kiderítette annak tartalmát, s a két dinamitrudat tartalmazó pokolgépet Bronxba szállították és ott megsemmisítették.

A feladó kilétének megállapítására a New York-i rendőrség szerint alig van remény.

A MÁV értesíti az utazóközönséget, hogy építési munkák miatt időleges korlátozás lesz a személyszállító vonatok közlekedésében. November 28-án és 29-en a Budapest, Déli-pályaudvar helyett Budapest, Kelenföld-állomásról indul több vonat Pusztaszabolcsra és Székesfehérvárra. Ugyanakkor csak Budapest, Kelenföld állomásig közlekednek Pusztaszabolcsról, Székesfehérvárról és Komáromból vonatok. Ezenkívül november 29-én a Déli pályaudvar helyett Kelenföldről indul vonat 14.34 órakor Dunaújvárosba, ahonnan 13.52 órakor érkezik vonat a Déli pályaudvar helyett Budapest, Kelenföld állomásra. A vonatok változásairól a pályaudvarokon és az állomásokon kapható részletes felvilágosítás. A menetrend időleges módosításáért a MÁV kéri az utasok megértését.

Autók és sorszámok

Trabant Limousin Hycomat	Budapest	1 222	Skoda 120 L	Budapest	13 976		
Trabant Hycomat Combi	Budapest	104		Debrecen	8 751		
Trabant Limousin	Budapest	19 084	Skoda 120 GLS	Győr	10 075		
	Debrecen	13 621	Lada 1200	Budapest	460		
	Győr	18 421		Budapest	27 095		
Trabant Combi	Budapest	7 458		Debrecen	16 028		
	Győr	3 612		Győr	8 477		
Wartburg Limousin	Budapest	9 975	Lada 1300 S	Budapest	10 529		
	Győr	6 230		Debrecen	7 019		
Wartburg de Lux	Budapest	14 899	Lada 1500	Győr	2 725		
	Győr	7 916		Budapest	9 651		
Wartburg de Lux tolótetős	Budapest	3 085		Debrecen	6 376		
Wartburg Tourist	Budapest	6 133	Lada Combi	Győr	2 826		
	Győr	2 318		Budapest	4 942		
Skoda 105 S	Budapest	7 642		Debrecen	2 735		
	Debrecen	5 558	Moszkvics	Budapest	12 402		
	Győr	5 912	Polski Fiat 126 P	Budapest	16 602		
				Győr	5 447		
			Polski Fiat 1500	—	4 076		
			Dacia	Budapest	16 098		
				Debrecen	8 273		
			Zasztava	Budapest	3 139		

(MTI)

Faluvégi Lajos miniszterelnök-helyettes:

A gazdálkodás feszültségei okos szervezéssel enyhíthetők

(Folytatás az 1. oldalról)

Szélesebb körben kell alkalmazni az ár- és bérszabályozás területén *a követelményekhez kötött, ösztönző pályázati rendszert* — mondotta Faluvégi Lajos. Eltávolodunk attól a megszokott állapottól is, amikor *mindenkinek egyformán* megvoltak a maga beruházási eszközei. A jövőben ez sokkal inkább *a kezdeményezőkészség, az aktivitás, a helyes gondolkodásmód függvénye* lesz. Ezt kell figyelembe venni a területi és a helyi tanácsi vezetőknek is, hiszen ezek az elképzelések *hatással lesznek a város- és községpolitikai tervek* megvalósítására is. Meg kell szokni, meg kell tanulni, hogy odajut majd több a központi pénzalapból, ahol *saját erőforrásokból is támogatni tudják* a tervek megvalósítását.

Együtt a lakossággal

Az elkövetkezendő esztendőben számos fontos célkitűzést kell megvalósítanunk, ami nem lesz könnyű, s arra sem vagyunk bebiztosítva, hogy feladatainkat nyugodt körülmények között, a külső vagy belső tényezők változása nélkül, váratlan intézkedésektől mentesen tudjuk majd végrehajtani.

Faluvégi Lajos ezek után *a tanácsi tervekről* tájékoztatta a jelenlevőket. Hangsúlyozta, hogy szigorúbb követelményeket kell érvényesíteni az elkövetkező esztendőben e területen is; *mindenekelőtt megfelelő egyensúlyban kell tartani a beruházási lehetőségeket és forrásokat.* Nem szabad engedni — a nehezebb körülmények ellenére sem — társadalompolitikai terveink prioritásából. A miniszterelnök-helyettes — felhasználva az alkalmat — elismerését fejezte ki valamennyi tanácsi vezetőnek és szakembernek az e téren eddig elért eredményekért, és a jövő esztendőre irányuló elgondolások felelősségteljes kidolgozásáért. Majd hozzátette: akárcsak eddig, ezután is szükség van arra, hogy *mindenütt, ahol megvan rá a lehetőség, vonják be a lakosságot a tanácsok vezetői és a testületek tagjai a közös gondok megoldásába,* a célok jól szervezett megvalósításába.

Faluvégi Lajos emlékeztetett arra, hogy az Országos Tervhivatal vezető munkatársai a tervkészítés időszakában *három alkalommal találkoztak a megyei tanácsok tisztségviselőivel és szakembereivel;* az 1984-es tervek tehát egy folyamatos, közös munka eredményét tükrözik. Elmondta, hogy a közelmúltban a Tervhivatal munkatársai áttekintették a tanácsok VI. ötéves tervének időarányos teljesítését. Az elemzésből kiderült, hogy a száz lakosra jutó *alapvető mutatók tekintetében a megyék többsége máris elérte, vagy megközelítette a tervidőszak végére előirányzott* színvonalat. Ez rendkívül lényeges eredmény, ami a tanácsi vezetők és szakemberek erőfeszítéseinek is köszönhető, s amelyet valóban csak *bizonyos átcsoportosítások* mellett lehetett végrehajtani.

A VI. ötéves terv megvalósítására szánt pénzeszközök *hatvan százalékát a tanácsok e három esztendő alatt részben állami támogatásból, részben pedig helyi erőforrásokból* tudták előteremteni. Az is kedvező, hogy nemzeti jövedelmünk lassúbb növekedése ellenére a tanácsok összberuházásból való részesedési aránya nem változott az elmúlt három évben, bár néhány megye — például *Borsod* és *Veszprém*, valamint a *főváros* — csak az átlagnál kevesebb fejlesztést tudott megvalósítani, részben az építési háttér gondjai miatt. A hátralévő időben *elsősorban a lemaradásokat* kell pótolni. Így például a gyógypedagógiai intézmények építését, a szociális ellátás feltételeinek javítását, a városgazdálkodási szolgáltatásokat, az ivóvízellátást és a szennyvíztisztítást kell megoldani, a tervirányzatoknak megfelelően.

Faluvégi Lajos ezután arról beszélt, hogy közös erővel kell kialakítani a hátralévő esztendők, majd a VII. ötéves tervidőszak céljait, és megtalálni a megoldás lehetőségeit. Hozzátette: sok akut

gondunk végleges megoldása *nem igényel nagy beruházásokat, okos szervezési intézkedésekkel is nagyszerű eredményeket lehet elérni.* Várhatóan nem csökken a jövőben sem a tanácsi beruházások részesedése a nemzeti jövedelemből, bár *a fejlesztési célú előirányzat valamivel alacsonyabb* lesz, mint az előző esztendőben. A jövő évi program tehát egy *feszített terv* lesz, s megvalósítása sem lesz könnyű. Már korábban *megegyeztünk* abban — emlékeztetett rá a kormány elnökhelyettese —, és ezt szigorúan is vesszük, hogy *az idei esztendő tervteljesítését csak akkor fogadjuk el korrekt tervteljesítésnek, ha az esetleges túlteljesítésnek lakossági hozzájárulás a fedezete.*

A tanácsok felelőssége

Faluvégi Lajos felhívta a megyei tanácselnökök figyelmét arra is, hogy az elkövetkezendő időszakban ügyeljenek az új *társulási formákra*, a lakossági erőforrások bevonására, ami nemcsak az anyagiak miatt jelentős, mert azért is, mert a *valódi érdekközösségek talaján* járul hozzá egy-egy település a közösen elhatározott célok együttes megvalósításához. De ne feledjük — intett a miniszterelnök-helyettes —, hogy *ennek is megvannak a maga józan határai.* Tehát a tanácsi vezetők mindig alaposan és körültekintően gondolják meg, hogy *mikor és milyen célra veszik igénybe* a lakosság segítőkészségét. Soha ne improvizálianak, mindig *csak a leafontosabb célok* megvalósításához kérjék a segítséget. Ugyanakkor a helyi tanácsoknak a mai körülmények között azzal is számolniuk kell, hogy *a gazdálkodó egységek is nehezebb helyzetben* lesznek az elkövetkező időszakban, tehát a helyi források is bizonyára gyérebben buzognak... Hozzátette ehhez, hogy az 1984-es tanácsi tervekben a pénzeszközök zöme *a megkezdett fejlesztések befejezését* szolgálja, azonban már most, a VII. ötéves tervre való felkészülés során gondoskodni kell arról, hogy *a jövőben zökkenőmentesebb, törésmentesebb átmenet* valósulion meg a befejezett és a kezdődő tervidőszak között.

Az előttünk álló évek kiemelt programjának megvalósításáról szólva elmondta, hogy szépen halad *a lakásépítés* és lakásfelújítás; további erőfeszítést igényel, hogy az állami lakásépítés mérséklése ellenére *megépüljön a VI. ötéves tervre elhatározott 390 ezer lakás.* Mindez természetesen felveti *az építőanyag-ellátás* ismert gondjait; több intézkedés született a közelmúltban a kereslet-kínálat egyensúlyának javítása és a termelés növelése érdekében. *Továbbra is várjuk a megyei tanácsok kezdeményezését a helyi építőipari kapacitás bővítésére* — tette hozzá Faluvégi Lajos —, mindeddig azonban *csupán négy megye* konkrét javaslatait ismerjük... Továbbra is „szűk keresztmetszetnek" számít a lakásépítési program megvalósításában *a fiatalok* lakáshelyzetének javítása, a tanácsok szervezési munkájával e téren nem vagyunk elégedettek.

Az *iskolaépítési program* megvalósítása kapcsán felhívta a megyei tanácselnökök figyelmét arra, hogy most gondolják át, *hogy állnak középiskolákkal,* nehogy néhány esztendő múlva, amikor a mai nagylétszámú általános iskolás generáció középiskolás korba kerül, akkor kelljen kapkodni, az utolsó percben keresni a megfelelő megoldást. 1984-ben megvalósul a VI. ötéves tervre kitűzött *kórházfejlesztési programunk.* Elégedetten nyugtázta az energetikai célkitűzések gyors ütemű és sikeres megvalósítását, amelyben ugyancsak nagy szerepe volt a tanácsoknak, egyrészt rugalmas és gyors döntéseiknek, *anyagi áldozatvállalásuknak, másrészt jó szervezési készségüknek* köszönhetően.

Ezek után a gazdasági tervezés és a gazdaságszervezés feladatairól szólt a kormány elnökhelyettese. A megyei tanácsok a jövő év végére készítik el javaslataikat a hosszú távú településfejlesztési tervekre vonatkozóan. A VII. ötéves terv előkészítéséről elmondta, hogy *várhatóan már a jövő év elején megkezdődhetnek a tárgyalások* a megyei tisztségviselők és a Tervhivatal vezető munkatársai között a tervkészítés módszereiről, a terv követelményeiről és a tanácsok feladatairól. Hangsúlyozta a megalapozott tervkészítéshez nélkülözhetetlen *szellemi erők közreműködésének fontosságát, a tudományos kutatóintézetek bevonásának* szükségességét, majd vázolta, hogy milyen irányú gazdaságpolitikát kell megfogalmazni a VII. ötéves terv időszakára. Ez várhatóan egy *„korszerűsítő fejlesztéspolitika"* lesz, amelyhez természetesen megfelelő anyagi eszközök is kellenek. Miután azonban ezek csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésünkre, így arra számíthatunk, hogy *csak olyan beruházásokat tudunk majd finanszírozni, amelyek megvalósulása esetén növelhető a hatékonyság.*

Csak a legfontosabbat!

Szólt a gazdaságirányítási rendszer korszerűsítésének fő irányáról, s ismételten hangsúlyozta, hogy *a tanácsi gazdálkodást érintő elgondolások kialakításában továbbra is számítanak a megyei tanácsok vezetőinek és szakembereinek* érdemi közreműködésére.

Hetényi István pénzügyminiszter *a tanácsi költségvetésről* tájékoztatta az értekezlet résztvevőit. A számítások szerint az idén várhatóan sikerül teljesítenünk a tervet, s a jelek szerint a vártnál kisebb lesz a költségvetési hiány. Mindez annak köszönhető, hogy az idei költségvetési előirányzat felhasználása *tervszerű* volt, a tanácsok és az intézmények takarékosan, jól gazdálkodtak az eszközökkel, *anélkül, hogy jelentős mértékben romlott volna az alapellátás* színvonala.

RÉVAI VALÉRIA

VARÁZSIGE

Kínos ügy részleteit próbáljuk egymás mellé rakosgatni a megyei vezetővel. A kisváros egyik közéleti személyiségének bizonyos törvénysértések miatti kényszerű távozását elemezgetjük, keresve a választ, miként lehetett volna, illetve lehetne ezentúl az ilyen eseteket megelőzni. Legegyszerűbben úgy, hogy akiből vezető lesz, az nem enged a „rossz" csábításának, és nem követ el törvénysértést. Nagyjából ez a legtöbb, amit tanakodásunkból záróközleményként kölcsönös egyetértéssel megfogalmazhatnánk.

Nem túl sok. Elhangzanak persze — kissé fakó tónusban — bizonytalan, nehezen megfogható közhelyek, a hatékonyabb ellenőrzésről, az átgondoltabb személyzeti munkáról és ehhez hasonlókról. Aztán egyszer csak felélénkül a beszélgetés egy újabb fogalomnak köszönhetően. A *fiatalítás,* mondja beszélgetőpartnerem határozottan, s nyomban érzem, talaj van a lába alatt, szilárd alap, amelyről már el lehet rugaszkodni. Rugaszkodik is! Miért ne lehetne a fiatalokra komoly, felelősségteljes feladatokat bízni? — kérdi erélyesen. A folytatást már magamban mormolom: „Annak idején, mikor mi kezdtük a pályát..."

Nyertem. Valóban példázat következik az ötven körüli vezető ifjúkorából, arról, hogy ő már huszonöt évesen jelentős pozíciót töltött be, s lám mégis megállta a helyét. Hogy miként, arról már nem szól a fáma. De nem is kell, hogy szóljon, hiszen a mostani beosztás önmagáért beszél, töretlenül felfelé ívelő pályát mutat. Ebből viszont két dolog következhet: az illető vagy már huszonöt éves korában kiemelkedő vezetői tulajdonságokkal rendelkezett vagy menet közben szerezte meg azokat a képességeket, amelyek méltóvá tették őt annak idején a bizalomra.

A kulcsszó tehát a fiatalítás? Lehet. Nekem mindenesetre a nyelvem hegyén a kérdés: és N., a fegyelmivel elbocsátott kisvárosi vezető, akiről az imént beszélgettünk?! Hiszen *ő sem volt aggastyán,* alig töltötte be a negyvenet, s nem sokkal múlt harminc, amikor megkapta a vezetői kinevezést. S most ugyebár...

Vagy meséljek a szintén fontos vezetői beosztásban lévő 34 éves Z.-ről, akinek szakmai képességeit ugyan elismerés övezi, de beosztottjától egy pohár vizet nem tud kérni úgy, hogy annak ne szoruljon görcsbe a gyomra, ökölbe a keze. Mert Z. kitanulta ugyan az általa irányított szakterület fortélyait, csak éppen az irányítás mesterségéhez, az emberekkel való bánásmódhoz szükséges érzékkel nem áldotta meg őt a sors. Majd ezt is megtanulja — hangozhat erre az ellenérv. Kicsi az esély rá, de tételezzük fel, hogy így lesz. *Csakhogy milyen áron?* Hány embernek keseríti meg addig az életét, hány kitűnő szakember hagyja ott az adott munkahelyet, s mivé züllik az általa — kétségkívül ifjan — kormányzott szervezeti egység?

Tudom persze, hogy ellenpéldákat is jócskán lehetne sorolni. Akadnak olyan fiatal vezetők, akik értik a dolgukat, akik rendelkeznek azzal az intelligenciával, emberismerettel, életbölcsességgel, amellyel eloszlathatják az irányításuk alá került idősebb pályatársak kezdeti — nem is mindig alaptalan — ellenérzéseit, s a kortársak esetleges irigykedéseit. S megvan bennük a kellő önfegyelem ahhoz, hogy ne szédüljenek meg a ranglétra korán elért magasabb fokán.

De abban már nem vagyok biztos — bár adataim nincsenek erre —, hogy ők lennének többségben. Mint ahogy arról sem vagyok meggyőződve, hogy ne kellene mindehhez naponta megvívniuk a maguk aránytalanul nehéz belső küzdelmeit, s hogy az önnevelésre, a korukkal együttjáró természetes indulatok viszafojtására fordított energia vajon nem kamatozna-e jobban az életkoruknak megfelelőbb alacsonyabb beosztásban?

Akkor hát vissza a fiatalítással? Nem erről van szó! A jelszavakról kellene végre leszokni, a statisztikai kimutatásokra kacsingató, de az igazi szükségleteket szem elől tévesztő kampányokról. A *varázsigéről,* amelyek látszólag felmentést adnak az adott helyzet érdemi elemzése alól, a gondolkodás alól.

Nyilvánvaló, hogy fiatal vezetőkre szükség van, mégpedig elsősorban is ott, ahol az idősebb, az életkoruknál fogva tapasztaltabb korosztályokból nincs megfelelő utód a megüresedett irányítói székre.

Azt sem vonhatja kétségbe senki, hogy a vezetéshez különleges képességet mutató ifjú számára mielőbb meg kell teremteni a bizonyítás lehetőségét. Ám tekintve, hogy különleges képességű emberek különleges alkalmakkor bukkannak fel, a kiválasztás mechanizmusát mégiscsak inkább a természetes folyamatokhoz kellene igazítani.

Államigazgatási szakemberek körében mostanában egyre gyakrabban hallani e véleményt: a megfelelő utánpótláshoz, a tehetséges fiatalok megtartásához mindenekelőtt az kellene, hogy a pályakezdő tiszta képet kapjon a jövőjéről, átláthassa az előrejutás lépcsőfokait. Vagyis nem feltétlenül a szupergyorsaságú karrier lehetőségének, a merész vágyálmok égből pottyantott esetleges megvalósulásának van igazán vonzereje. Sokkal inkább annak, ha a pályakezdő meggyőződhet arról, hogy a *tisztes előrelépést a tisztességes munka garantálja.*

Ez utóbbi pedig ugyebár nem életkorhoz kötött fogalom.

ERDÉLYI ANDRÁS

Két rendelet a védőmunkahelyekről

Fogyatékosok és vakok érdekében

Az egészségügyi miniszter két rendeletet hozott a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról, a pénzügyminiszterrel közösen, korábban kiadott rendeletének végrehajtására. Miként az illetékesek elmondták: a napokban megjelentetett egyik új rendelet a *védőmunkahelyek megszervezéséhez* ad útmutatást. Ajánlja a tanácsoknak, hogy javasolják az üzemeknek, vállalatoknak: alakítsanak ki olyan munkahelyeket, ahol fogyatékos, vagy nagymértékben megváltozott munkaképességű embereket *egészségi állapotuknak megfelelő* munkakörülmények között foglalkoztathatnak. Az üzemeket, vállalatokat arra ösztönzi a rendelet, hogy tegyék lehetővé ezeknek az embereknek a habilitációját, illetve rehabilitációját. A sajátos, a dolgozók egészségét védő munkafeltételek létesítését megkönnyítendő a vállalatok *rehabilitációs célokra fejlesztési alapot* hozhatnak létre.

A másik új rendelet a vakok és gyengénlátók foglalkoztatását segíti elő. Kötelezi a vállalatokat, intézményeket, hogy a kisebb teljesítményű távbeszélő alközpontokban — amelyekben legfeljebb 20 fővonal és 200 mellékállomás van, s megfelelő tapogató készülék csatlakoztatható — megfelelő képesítésű vakot vagy gyengénlátót alkalmazzanak. Ezekben a munkakörökben *látók csak addig dolgozhatnak,* amíg a munkaközvetítő nem helyez oda vakot vagy gyengénlátót. A speciális szervezeteknél — például a vasútnál, a postánál, a fegyveres erőknél, a rendészeti szerveknél, valamint a mentőszolgálati telefonalközpontokban — ahol az átlagosnál többször kell kapcsolni — *nem kötelező* vakok vagy gyengénlátók alkalmazása. *(MTI)*

Vitustánc

Zűrzavaros év a SZIM-nél – Időhúzás és bürokratikus ügyintézés (2.)

A szerszámgépgyártók gondjait bemutató cikksorozatunk első része amolyan „bemelegítés" volt. Mai számunk szereplői keményebben fogalmaznak, súlyosabb bajokról, a nagyvállalat egyes üzemeiben eluralkodó kaotikus állapotokról számolnak be.

— Lényegesen több van ebben a vállalatban, mint amit most produkálni tud — jellemezte tömören a Szerszámgépipari Műveket a termelési igazgató, *Pásztory Lajos.* — Bár sokat fejlődtünk, de még mindig nem tudtuk kihasználni a nagyvállalat adta soksok lehetőséget. Tervszerű, folyamatos gyártás helyett sokszor kapkodunk, egyik napról a másikra élünk, *próbálunk felülkerekedni az anarchián.* S közben *valóságos vitustáncot járunk,* hogy a sok hiányos feltételből végül korszerű termék legyen.

Kemény, önkritikus szavak. Ám a szakember szavaiból később kiderült, nem önkritikát akart gyakorolni. Illetve: nemcsak azt. Az elmaradást, a kihagyott lehetőségeket részben a pangó piaccal magyarázza, de legalább ilyen mértékben a hazai bürokratikus ügyintézést okolja, s hogy nem tanultunk meg gazdálkodni a szűkös importlehetőséggel. Az ésszerű gazdálkodás mindig fontos, pénz- és devizaszűkében azonban különösen az. Az időhúzás, a döntések halogatása ilyenkor nem egyszerűen hiba, soha nem pótolható mulasztás, de bűn, amivel több tízmillió forintnyi veszteséget lehet okozni a gazdaságnak.

Aktatologatás

A SZIM, az 5100 fős nagyvállalat, nehéz évet élt meg az idén. Bár még nincs vége az esztendőnek, de nyugodt szívvel állítható, hogy *az eddigi kapkodás a hátralevő hónapban csak fokozódni fog.* A bajok egyik oka mindenképpen a piaci helyzetben keresendő. Egy számjegyvezérlésű szerszámgép előkészítési, gyártási ideje 9—18 hónap között ingadozik, vagyis az ésszerű, jól szervezett termeléshez körülbelül egy évvel előre kellene ismerni a vevők igényeit, rendeléseit. Ehelyett 1983-mat pár tucatnyi konkrét megállapodással kezdték. *Két választás* adódott: a cég legyártja ezeket, majd ölbetett kézzel vár az újabb üzletekre, vagy hogy a tervet teljesíthesse, s munkát tudjon adni a dolgozóknak, saját szakállára kezd el gyártani. Ez utóbbi megoldás mellett döntöttek. A külkereskedelmi vállalattal közösen összeállították a gyártandó szerszámgépek listáját, vagyis, hogy milyen megrendelésre számíthatnak nagy valószínűséggel még az idén külföldi vevőktől. A belföldi kereslet jobban kikristályosodott: a meglevő fejlesztési alapok behatárolták a lehetséges gépvásárlást — kevés vállalatnak tette lehetővé, hogy több milió forintos értékű szerszámgépet vegyen.

Tehát összeállt egy program. *Az igazi gondok azonban csak ezután kezdődtek.* Bár főleg hazai egységekből készül egy korszerű NV-, vagy CNC-vezérlésű szerszámgép, de azért akadnak speciális elemek, amelyeket csak tőkés országokból lehet napjainkban még behozni. A SZIM tudja, hogy éves szinten mennyi importra van módja, ám a gyakorlati lebonyolítás nem ilyen egyszerű. Először is azért, mert *a tőkés import átfutási ideje 180—260 nap* között ingadozik. Az átfutási idő egy részét nem tudják befolyásolni, de amit igen, ott *túl sok az aktatologatás,* az időhúzás, miközben a termelés akadozik a hiányzó, néha egészen apró mütyürök miatt...

Fabrikálás

De szakítsuk itt meg egy pillanatra a gondok ismertetését, s nézzük meg, a szállítás gondjai hogyan jelentkeznek a műhelyekben, jelen esetben a budapesti szerszámgépgyár Halom utcai szereldéjében: *Varró András* lakatos a megértőbbek közé tartozik, *Tamási Ferenc* villanyszerelő szenvedélyesebb, a sokszor fölösleges munka — mint mondja — már az idegeire megy. Igaz, szakszervezeti bizalmi lévén, egy műhely véleményét kell tolmácsolnia.

— Az importalkatrészek rendszertelenül jöttek be, így amikor hiányzott valami, akkor olyan munkát végeztünk el, ami akkor nem is volt szükséges, később kellett — így Varró András.

— Az első negyedévben jóformán nem is gyártottunk kész gépet. Félig megcsináltuk, s abbahagytuk, *valami mindig hiányzott,* és nemcsak az importdolgok. Hazaiak is. A hónap elején nem csináltunk semmit, a végén meg kapkodtunk. Valaki csak felveszi a pénzt azért, hogy megszervezze a munkát, nem? *Ha én így dolgoznék, felakaszthatnám magam* — vág közbe Tamási Ferenc.

Társa csitítja, hogy *másutt sem jobb a helyzet,* meg hogy ezek országos gondok, de hiába. Igazán nyomós érvet nem tud felhozni, s ő is látja, hogy *összevissza megy minden.* A műhelyben sorra nézzük a gépeket. Legtöbbjük félig kész, de nincs mivel folytatni. Most négy gépen dolgoznak, szovjet megrendelésre, a többinél legfeljebb *„vándorszerelést" végeznek.* Szép megfogalmazása ez a hiánynak, az ember azt gondolná, valami új, korszerű módszerről van szó. Pedig csak azt jelenti ez a szó, hogy *az egyik helyre már beszerelt egységet kiveszik, s átszerelik egy másikba,* hogy ott is folytathassák a munkát. Szegény ember vízzel főz? Kicsit drága lehet ez a ki-beszerelgetés...

— Hányszor megcsináltuk már, hogy kész volt egy gép, s kezdhettük szétszedni... — legyint a villanyszerelő. — Volt olyan masina, amit *háromszor szedtem szét,* hogy valamit kivegyek belőle... Mást ugyanis el lehetett már adni, s akkor gyorsan összeszedtük, leszereltük más gépekről a hiányzó elemeket. De hát *kisipari módszerrel megy itt minden...* — És mutatják a késtartókat, a törlőket, a fogazattárcsákat, az olajszelepeket... Filléres apróságok, de itthon nem gyártják. Importra kevés a pénz, hát most *a szakmunkások fabrikálják.* Kézzel, amit másutt szériában, géppel pillanatok alatt legyártanak.

Varró András higgadtabb, kissé talán cinikus, amikor ezekről az „apróságokról" beszél. Elvacakol vele... Igaz, hogy a vállalat egyik legjobb szakmunkása, értékesebb munkára képes, de ez most, úgy látszik, mellékes. Tamási Ferenc nem akarja elfogadni, megérteni ezt a fejetlenséget.

— Nem értem, miért nem lehet a KGST-ben létrehozni egy törlőüzemet. Mindenkinek megérné. Tisztességes árut, tisztességes árért. Nem az, hogy mindenki piszlicsáré dolgokkal vacakol. Most éppen 50—60 kábelsarura várunk. Meg krómozott csavarokra. Ideiglenesen beteszünk másokat, de ha kapunk, ki kell cserélni. A külföldiek csak nagy szilárdságúakat fogadnak el, mi pedig még tisztességes csavarokat sem tudunk gyártani. És ekkor a nagyfőnökök a nyakunkra járnak: mikor indul már el a gép? *Idegileg felőrlődik az ember,* mert ez a mostani zűrzavar ép ésszel föl nem fogható...

Félkarú óriások

A termelési igazgató pontosan ismeri ezt a helyzetet, ezért nem látja értelmét, hogy most csak a szépről, az eredményekről meséljen. A „vándorszerelés" 20—25 százalékos veszteségidőt jelent egy-egy gépnél, s nem kevés költségnövekedést. És mégis kénytelenek ezt csinálni. Ha nem vállalnák, akkor nemegyszer munka nélkül maradtak volna a dolgozók. Arról nem is beszélve, hogy egy hirtelen érkező megrendelést csak úgy tudnak rövid határidővel teljesíteni, ha előzetesen rákészülnek, elvégeznek minden elvégezhetőt. Így mindenesetre június végén *hetven szerszámgép állt készen* a budapesti gyárban.

— *Anarchikus, roppant nehezen uralható állapotokat találunk a szerelőmunkában.* Igazuk van a dolgozóknak, amikor türelmetlenek, de, sajnos, nem megy másként. Amint mondtam már, *kevés a biztos pont,* folyamatos munkahelyi kiszolgálásról nem beszélhetünk, sok a kapkodás. Ez pedig hibát szül. A hiba újabb hibát. Mindenesetre kalapot le azon dolgozók és vezetők előtt, akik napról napra urai tudnak maradni helyzetüknek. Képzelje el, hogy a raktáron levő több százmillió értékű gép, ezek a *félkarú óriások* mennyi pénzünket kötötték le, amit másra kellett volna felhasználni. Az áldatlan állapot fő oka a bürokratikus ügyintézés. Mint fegyelmezett állampolgár és vezető elfogadom, hogy nehéz helyzetben van az ország, s ezért a konvertibilis importtal takarékoskodni kell. Mi is így gazdálkodunk. De ha megkaptunk egy keretet, akkor már értethetetlen és elfogadhatatlan a bürokrácia, az időhúzás. És akkor még rajtunk kérik számon, miért nem teljesítettük az első félévi tervet. Hogyan? Mivel? Az első féléves gyártási programban levő gépekhez a hiányzó importalkatrészek részét augusztus, szeptember hónapokban kaptuk meg. Ha a hetven gépnek csak egy része komplett lehetett volna! A jóval bonyolultabb megmunkálóközpontokról nem is szólván.

Persze, azért nem olyan szép a menyasszony. A termelési igazgató úgy saccolja, hogy hárommilliárd-kétszámilliós árbevétel helyett három és fél milliárdot is elérhettek volna, ha kevesebb a gond. *A cég tőkés kivitele azonban jóval a tervezett alatt marad.* Exportban a SZIM is csak a szocialista országokban jeleskedett.

Fellendülés várható?

— Ismétlem, nem arról van szó, hogy nincs korszerű, versenyképes termékünk — így a termelési igazgató. — Eddigi kooperációink sikeresek voltak. Most Nyugaton egyszerűen nincs kereslet, vagy igen mérsékelt a nagy értékű berendezések iránt. Nemcsak a miénket nem veszik, a potom áron kínált japán csodagépeket sem. Egy sor erős tőkés cég csődbe jutott, tönkrement. Nekünk *valahogy át kell vészelni ezt a válságos időszakot,* szép csendben meghúzódni és fejleszteni tovább a konstrukciókat és főleg a gyártást. Meggyőződésem, hogy pár év múlva óriási ugrás következik be ebben a szakmában. Hirtelen robbannak az igények, s akkor kiderül, hogy közben a szakma is robbanásszerűen fejlődött. Válságban, rendelések nélkül is. Most ugyan teljesen mindegy, hogy korszerű, vagy korszerűtlen gépet nem lehet eladni, de nem szabad ebbe beletörődni és vegetálni. *Fejleszteni kell — a túlélés érdekében.*

KOCSI ILONA

OPEC-csúcs előtt

Ellentétek kereszttüzében

A felszínen látszólagos nyugalom uralkodik az olajpiacon, az OPEC-országok termelése *enyhén meghaladja a keresletet,* az olajtárolók csordultig vannak. A fejlett tőkés országokban az ipari termelés *nem emelkedik* olyan mértékben, hogy lökésszerűen növelné a keresletet.

Mindezek ellenére *nem él át nyugodt napokat a kőolajat exportáló országok szervezete.* A legtöbb gondot az iraki—iráni háború olajjal kapcsolatos kérdései okozzák. Teheráni becslések szerint Szaúd-Arábia naponta 6,4 millió hordó olajat hoz a felszínre, holott a sivatagi királyság kvótája napi 5 millió barrel. Irán bevételei fokozása érdekében — továbbra is szeretne a számára megállapított napi 2,4 millió hordó helyett 3,2—3,4 milliót kibányászni. Az olajügyi miniszterhelyettes egyik legutóbbi nyilatkozata nem hagyott kétséget afelől, hogy Irán — akár az OPEC *jóváhagyása nélkül* is — növelni akarja napi termelését és exportját. Kérdés azonban, hogy miként vélekedik erről a szándékról a szervezet december elején megtartandó szokásos miniszteri konferenciája?

Az olajjövedelmek növelése iránti vágy mögött még két szempont húzódik meg. Az egyik az, hogy Iránt az elmúlt hónapokban Bagdad többször megfenyegette olajlétesítményeinek szétbombázásával. Más oldalról viszont szálkát jelent a teheráni vezetés szemében, hogy Irak nemrégiben megállapodást kötött Kuvaittal és Szaúd-Arábiával, amelynek értelmében e két ország *napi 2—300 ezer hordó olajat értékesít Bagdad nevében.*

Ez a furcsa üzlet azért született, mert Irak olaja csak igen nagy nehézségek árán jut el vásárlóihoz. A több mint három éve tartó háború előtt Irak még napi 3,2 millió hordónyi „fekete aranyat" exportált, jelenlegi kvótája azonban csak napi 1,2 millió. De még ezt sem tudja kihasználni, mert az értékesítés csatornái összeszeszűkültek. Szíria nem engedi át területén az iraki olajat, de *nem jelentenek kiutat a rossz állapotban levő öbölmenti iraki olajkikötők sem.* Jelenleg az egyetlen köldökzsinór a vásárló országokkal a Törökországon áthaladó csővezeték, amelynek napi teljesítőképessége alig haladja meg a 750 ezer hordót.

Irán már korábban gyanította, hogy Szaúd-Arábia saját olajkitermelésének egy részét *Irak javára adja el,* most azonban bizonyosságot is szerzett erről. A már említett szerződés tulajdonképpen *olajkölcsönzésről szól: Kuvait és Szaúd-Arábia kölcsönként adja az olajat, illetve az értékesítésből származó bevételeket Iraknak, amely majd egy későbbi időpontban ugyancsak kőolajjal fizeti vissza adósságát.*

A néhány nap múlva sorra kerülő OPEC-csúcs előtt tehát a harcvonalak azt mutatják, hogy *mind Irak, mind pedig Irán szeretné növelni olajkivitelét.* Várható, hogy a kőolajkartell arab tagjainak többsége — amely a háborúban Irakot támogatja — *nyomást gyakorol* majd a nem OPEC-tag Szíriára annak érdekében, hogy ismét nyissa meg a területén átvezető kőolajvezetéket. Mindez akkor történik, amikor egyelőre *nincsen kilátás* az olaj iránti igény növekedésére, vagyis az OPEC csak saját tagjai között oszthatja újra fel a már korábban megállapított kvótákat. S nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a tőkés világ *kartellen kívüli olajexportőrei — Mexikó, Nagy-Britannia és Norvégia — ugrásra készen várják a kereslet növekedését,* illetve a közel-keleti olaj egy részének esetleges „kiesését", hogy azt saját bővülő olajtermelésükből elégíthessék ki, vagy pótolhassák.

Gonda György—Szentgáli Péter

Külkereskedelmi és vegyipari programok

KGST-tanácskozások

Moszkvában végetért a KGST Külkereskedelmi Állandó Bizottságának 66. ülése, amelyen a tagállamok és Jugoszlávia küldöttségei, valamint a Nemzetközi Gazdasági Együttműködési Bank és a Nemzetközi Beruházási Bank képviselői vettek részt.

A november 29.—december 1. között megrendezett tanácskozáson megvitatták, hogy milyen külkereskedelmi feladatok adódnak a KGST Berlinben megtartott, XXXVII. ülésszakán elfogadott, valamint a KGST VB ülésein hozott határozatokból.

A Külkereskedelmi Állandó Bizottság jóváhagyta az 1984—1985-ös munkatervet, amely a tagországok lakossága élelmiszer-ellátását javító átfogó intézkedéseket is tartalmaz.

A bizottság határozatokat hozott a KGST-országok külkereskedelmi együttműködésének továbbfejlesztéséről, a szocialista közösség érdekeinek védelméről a jelenlegi helyzetben, amikor az imperialista körök továbbélezik a nemzetközi légkört.

*

Pénteken befejeződött Balatonöszödön a KGST Vegyipari Állandó Bizottságának 62. ülése.

Az állandó bizottság megvitatta a vegyipar, a cellulózipar és a mikrobiológiai ipar időszerű feladatait. A résztvevők kiemelten foglalkoztak az élelmiszer-program megvalósításához szükséges vegyi anyagok, így a műtrágya, a növényvédő szer, az állatgyógyászati szerek és konzerváló anyagok gyártásával. A gyártásszakosodásra, a tervek szerint továbbra is jellemző, hogy a Szovjetunió a nagy energia- és anyagigényű termékekkel, főleg műtrágyákkal látja el a szocialista országokat, a többi tagország pedig nemzeti adottságainak megfelelően, más-más általában kisebb mennyiségben szükséges és kevésbé energia igényes termékek gyártását fejleszti. Magyarország feladata — a gyógyszer, növényvédő szer, és intermedier központi fejlesztési programmal összhangban — a növényvédő szerek fejlesztése, gyártásának bővítése.

Az 1986—90-es évek feladatai között foglalkoztak még a meglévő kapacitások jobb kihasználására vonatkozó javaslatokkal. Az ezzel kapcsolatos ésszerűsítésre már az elmúlt évek során is volt példa, így hatékony együttműködés alakult ki a műanyagok gyártásában az NDK és Magyarország, valamint Jugoszlávia és hazánk között. Az állandó bizottság 62. ülésén erről újabb tárgyalásokat folytattak, szó volt a kiemelt közös beruházások ütemezéséről, újabb üzemek létrehozásáról, valamint a meglévők rekonstrukciójáról. Ezen belül beszámoltak a Szovjetunióban épülő szintetikus takarmányüzem eddigi munkálatairól, s egyetértettek egy új közös katalizátorgyár szükségességében.

A vegyipari állandó bizottság ülése megvizsgálta a hosszú távú együttműködési célprogramok megvalósításának eddigi eredményeit. Rámutattak arra is, hogy az anyag és az energiafelhasználás korszerűsítésében még jelentős tartalékok vannak: főleg az energiatakarékosabb gyártástechnológiák alkalmazásában és a csekély hulladékokkal járó eljárások meghosszabbításában. *(MTI)*

Góliátok között

Miért nagykereskednek az ÁFÉSZ-ek – Új színfolt a palettán

Valaha a nagykereskedés állami monopólium volt. Ma már a kisebb szövetkezetek is foglalkozhatnak viszonteladással, Dávidként a hatalmas Góliát nagykereskedelmi vállalatok között. Hogy miért — ezt próbáltuk kinyomozni alábbi cikkünkben.

A gondolat már a határ menti és áruházi cserék szaporodásakor megszületett. Olykor egy-egy áfész nagyobb tételhez is hozzájuthatott volna — kedvezőbb kondíciókkal — mint amennyire saját magának igénye volt, felmerült tehát a *továbbadás szükségessége.*

A belkereskedelmi szervezetrendszer megújításának bizony itt volt már az ideje. Színesíteni a palettát, versenyhelyzetet teremteni — e jelszó keretében a nagykereskedők raktáráruházat és üzletet nyitottak, a kiskereskedők, jelen esetben a szövetkezetek még *a nagykereskedésben* láttak fantáziát. Ma már *több mint hatvan* áfésznek van erre jogosítványa. Sokuk úgy gondolkodik: „ha nem is élek kezdetben a viszonteladás jogával, nagyobb lesz így a tekintélyem az ipar előtt". Merthogy a „normális" árubeszerzéshez ma nem elég a pénz — tekintély is kell hozzá, lévén sok az eszkimó, mármint a kereskedő és kevés a fóka, azaz a gyártó.

Pattinka, perec

A *Gyöngyszöv ÁFÉSZ* is 1982-ben kérte meg az engedélyt nagykereskedésre és az idén már bele is vághattak. *Rohánszky Ferenc,* a szövetkezet elnöke kedvező tapasztalatokról számol be.

— Indulásképpen ötvenmillió forintos nagykereskedelmi forgalmat terveztünk és egymillió forintos nyereséget. Igaz, az első háromnegyed év forgalmi számai alacsonyabbak, mint képzeltük — 26 milliót tesznek ki —, *viszont a jövedelmezőség nagyobb lett a vártnál:* egymillió 475 ezer forint.

— *Kik a helybeli versenytársak? És örültek-e neki, hogy nagykereskedni kezdtek?*

— Nincs nagy konkurrenciánk, a Mátra Füszérten kívül a Heves mégyei állatforgalmi és gabonaforgalmi vállalatok — de ez utóbbiak csak bizonyos cikkek tekintetében. A Mátra Füszértnél — ahogy visszahallottuk — *nem örültek neki.*

Pedig a Gyöngyszöv ÁFÉSZ olyan cikkek viszonteladásával foglalkozik, amelyek új, vagy saját portékák — *Nap gyöngye,* a hamar népszerűvé vált nagyüzemi „szotyi", *pattinka* és a *sajtos kisperec,* amelyet saját korszerű nagyüzemükben gyártanak és jócskán exportálnak is belőle tőkés piacokra, valamint üveges gomba és bor. Nem alapvető élelmiszerek forgalmazásába ékelődtek tehát be felesleges harmadikként.

— Egyszerű a képlet — vesz elő papírt és ceruzát Rohánszky Ferenc —, a kiskereskedelmi árrés 8 százalék, ha a nagykereskedelemtől vásárolunk. Amennyiben kiskereskedőként az ipartól közvetlenül szerzünk be árut, *a gyártókkal felezzük* a nagykereskedelmi árrést, és plusz 3,5 százalék az árréstöbblet. Ha nagykereskedőként vásárolunk a termelőtől, az árréstöbblet a *teljes* nagyker árrés, ebből kell fedeznünk a költségeket, és kihozni a nyereséget.

— *Kívánt-e beruházást új profiljuk?*

— Nem sokat. Egy háromfős csoportot alakítottunk ki — ha belegondolunk, hogy már az idén ez a három ember több mint másfél millió forintnyi jövedelemmel gyarapítja vagyonunkat, akkor megérte. Egy 800 négyzetméteres raktárt képeztünk ki egy régi, más célra felhasznált helyiségünkből. Ezért úgy döntöttünk, hogy jövőre 80 milliónyi nagykereskedelmi forgalmat tervezünk,

ugyanazokból a cikkekből, csak a mennyiséget emeljük.

A Gyönyszöv ÁFÉSZ hatvanmilliós évi nyereségének ez persze csak kis része, de ha azt akarják, hogy tele legyen a kassza, akkor meg kell fogni minden forintot. Önmagában a kiskereskedés köztudomásúan nem hoz sok pénzt — nyereségük fele ipari munkájukból ered — az utóbbi két évben pedig érezhető, hogy kevesebbet hagyunk ott a boltokban.

Felemelni a telefont

Míg a gyöngyösiek főképp élelmiszerrel nagykereskednek, addig az Észak-pesti ÁFÉSZ *ruházati és iparcikkekkel.* Az ország egyik legnagyobb és legeredményesebben működő fogyasztási szövetkezeténél 1982 elején kérték meg a nagykereskedelmi jogot és márciusban meg is kapták. Mi ösztökélte őket vajon erre? — kérdeztem *dr. Vass Nándor* elnöktől.

— Boltvezetőink többsége — dicsekvés nélkül állíthatom — jó termelői kapcsolatokkal rendelkezik. Kurrens és a fővárosban esetleg hiánycikknek számító árut is be tudunk szerezni, méghozzá annyit, hogy más cégeknek is tudunk adni belőle. Hogy milyen cikkekről van szó? Szőnyegpadlótól a pulóverig, műanyagárutól a fonalig sokféléről.

— *Szavainak hangulatából úgy érzem, nem csalódtak, érdemes ezzel foglalkozniuk.*

— Hogyne. Elképzeléseinket is meghaladta új profilunk jövedelmezősége. 1982-ben — pedig az töredékév volt — 38 milliónyit tett ki nagykereskedelmi forgalmunk, három és fél milliót pedig ennek nyeresége. Ugyanakkor, amikor egész éves forgalmunk egymilliárd 710 millió volt, összes nyereségünk pedig hetvenmillió. Az arány, úgy érzem, magáért beszél.

De nemcsak az áfész járt jól, hanem *a boltvezetők is.* Ők szerzik az üzletet és tiszta jutalékos rendszerben dolgoznak. Tíz százalék nem kis részesedés az eredményből — így a jövedelmük elérheti a tíz-húsz ezer forintot is. Néhányan ezt az összeget sokallják. A munka ugyanis „csupán" annyiból áll, hogy fel kell emelni a telefonkagylót és *tudni,* hogy kitől, melyik termelőtől szabad árut venni. Erről jut eszembe egy analóghelyzet: a szerelő kétszáz forintot kér javítási díjként, pedig csak egy csavart szorított meg valahol. De tudta, hogy melyiket és hol kell szorosabbra venni . . .

— Ezt a munkát nem érdemes úgy csinálni, hogy komolyabb beruházást igényeljen. Nem akarjuk mi átvenni a szaknagykereskedelmi vállalatok szerepkörét, Budapesten amúgy sem igen versenyezhetnénk velük. Ez készletgondokkal, raktárépítéssel járna együtt. De egy akkora szövetkezetnek, mint a miénk, sem mindegy, hogy mondjuk hetven-, vagy hetvenötmilliónyi lesz a nyeresége. Amellett, hogy ennek révén még inkább erősíthetjük boltvezetőink önállóságát, anyagi érdekeltségét — végső soron pedig javíthatjuk az árukínálatot.

Dr. Vass Nándor gondolataival magam is egyetértek, ám korántsem ennyire egyértelműen pozitív e tevékenység megítélése szakmai körökben. Vannak, akik summásan fölös közbeékelődésnek ítélik a szövetkezetek nagykereskedését, holott sokszor így gyorsabban, rövidebben jutnak el például a határ menti árucseréből származó portékák a vásárlóhoz.

Ugyanakkor a szövetkezet főképp a szaknagykereskedelmi vállalatok részére nem vonzó, elfekvő készletek megvásárlására is vállalkozik. Az így beszerzett árut a termelőktől közvetlenül *a vevők által megjelölt helyre* szállítja, és eme gyors és igény szerinti kiszolgálással szállítási, rakodási, tárolási költséget takarít meg.

Szabadon választott

Általános konklúziókat még elhamarkodott lépés volna levonni, hiszen az áfészek nagykereskedése csak most van kibontakozóban. Bármennyire is erősödik új munkájuk, hosszabb távon fő ellátójuk a szaknagykereskedelem marad. *Alapvető feladataikat — mind áruellátás, felvásárlás — nem hanyagolhatják el emiatt.* Mint megtudtuk, a SZÖVOSZ a jövő év elején értékeli majd az áfészek nagykereskedését.

A világosabb kép érdekében azért hozzá kell tennünk: az áfészek számára azért lehet vonzó és jövedelmező a nagykereskedés, mert csupán olyan áruk viszonteladásával foglalkoznak, amelyeket *vagy ők gyártanak, vagy amelyeket előnyösen lehet eladni.* Sportnyelven szólva: kűrjük nem kötelező, hanem szabadon választott . . .

Elek Lenke

Egy hét a világgazdaságban

Erősödött az IMF

November harmincadika fontos napot jelentett a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) történetében. Ezen a napon járt le ugyanis az a határidő, amelyet a tagországok szabtak maguknak *a kvóták megemelésével* kapcsolatban. Még februárban született döntés a szervezet tőkéjének *30 milliárd dolláros emeléséről,* a határozat azonban csak a tagországok törvényhozásának jóváhagyása után léphetett hatályba. Jó félévre volt szükség a jóváhagyások „begyűjtésére", a legtöbb izgalmat az váltotta ki, hogy az Egyesült Államok — amely a legnagyobb kvótával rendelkezik az IMF-nél —, szenátusa meghozza-e időben a pozitív döntést.

Nem ment simán az amerikai beleegyezés, de végül is *Reagan* elnök közbenjárására a honatyák áldásukat adták a kvótaemelésre. Érdemes röviden áttekinteni, mit is jelent a tagországok számára a szervezet pénzalapjának 47,5 százalékos emelése. Lehetőséget biztosít, mindenekelőtt arra, hogy a tagállamok égető gazdasági gondjaik megoldására több pénzt igényeljenek a szervezettől. Különösen fontos ez akkor, amikor csak az idei esztendőben mintegy *félszáz ország kapott kölcsönt az IMF-től* a gazdasági problémák enyhítésére, áthidalására, a fizetőképesség megőrzésére. Lényegében egy olyan „vészkijáratot" jelent az IMF, amely intézményesen segíti elő a „megroggyant" gazdaságok talpraállítását.

A kvótaemeléssel *90 milliárd dollárra emelkedik 1984-től a nemzetközi pénzügyi szervezet alaptőkéje.* Ezzel egyrészről elkerüli a fenyegető pénzzavart (a sok jelentkező ugyanis alaposan megcsappantotta a kikölcsönözhető pénzmennyiséget), másrészről viszont több kérést tud teljesíteni. Időközben az IMF közgyűlése megváltoztatta a hitelezési rendszert, az eddigi helyébe úgynevezett kétcsatornás hitelrendszer lépett.

1984-től a jobb pénzügyi helyzetben levő országok kvótájuk *102 százalékát vehetik igénybe évenként hitelként, a kedvezőtlenebb gazdasági helyzetű államok pedig saját befizetéseik 125 százalékára tarthatnak igényt.* A megemelt kvóták fényében a szilárdabb gazdasági helyzetű országok hitelfelvételi lehetőségei gyakorlatilag változatlanok maradnak, míg a fejlődő államok összegében is nagyobb pénzmennyiséghez juthatnak.

Az új rendszer mindenekelőtt a fejlődő országok *megsegítését* szolgálja, ügyelve persze arra, hogy a kvótaemelés következményeként megnövekedett nemzetközi likviditás ne növelje az inflációt.

Az elmúlt három esztendőben az IMF világszerte *nagy tekintélyre* tett szert. Nem kis mértékben a szervezet tevékenységének köszönhető a nemzetközi pénzügyi rendszer összeomlásának elkerülése, valamint jó néhány ország megmentése a csődtől. Többek között Mexikó és Argentína kezdte meg a talpraállást az Alap közreműködésével, s a sort még *hosszasan lehetne folytatni.* Fontos azonban látni, hogy az IMF nem csodaszer, önmaga nem képes megoldani az egyes országok gazdasági nehézségeit. (A 90 milliárd dolláros alaptőke csak egy töredékét jelenti a fejlődő országok idén már 700 milliárdos adósságállományának.) Együttműködve azonban a hiteligénylő országok gazdasági vezetésével, a nemzetközi magánbankokkal, képes a nagyobb pénzügyi veszélyek elhárítására. A világgazdaság mai helyzetéből kiindulva valószínűsíthető, hogy még *hosszú ideig szükség lesz az IMF „mentőöv" szerepére.*

A fejlett tőkés államokban 1981 óta számottevően visszaesett a sztrájktevékenység. Ennek az a magyarázata, hogy *a lassan csillapuló válságban felértékelődött a meglevő munkaalkalom.* A munkanélküliség réme ott lebeg minden dolgozó feje felett — az állástalanok száma az OECD-országokban meghaladja a 30 milliót —, tehát a bérek emelése iránti igény másodlagos kérdéssé vált. Sőt, *egyre több szakszervezet egyezik bele a fizetésemelések elhalasztásába, a bérkövetelések szüneteltetésébe. Mind több a példa arra is, hogy a dolgozók 10—15 százalékos átmeneti bércsökkenést ajánlanak fel* cégük pénzügyi zavarainak leküzdésére, illetve munkahelyük biztonságának megőrzésére. (Emlékezetes, hogy a Chrysler nem kis mértékben annak köszönhette megmenekülését a csődtől, hogy dolgozói beszüntették a bérharcot.) Mégis, a gazdasági sztrájkok szempontjából viszonylag nyugalmas mai időkben nem kis érdeklődést vált ki világszerte az amerikai Greyhound autóbusztársaság *tizezer alkalmazottjának* bérsztrájkja, amely az elmúlt héten már negyedik hetébe lépett. A világ leghíresebb és talán legpatinásabb buszközlekedési cégének vezetősége azt javasolta a dolgozóknak, hogy a jövő évi kollektív szerződésben fogadjanak el 9,5 százalékos alapbércsökkentést. A cég vezetői ugyanis csak ebben az esetben tudják biztosítani a munkaalkalmat, egyébként kénytelenek jelentős elbocsátásokhoz folyamodni.

A bércsökkentés mellett a Greyhound növelni akarja dolgozói nyugdíjhozzájárulási befizetéseit, ugyanakkor vissza kívánja fogni a szociális juttatásokat. Összességében mintegy 30 százalékkal csökkenne évente a dolgozók jövedelme a javasolt intézkedések elfogadásával. S ez az arány már jócskán túl van az Egyesült Államokban a „tűrési határon". A dolgozók felháborodása sztrájkot robbantott ki, amelyet még akkor is vállalnak, ha ez esetleg az állásukba kerül.

Gonda György — Szentgáli Péter

HORIZONT

Svájci óramutató

Elhárult az utolsó akadály a két legnagyobb svájci óragyár fúziója előtt, miután a részvényesek közgyűlése jóváhagyta az Allgemeine Schweizerische Uhrenindustrie (AUSAG) és a Societe Suisse pour L'Industrie (SSIH) összeolvadását. Az új óragyár neve: ASSUAG — SSIH Shweizerische Uhrenindustrie AG. Az utolsó jogi akadályt az jelentette, hogy az ASUAG részvényesei nem voltak hajlandók jóváhagyni az alaptőke 100 millió svájci frankos emelését, ami az SSIH felvásárlásához volt szükséges. A fúzió tervét ez év elején jelentették be, mivel mindkét óragyár tetemes veszteségeket volt kénytelen elkönyvelni az utóbbi időben. Az új óragyár a japán Seiko után a világ második legnagyobb óragyártója lett.

Túl magas USA-kamatok

Az Egyesült Államok rekordméretű költségvetési hiánya miatt mesterségesen magasan tartott kamatlábak, illetve a dollár túlértékeltsége korlátozza a világgazdasági fellendülést — hangsúlyozza a Bank of America éves jelentése.

A jelentés szerint az Egyesült Államok gazdasági növekedése jövőre 5,6 százalékos lesz, szemben a nyugat-európai 2 százalék körüli értékkel. A vezető amerikai bank közgazdászai szerint a magas amerikai kamatlábak veszélyt jelentenek az általánoso gazdasági növekedésre, mivel a beruházáshoz szükséges tőkét az Egyesült Államok költségvetési hiányának finanszírozására elvonják a világ más térségeiből.

Fülöp-szigetek adósságai

A Fülöp-szigetek azzal a kéréssel kereste meg a neki hitelező magánbankokat, hogy adjanak részére haladékot az 1986 végéig esedékessé vált 9,1 milliárd dolláros adósságának törlesztésére. Az ország teljes adóssága elérte a 25 milliárd dollárt.

Még tizenöt év

Megfiatalított olajkutak

Befejeződött a régi dél-zalai olajmezők termelésének egy évtizeddel ezelőtt megkezdett rekonstrukciója. A már csaknem fél évszázada működő *bázakerettyei* és *lovászi* olajmezők kimerülő félben levő kútjainak megfiatalítása során a kőzetben rekedt olaj felszínre hozása érdekében, *sok millió köbméter szén-dioxid gázt sajtoltak* az olajtároló kőzetekbe. Ezzel fokozták az úgynevezett rétegnyomást, s ennek hatására *„mozgásba jöttek"* és a termelőkutakon keresztül felszínre tör az eddig nyugvó olaj. A zalai olajipari szakemberek által kidolgozott korszerű eljárás nélkül bázakerettye és lovászi térségében *már be kellett volna fejezni* a bányászkodást. Így viszont még legalább *tizenöt éven keresztül termelnek gazdaságosan olajat* Dél-Zalában. *(MTI)*

Ezrek fejezték ki egyetértésüket a békefelhívás mellett

(Folytatás az 1. oldalról)

mében. A kutatóintézetek, egyetemek, főiskolák, valamint az üzemek ifjú értelmiségeinek képviselői szenvedélyes érveléssel fejtették ki, hogy a nemzetközi helyzet kiéleződésének oka az Amerikai Egyesült Államok agresszív politikája. Rámutattak a tudósok felelősségére a béke megvédéséért folytatott küzdelemben, s hangoztatták, hogy a fegyverkezésre költött milliárdokat az éhínséggel küzdő népek segítésére kellene fordítani.

A békedemonstrációk felszólalói valamennyien követelték: ne telepítsenek, illetve szereljék le az új közép-hatótávolságú nukleáris rakétákat Nyugat-Európában, hogy folytatni lehessen a tárgyalásokat, hiszen csak a megegyezés útján érhető el földrészünk megszabadítása valamennyi atomfegyvertől. A magyar fiatalok támogatnak minden olyan kezdeményezést, amely a háborús veszély elhárítását szolgálja — hangsúlyozták a nagygyűléseken.

Sarlós István látogatása

Sarlós István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese hétfőn a főváros XVIII. kerületébe látogatott. A program a kerületi pártbizottság székházában kezdődött, ahol *Peják Emil* első titkár tájékoztatta a vendéget Pestlőrinc és Pestimre kommunistáinak munkájáról, az itt élő és dolgozó emberek hangulatáról, gondjairól és örömeiről. Külön szólt a kerületi vállalatoknak, üzemeknek a nyereség növelését, gazdaságos export bővítését szolgáló erőfeszítéseiről. A tájékoztatóban szó esett a közelmúltban elkészült közösségi beruházásokról.

Sarlós István ezt követően részt vett, s a vitában felszólalt a Kispesti Textilgyár kikészítő üzem hengernyomó pártalapszervezetének beszámoló taggyűlésén. Ezt követően a Kispesti Textilgyár gazdasági és politikai vezetőivel, vendéglátóival folytatott kötetlen beszélgetést.

Az ÉDOSZ központi vezetőségének ülése

Hétfőn ülést tartott az EDOSZ központi vezetősége; a testület az élelmiszeripar 1983. évi eredményeit és a jövő évi feladatokat vitatta meg.

Kovács Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes előadásában elmondotta: az élelmiszeripari termelés évek óta tartó növekedése az idén tovább folytatódott. A teljesítmény a tervezettet valamelyest — előzetes számítások szerint 0,6 százalékkal — meg is haladja. Az üzemek biztosították a lakosság kiegyensúlyozott ellátását, de az aszály, a romló külföldi értékesítési lehetőségek következtében — bár az export árualapot sikerült biztosítani — a tervezett — deviza — bevételek nem realizálódtak. Ez azonban nem csökkenti az ágazatban dolgozók munkájának értékét; nagy részt vállaltak a nehézségek okozta kiesések mérséklésében. A minőség viszont nem alakult kedvezően, mindenekelőtt az év második felében nőtt a kifogásolt tételek aránya. Az export szállítások folyamatosságát is zavarta a kívántnál rosszabb minőség. Jövőre ezen feltétlenül változtatni kell; az üzemeken belül is keresni kell a minőségi termelés ösztönzésének lehetőségeit. Az idei tapasztalatok ugyanis arra utalnak: a dolgozók sem egyénileg, sem kollektíven nem eléggé érdekeltek ebben.

1984-ben — amint a miniszterhelyettes elmondotta — az élelmiszeripari termelés egy-két százalékkal bővül; ez lehetőséget biztosít a belföldi igények továbbra is folyamatos, kiegyensúlyozott kielégítésére. Várhatóan kellő árualapok képződnek majd az ideinél nagyobb export eléréséhez is.

Képviselőcsoport-ülések

Az országgyűlés téli ülésszakát megelőzően hétfőn megkezdődtek a megyei képviselőcsoportok ülései. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei képviselők miskolci tanácskozásukon *Ladányi Józsefnek*, a megyei tanács elnökének, és *Rózsa Kálmánnak*, Miskolc megyei város tanácselnökének beszámolója alapján elemezték az idei beruházási, város- és területfejlesztési munkát, s áttekintették az országrész főbb gazdasági ágazatainak helyzetét.

Szegeden, a Csongrád megyei képviselők ülésén a választási rendszer továbbfejlesztéséről szóló törvénytervezet társadalmi vitájának tapasztalatait értékelték. A megyében több mint félszáz eszmecserén fejtették ki véleményüket a választópolgárok, igen sokan juttatták el javaslataikat írásban a népfront-bizottságokhoz.

Ugyanez volt a téma Szabolcs-Szatmárban: a képviselők Nyíregyházán tartott ülésükön arról hallhattak, hogy több mint száz helyen rendezték meg a választójogi törvénytervezet vitáját; az eszmecseréken hatezren vettek részt, s nyolcszázan kértek szót.

Veszprémben a megye képviselőit *Gyuricza László*, a megyei tanács elnöke tájékoztatta a közigazgatás átszervezésével járó feladatokról.

Egyiptomi delegáció a TOT-nál

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa meghívására december 5—12. között hazánkba látogatott az Egyiptomi Mezőgazdasági Szövetkezetek Központi Szövetségének küldöttsége. A delegáció *Mohammed Mahdi Suman*, a szövetség elnöke, parlamenti képviselő, az egyiptomi parlament mezőgazdasági és öntözési bizottságának elnöke, a Nemzeti Demokrata Párt titkára vezette. Tagja volt a delegációnak *Mohammed Idrisz* főtitkár és az elnökség három tagja. A látogatás célja a két szervezet közötti együttműködés lehetőségeinek vizsgálata volt.

A delegáció tárgyalt *Szabó Istvánnal*, a TOT elnökével.

Országgyűlési bizottságok ülése

Minőség és mennyiség

Az országgyűlés kulturális bizottságának tegnapi ülésén három olyan napirendi pont szerepelt — a *művelődési tárca 1984. évi költségvetése*, a *nagylétszámú korosztályok iskoláztatásának anyagi és egyéb feltételei*, illetve a *levéltárak helyzete* —, amelyek már címszavaik alapján is jelzik: az alaphangulatot *a gondterheltség* jellemezte. S ha ehhez hozzátesszük azt a legelső, sokatmondó adatot, miszerint a tárca jövő évi beruházási előirányzatai mintegy 22 százalékkal *csökkennek*, következésképp lelassul néhány folyamatban lévő beruházás, az is érthetővé válik, hogy a képviselők túlnyomó többsége a *tudomásulvételre* szorítkozott — lévén, hogy a jelen gazdasági körülményei között a „követelőzés" tűnhetett volna felelőtlenségnek. Annál is inkább, mivel nem képezhette vita tárgyát, hogy *prioritást* élveznek továbbra is *alapellátást* nyújtó intézmények, s a *kiemelt rekonstrukciók:* egyebek közt a Magyar Állami Operaház és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem.

A közoktatás költségeit tekintve változatlanul előtérben áll, hogy nő az általános iskolai tanulócsoportok száma, tehát a tanteremépítés további erőfeszítéseket igényel. De *módosíthatja* a teendőket, hogy feltétlenül számolni kell azzal is: a nagylétszámú korosztályok rövidesen a *középfokú* iskolákban is jelentkezni fognak.

Érthető tehát, hogy — a közbeiktatott szünet ellenére —, az első két napirendi pont nem vált el élesen egymástól a vita során. *Király István* a költségvetés alakulásához kapcsolódóan szólt arról, hogy a mennyiségi fejlesztés, a kényszerítő körülmények ellenére *nem társulhat lefelé — nivellálással* az oktatásban, mint ahogy a valódi művészeti alkotások értéke se mosódhat össze a középszerrel, mert ha eltűnnek a kultúra „olimpikonjai", azt az egész ország szellemi színvonala sínylené meg. A kommercializálódást a kultúrpolitikának feltétlenül ellensúlyoznia kell, az inkább *kevesebbet*, de *jobbat* elv *gyakorlati* érvényesítésével.

Lényegében ezt a gondolatot folytatta a második napirend vitájában *Palásty Józsefné*, aki gyakorló tanárként hívta fel a figyelmet a többi közt arra, hogy a középiskolai oktatás színvonalának emelése érdekében tanácsos volna újragondolni néhány korábbi döntést — fakultatív oktatási rendszer, felzárkóztatási kötelezettség —, hogy azt várhassuk el pedagógustól és tanulótól egyaránt, amihez az adott iskolatípusban *valóban* meg vannak a feltételek.

Ugyancsak mindkét témát érintette *Horváth Miklós* felszólalása, aki azt hangsúlyozta; adjanak — s nem csak anyagi szempontból — több segítséget a szakmunkásképzés hatékonyságának növeléséhez a termelő üzemek, vállalatok.

A *levéltárak* helyzetén sem sikerült az 1980-ban hozott határozatnak megfelelően javítani, az *iratvédelem* alapvető feladatainak megteremtése változatlanul a *halaszthatatlan feladatok* közé tartozik, amivel a bizottság ugyancsak egyetértett.

Az ülésen *Óvári Miklós* (Budapest) elnökölt, a napirendi pontokhoz szóbeli kiegészítőt — illetve a kérdésekre a választ — *Drecin József* művelődési államtitkár, *Gazsó Ferenc* és *Ratkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettesek adták. Felszólalt: Király István (Budapest), *Petrovics Emil* (Budapest), *Avar István* (Budapest), *Gárdai Zoltánné* (Komárom), Palásti Józsefné (Borsod-Abaúj-Zemplén), Horváth Miklós (Vas) és *Káli Ferenc* (Fejér).

M. I.

A mezőgazdasági bizottság ülése

Takarmányból van elég

Az élelmiszertermelésnek jövőre is elsőrendű feladata a kiegyensúlyozott hazai élelmiszerellátás és az export növelése — állapította meg tegnapi ülésén az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága, amely *Cselőtei László* elnökletével megvitatta az 1984. évi költségvetést. A képviselők megállapították, hogy az aszályos időjárás miatt *az élelmiszerexport kevesebb a tervezettnél, azonban a hazai zavartalan élelmiszer-ellátáshoz és az állatállomány takarmányozásához minden feltétel adott.*

Villányi Miklós, a MÉM államtitkára az ülésen hangsúlyozta, hogy a rossz időjárás ellenére az összes kivitel mennyisége meghaladja az előző évit, de *a mezőgazdaság* — magyarázható okokból — *szocialista országokkal kötött államközi szerződéseit még nem tudta maradéktalanul teljesíteni. A népgazdaság elemi érdeke az elmaradások mielőbbi pótlása.* A korán beköszöntött hideg miatt az ország vetésterületének 10 százalékát nem sikerült felszántani és az őszi vetések állapota is hagy kívánnivalót.

Kasó József, Baranya megyei képviselő kérdésére válaszolva az államtitkár közölte, hogy felülvizsgálja a tárca a veszteséges cukoripar helyzetét és elképzeléseit a Gazdasági Bizottság elé terjeszti. Mint mondotta, nem kerülhetünk abban a helyzetben, hogy cukorimportra kelljen sort keríteni. *Molnár Frigyes* (Bács-Kiskun megye) a tejtermelés helyzetéről érdeklődött, mint mondta, *csökken a tehénállomány.* A válaszból kiderül, hogy Európa-szerte tej- és tejtermékekből jelentős túltermelés van. Alacsonyak az árak, nem éri meg exportálni. A hazai igényeket viszont a kevesebb tehén is ki tudja elégíteni. *Antal Imre* (Pest megye) az élelmiszeripari beruházásokat sürgette. Villányi Miklós válaszában kijelentette: az ország nincs abban a helyzetben, hogy ez idő szerint jelentős kapacitás-bővítésekre kerítsen sort, meg kell elégedni az elodázhatatlan rekonstrukciókkal. *Fábián Márton* (Szolnok megye) a rizstermesztés fejlesztéséről, fontosságáról beszélt.

Széleskörű vita bontakozott ki az ülésen az *öntözés* kérdéséről. *Szabó István* (Hajdú-Bihar megye) szerint meg kell keresni azokat a növényi kultúrákat, ahol a kétszeresére drágult öntöző berendezések beszerzése és az alaposan megemelkedett vízdíjak megfizetése még mindig lehetséges. Mint mondotta, ez egyedül a *szántóföldi zöldségtermesztésnél* lehetséges, és csak akkor, ha *a konzervipar is részt tud vállalni* valamilyen formában a költségekből. S még a vízügynél maradva: *Cselőtei László* szóba hozta a *nagymaros—gabcsikovó-i vízlépcső* beruházását. Mint mondotta, az *elmúlt évek vitáinak meg kell majd látszaniuk a beruházáson.* Kovács Antal közölte, hogy a Tudományos Akadémia főtitkárának ajánlása alapján *Nagymaros térségében újabb részkutatási program indult.* Az OVH szakértő zsűrije összesíti majd a kutatási eredményeket és az egyéb észrevételeket. Természetesen mindezt az építés során figyelembe veszik.

G. L.

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Gáspár Sándor külföldi szakszervezeti vezetőket fogadott

Gáspár Sándor, a SZOT elnöke, hétfőn, a SZOT székházában fogadta a Norvég Szakszervezeti Szövetség (LO) küldöttségét, amely a SZOT meghívására december 12—13. között tartózkodik hazánkban.

Gáspár Sándor a nap folyamán fogadta *Henry Croes-t*, a Venezuelai Dolgozók Egységközpontja elnökét A megbeszélésen a két szakszervezet közötti kapcsolatok, a szakszervezeti világszövetség keretei között végzett munka kérdéseit vitatták meg.

Dr. Juhász Ádám romániai tárgyalásai

Dr. Juhász Ádám ipari minisztériumi államtitkár Nagyváradon megbeszéléseket folytatott *Ioan Avram* román gépgyártóipari miniszterrel a két ország közötti gépipari együttműködés helyzetéről és fejlesztési lehetőségeiről.

Megállapodtak az együttműködés elmélyítésében és a termelési kooperáció bővítésében, elsősorban a közúti járművek, traktorok, mezőgazdasági és élelmiszeripari gépek gyártása, valamint a szerszámgépipar területén. A román személy- és tehergépkocsi szállítások ellentételezéseként növekednek a magyar szerszámgép, közúti jármű, személygépkocsi-részegység és műszeripari termékszállítások, megszervezik több gép és berendezés közös gyártását.

Dr. Juhász Ádám találkozott *Naurean Tulai*-jal, az RKP Bihar megyei első titkárával, a megyei néptanács elnökével, valamint látogatást tett két nagyváradi autóalkatrész-gyártó üzemben.

Népfrontaktivisták bolgár kitüntetése

Boncso Mitev, a Bolgár Népköztársaság budapesti nagykövete hétfőn látogatást tett a Hazafias Népfront Országos Tanácsának székházában. Boncso Mitev, akit fogadott *Pozsgay Imre*, a HNF OT főtitkára, a népfrontmozgalom több vezető tisztségviselőjének — a két nép barátságának ápolásában kifejtett tevékenységük elismeréséül — Georgi Dimitrov jubileumi Emlékérmet nyújtott át.

NDK-beli küldöttség Budapesten

Szakali Józsefnek, a KNEB elnökének meghívására hétfőn Budapestre érkezett az NDK Munkás-Paraszt Felügyelet küldöttsége. *Albert Stief* elnök vezetésével.

Az ellenőrzési tapasztalatok kicserélése mellett az NDK-beli küldöttség egyebek között a tudományos-műszaki területen folytatott ellenőrzési módszereiket tanulmányozza.

Finn ifjúsági küldöttség Budapesten

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség központi bizottsága meghívására hétfőn hazánkba érkezett a Finn Szociáldemokrata Ifjúság központi szövetsége (SNK) delegációja *Matti Tukiainen* elnök vezetésével. A küldöttség magyarországi tartózkodása során tanulmányozza a KISZ tevékenységét, valamint a magyar ifjúságpolitikát.

A magyar parlamenti küldöttség hazaérkezett Irakból

Vasárnap hazaérkezett az Iraki Köztársaságból a magyar parlamenti küldöttség. A delegáció *Péter Jánosnak*, az országgyűlés alelnökének vezetésével, az iraki nemzetgyűlés meghívására december 3—11. között tartózkodott a közel-keleti országban.

A magyar törvényhozás tagjai első ízben tettek hivatalos látogatást Irakban. A kölcsönös megértés szellemében megbeszéléseket folytattak *Naim Haddaddal*, az iraki nemzetgyűlés elnökével. Megvitatták a nemzetközi helyzet időszerű kérdéseit, véleményt cseréltek a két ország kapcsolatairól, a törvényhozó testületek munkájáról. Péter János meghívta az iraki nemzetgyűlés küldöttségét hivatalos magyarországi látogatásra.

Küldöttség Nicaraguában

A nicaraguai hírügynökség (ANN) meghívására Nicaraguába látogatott az MTI küldöttsége. A két hírügynökség képviselői az együttműködés bővítéséről folytattak tárgyalásokat. A látogatással egyidőben magyar sajtókiállítást rendeztek Managuában a nicaraguai nemzeti egyetemen. A több száz magyar sajtókiadványt bemutató kiállítást az MTI delegációjának vezetője, Ágoston László vezérigazgató-helyettes nyitotta meg.

Ezüst piac

Variációk a kínálatra

A Hunt-fivérek néhány évvel ezelőtti esetére tőzsdei körökben még jól emlékeznek. A multimilliomos testvérpár akkor hatalmas összegű *bankhiteleket* vett fel, a pénzért határidős ezüstkontraktusokat vásárolt és ezzel *felhajtotta* a nemesfém árát. Mesés haszonra számítottak, amikor kifutották a pénzből, a bankoknak már fizetniük kellett, miközben nyereségüket még nem inkasszálhatták be. Kényszerhelyzetben, készpénz szűkében kezdték el kontraktusaikat likvidálni.

A gyorsan dagadó eladási hullam *visszanyomta* az ezüst árát és százmilliós nagyságrendben tette adósokká a vállalkozószellemű fivéreket.

A piac aztán egy darabig nyugodt volt. Az egyéb fémeket is érintő visszaesés 1981-ben *az ezüst árát is lefelé nyomta*, egy kilogramm nemesfémért a korábbi 200 font helyett a londoni tőzsdén egyre kevesebbet adtak. A mélypont tavaly júniusban következett be, ekkor már a jegyzés csak 100 fontot tett ki. Az akkor a fémpiacon megindult élénkülés az ezüstöt is felfelé nyomta, rövid nyolc hónap alatt az ár a 300 font közelébe került. Ekkor ismét visszaesés következett be, majd hosszú hetekre az ár kilogrammonként 250 font körül ingadozott. Az újabb fordulat aztán 1983 októberében következett be. Az ezüst jegyzése először 225 font körüli szintre esett vissza, majd a hónap utolsó hetében lefelé menet ismét átlépte a 200 fontos határt. Szakértői körökben azt sem tartják valószínűtlennek, hogy a mozgás csak a kilogrammonkénti 100 fontos érték körül fog stabilizálódni.

A Hunt-fivérek titokzatos — és csak kudarcuk után felfedezett — akciójával ellentétben a mostani ezüst-ármozgás jórészt közgazdasági tényezőkkel magyarázható.

A tőkés világ ezüsttermelésének döntő hányadát négy ország, az USA, Kanada, Mexikó és Peru adja. Az utóbbi két állam azonban aligha van abban a helyzetben, hogy ezüstje piacra dobásával „taktikázhasson", devizainsége következtében igen sokszor kerül eladási kényszerbe. A jelentések szerint októberben különösen Peru mutatkozott aktívnak a piacon. Fizetési szükségletei azonban Braziliát és Chilét is arra szorították, hogy ezüstöt bocsássanak áruba.

A megnövekedett kínálatot persze észrevette a spekuláció is. Ami történt, hasonlít arra, ahogy Tolsztoj a Háború és békében a csaták kimenetelét magyarázza. Az író szerint a győzelem *nem a hadvezéren, vagy a haditerven múlik, hanem azon, mit kiált összeütközéskor az elöl haladó katona.* Szavai nyilvánvalóan lelkesíthetnek, de kiválthatják a megfutamodást is. Példánkban az első ezüstspekuláns, ki a perui eladásokról tudomást szerzett, úgy döntött, hogy a legcélszerűbb sürgősen eladni. Tettét követték aztán társai is, az általános likvidációs hullám aztán alaposan lenyomta az ezüst árát. Érdemes hozzátenni, egy körülbelül 70 *fontos árcsökkenés* mintegy hat hét alatt igazság szerint senkinek sem volt érdeke. Peru és termelő társai így csak olcsóbban tudják fémjüket értékesíteni, a spekulánsok többsége is alighanem vesztett. Ez már azonban a piac önmozgása. A hadvezérnek sincs — Tolsztoj példájánál maradva — a döntő pillanatban hatása az egyszerű katonára...

Az ezüst történetéhez hozzá tartozik, hogy míg a hetvenes évek végén az ipari fogyasztás *meghaladta* a termelést, addig most a recesszió következtében fordított helyzet állott elő. A mérséklődő ipari igénnyel szemben a felhasználók és a tőzsdék *emelkedő* készletei álltak.

Az „új" ezüst iránti keresletet nyilvánvalóan *csökkentette* a fém visszanyerésének egyre terjedő gyakorlata is. A piacot persze felboríthatta volna mindezek ellenére az, ha a magánfogyasztók *értékmentés* céljából ezüstöt kezdtek volna felvásárolni. Ez azonban több okból nem következett be. Az infláció a fejlett tőkés országok többségében *jelentősen mérséklődött*, a pénznek és a „hagyományos" megtakarítási lehetőségeknek így ismét becsülete lett. A reálkamatok változatlanul magas szintje miatt érdemes a pénzt a bankba tenni. Ha valaki számára mindez nem kielégítő, az elmúlt hónapokban vásárolhatott a nyereség reményében — például — *amerikai dollárt*. Az sem mellékes, hogy az ezüst jegyzése 1983 folyamán eléggé ingadozott és egy bizonytalan kilátásokkal kecsegtető fém ugye nem a legvonzóbb befektetési lehetőség?

A nyers és alapanyagok, fémek és mezőgazdasági termények közül *nem az ezüst az egyetlen olyan, melynek fő termelőit adósságteher nyomja.* Az is kétségtelen, hogy Peruhoz hasonló helyzetbe jónéhányuk kerülhet: kényszerből, nagy volumenben eladni kénytelen és ezzel alaposan lenyomja árúja jegyzését. A hitelezők pedig meglehetős pontossággal elő tudják idézni a kényszerhelyzetet. Például: néhány héttel elhúzzák az új hitelekről szóló tárgyalásokat és ezzel *devizaszűkét* idéznek elő. Sok esetben a nyersanyagpiacok valódi mozgatói így nem a termelők, nem is a vevők, még nem is a spekulánsok, hanem *a bankok* lesznek.

Gonda György—Szentgáli Péter

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Kölcsön a Világbanknak

Japán kereskedelmi bankokból álló konzorcium 85 millió dolláros kölcsönt nyújt a Világbanknak. A Tokióban hétfőn aláírt megállapodás értelmében a kölcsönt 7 év alatt kell visszafizetnie a nemzetközi pénzintézetnek.

Osztrák konjunktúra

Ausztriában az év harmadik negyedében is folytatódott a konjunktúra alakulásának kedvező tendenciája. A bécsi gazdaságkutató intézet tanulmánya szerint a július—szeptember közötti időszakban a bruttó hazai termék, a GDP 2,3 százalékkal bővült a tavalyi esztendő ugyanezen időszakához képest. Az év első negyedében az osztrák gazdaság 0,3 százalékkal, a második negyedévben pedig 1,5 százalékkal bővült.

Spanyol turizmus

Az idei év első tizenegy hónapjában mintegy 39 millió turista kereste fel Spanyolországot, 1,7 százalékkal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az ibériai ország turizmusból származó bevételeinek értéke ezen időszakban 5,9 milliárd dollár volt, 4 százalékkal maradva el a tavalyi eredménytől.

Talbot konfliktus

A Peugeot konszernhez tartozó Talbot gépkocsigyárban folyó konfliktus ügyében fordulat következett be: Mauroy miniszteelnök a hétvégén bejelentette, hogy a kormány és a Peugeot konszern igazgatósága között megállapodás jött létre, amelynek értelmében a Talbot gyárból nem 2900 dolgozót bocsátanak el, mint tervezték, hanem csak 1900-at, s az elbocsátásokat megfelelő szociális intézkedések kísérik, úgy, hogy az elbocsátott dolgozók nem kerülnek utcára, hanem megfelelő átképzés után új munkahelyeket biztosítanak számukra.

Fontossági sorrendek

Tanácsi költségvetés 1984-ben – Feszítettebb körülmények között

A tanácsok költségvetési, fejlesztési lehetőségeit is az ország gazdasági, pénzügyi helyzete határozza meg. Szükségszerű, hogy az intézmények is hozzájáruljanak az egyensúlyviszonyok javításához, és feladatuk az elért értékek, vívmányok oltalmazása, az életkörülmények megőrzése. A külső és belső körülmények szigorú feltételeket és mérsékelt ütemű gazdasági fejlődést tesznek lehetővé. Ennek ellenére a jövő évben a tanácsi gazdálkodásban — a beruházások kivételével — szinte valamennyi területen *nőnek a költségvetés kiadásai*, és nagyobbak a központi támogatások is.

A tanácsok és az irányításuk alatt levő költségvetési szervek működési költségvetésének összege mintegy 82 milliárd forint, közel 6 százalékkal több az előző évinél, a fejlesztési alap előirányzata pedig csaknem 30 milliárd forint, 9 százalékkal *kevesebb* az 1983. évi előirányzatnál.

Bérpolitikai intézkedések

Az elért eredmények megőrzésének érdekében a kiadási többletek elosztásakor a figyelmet *a szociális és egészségügyi, az oktatási stb. alapellátás pénzbeli juttatásaira* és természetbeni szolgáltatásaira, az új intézmények üzemeltetésére és az időszerű szolgáltatások továbbviteléhez nélkülözhetetlen eszközök előteremtésére kell összpontosítani. A költségvetési intézmények előirányzatában általánosan a bérek 4 százalékos fejlesztésére van fedezet. Néhány területen — ezen adottságokon felül — várhatóan *lehetőség lesz bérpolitikai intézkedésre is.*

A költségvetési intézmények szűkösen bővülő forrásainak társadalmi érdekeket kifejező *rangsorolt* elosztása *nélkülözhetetlen.* A tanácsoknak a többlet anyagi eszközöket *az alapellátásokra* kell összpontosítani: a betegségek megelőzésének elősegítésére, továbbá a fekvőbetegek megfelelő színvonalú ellátására. A tanácsi intézményeknél a gyógyintézeti ágyak száma — a megszűnéseket is figyelembe véve — *1100-zal emelkedik*, és ezzel a 10 ezer lakosra az előző évi *93 helyett 95 lesz.* A fekvőbeteg-ellátásra a tanácsok az előző évi előirányzatnál legalább 7,5 százalékkal többet fordíthatnak. Egy gyógyintézeti ágy évi működési költsége csaknem *130 ezer forint.*

A szociális gondoskodás körébe tartozó intézményi feladatok, a készpénzsegélyek előirányzatai az egészségügyi és szociális feladatok együttes ágazatai kiadásainál *erőteljesebben* emelkednek. Fejlődik a szociális gondozói hálózat, bővül a szociális étkeztetés.

A szociális otthonok fenntartására fordított összegek a jövő évben 11 százalékkal meghaladják az ideit, a jelentős fejlesztések ellenére azonban az intézmények *nem képesek kielégíteni* — az idős népesség körében tapasztalható és egyre égetőbb ellátatlansági gondok miatti — jogos igényeket. Nélkülözhetetlen, hogy a magukra maradt idős emberekről való gondoskodás valamennyi tanács tervében *kiemelt figyelmet kapjon.* Jól kell felhasználni a megélhetési költségek emelkedésének ellensúlyozására szolgáló — korábbi évekénél nagyobb összegű — *rendszeres és rendkívüli szociális segélyezésre fordítható összegeket.*

Bizonyos településeken indokolttá válik — feszítő társadalmi igények miatt — a kellően ki nem használt épületek (pl. bölcsődék) más (szociális intézmény, egészségügyi gyermekotthon, értelmi fogyatékosok napközi otthona stb.) célokra való hasznosítása.

A tanácsoknak jelentős erőfeszítéseket kell tenniük a közoktatást végző intézmények üzemeltetésére és fejlesztésére. Az általános iskolákban a tanulók száma mintegy *17 ezerrel lesz* több az előző tanévinél, s a demográfiai hullám már eléri a felső tagozatot. A szakmunkásképzésben részt vevők száma az 1984—1985. tanévben már meghaladja a 184 ezret, az első évesek száma 68 700. Egyre bővül a vállalatok által fenntartott tanműhelyek száma is; a munkahelyek száma meghaladja a 42 ezret. A középfokú oktatás feltételeinek javítása *nem tud lépést tartani* e szükségletekkel. Itt a minőségi mutatók — elsősorban korszerű tanteremfejlesztés igényektől való elmaradása miatt — *romlanak.* Örvendetes, hogy az óvodai ellátás hovatovább teljeskörűvé válik. Minthogy az óvodáskorú gyermekek száma folyamatosan csökken, s egyre gyarapszik az óvodai helyek száma, az óvodáskorúak mintegy 92%-a járhat már óvodába.

A kulturális szolgáltatások ráfordítása jövőre közel hat százalékkal nőhet, de a költségvetési támogatás nagyjából megfelel az ideinek. Bár jelentős a társadalmi igény, a vízgazdálkodási, közlekedési és közvilágítási tevékenységek szélesítésére, a költségvetési források korlátozottan bővülnek. Tudomásul kell venni, hogy a jövőben oda jut több fejlesztési forrás, ahol saját erőforrásokból is kellően támogatják a tervbe vett bővítéseket.

A költségvetés *a tanácsi igazgatásban* szerény mértékű növekményt irányoz elő. Számításba kell venni, hogy a járások megszűnnek, és feladataikat zömmel a helyi tanácsok veszik át. A járási hivatalok bérének nagy része a községi tanácsok bérszínvonalát növeli.

Az államigazgatás területi beosztásának, megváltozott rendjének megfelelően a tanácsoknak *új felfogású* irányító tevékenységet kell kialakítaniuk.

Ez kétségkívül kihat a gazdasági feladatok ellátására is. *A kétszintű igazgatási modell* irányába tett lépés erősíti a helyi tanácsok önállóságát, és fokozza felelősségüket. Egyszersmind szükségessé teszi, hogy erősítsék a megyei irányító munka hatékonyságát, javuljon az ellenőrzés. A tanácsok az átszervezés folytán *módot kapnak rá, hogy megfelelően átcsoportosítsák* a szakembereket, olyan feltételeket teremtsenek, amelyek révén szakszerűbben elláthatják megnövekedett feladataikat.

Lakás, telek, elosztás

Az új szabályozás nagyobb mozgásteret ad majd arra, hogy az intézmények *ésszerűen csoportosíthassák át* pénzeszközeiket legfontosabb feladataink megoldására. Új lehetőség: a béralap és az azon kívüli személyi kifizetések (megbízási díjak és jutalmazási alap) együttes kezelése, a speciális feladatok ellátására leányvállalatok alapítása. Az új rendelkezések (művelődési otthonokra, színházakra vonatkozóan) lehetőséget teremtenek az intézmények számára, hogy kiadásaikat — ideértve a személyi jellegűeket is — év közben, *a terven felül ellátott feladataikból befizetett bevételeikből növeljék*, így az állami források mérsékelt bővülése mellett is lehetőség lesz az alapvető közművelődési, művészeti feladatok ellátására, önerőből történő fejlesztésére.

A tanácsok tevékenységében egyre jellemzőbb és meghatározóbb a komplex lakásgazdálkodás. A lakásépítést közvetlenül szolgáló tanácsi célcsoportos beruházási előirányzat ugyan 1984-ben nagymértékben csökken, együttal számottevően nő a személyi tulajdonú lakások építését segítő, ösztönző *telekkialakítási és közművelődési célt szolgáló előirányzatoknak az összege.* A tanácsi célcsoportos lakásépítésre szánt csaknem 7 milliárd forintból a tanácsok 9 ezer lakást építenek. Ezen túlmenően mintegy 21 ezer építési telket alakítanak ki, ez az 1983. évinek csaknem *kétszerese.* Új intézkedésre építési terület előkészítésére jogosultak a munkáltatók (saját dolgozóik részére) és saját vállalkozásban, s kockázattal valamennyi gazdálkodó szerv.

A lakáskínálatot nagymértékben növeli az államilag irányított és támogatott *lakáscsere;* erre a célra több mint 1 milliárd forint az előirányzat, s ebből 610 millió forint az állami hozzájárulás. Ez mintegy 9 ezer 200 lakásbérletről való *lemondás* ellenértékét és 1800 lakáscsere pénzügyi feltételét biztosítja. A lakásmobilitás jelentőségét jól jelzi, hogy csaknem *9 milliárd forintot kellene forditani* — a kapcsolódó létesítmények költségével együtt — a 9 ezer 200 darab átlagos alapterületű lakás megépítésére.

A lakóház-fenntartás ugyancsak fontos feladatuk a tanácsoknak: ez éppúgy népgazdasági érdek, mint ahogy javítja a társadalom közérzetét. A tanácsok ilyen célra rendelkezésére álló, mintegy 10 milliárd forintból a számítások szerint 20 ezer lakás újítható fel, s 11 ezer kisebb használati értékű lakás korszerűsíthető.

Növekvő gondot okoz az intézményi gazdálkodásban *az állóeszközök* fenntartása. E célra — az állóeszköz-állomány növekedésével arányosan — a tanácsi előirányzat mintegy 4 milliárd forint összegben áll rendelkezésre.

Adózási célok

Fontos feladat *a lakossági adórendszer célszerű* működtetése. Központi elhatározásra megváltozik a jövedelemadó-rendszer. Az általános jövedelemadó és a szellemi tevékenységet végzők adója *egységesebb* lesz. Megvalósul az az elv, hogy azonos adóköteles jövedelmet azonos adóelvonás terheljen. Az előfeltételek — költségigényesség — miatt a jövő évtől kezdve kizárólag az adóalap (az adóköteles jövedelem) meghatározásánál lehet az egyes tevékenységek között különbséget tenni. Az új adókulcsok 2-től 65 százalékig terjedő *adóelvonást* tesznek lehetővé. Az adótevékenység visszatartó hatása várhatóan *megszűnik.* A 100 ezer forint évi adóköteles jövedelemnél az adóterhek *4 ezer forinttal mérséklődnek.* Az adókulcsok csökkenése miatt az adóbevételek várhatóan *nem lesznek kevesebbek, mivel a kedvezményesebb adóztatás minden bizonnyal fokozza a termelési kedvet és az ebből származó bevételeket.* Egyes magasabb jövedelműek új összevont adózási rendje miatt is emelkedik az adó.

A tanácsoknak 1984-ben is folytatniuk kell az intézményhálózat ésszerű szakmai és gazdálkodási integrálását, fokozni a célszerű, hatékony munkamegosztás kialakítására irányuló erőfeszítéseiket, részt kell vállalni az új helyzethez való gyors alkalmazkodásban, fel kell karolniuk a helyi kezdeményezéseket. Jól szervezett gazdálkodással meg tudják alapozni a költségvetési szervezetek szolgáltatásainak bővítését, el tudják kerülni színvonalának jelentős mértékű romlását. Társadalmi rendszerünk fokozódó demokratizmusa, célszerű, tudatos tevékenység erősítése azt is igényli az esedékes teendő meghatározásához, hogy a költségvetési eszközök indokolt felhasználásához központilag, területileg, intézményeken belül egyaránt jobban vegyük igénybe az érdekeltek, a lakosság, szélesebb körének véleményét, javaslatát. Természetszerűleg nemcsak az elhatározások kialakításában van szükség a közvélemény erejére, hanem a végrehajtásban és az ellenőrzésben is.

KÁLLAI LAJOS
pénzügyminiszter-helyettes

Program az oktatás fejlesztésére

(Folytatás az 1. oldalról)

miniszter, hogy általában *egyetértés* fogadta a javaslatokat, a vitákban részt vevők zöme helyeselte a fejlesztési célokat — bár voltak, akik radikálisabb reformot szorgalmaztak.

— Mi a folyamatos korszerűsítés mellett döntöttünk — fogalmazott Köpeczi Béla —, mert a változtatások megvalósításához *hosszú* időre van szükség. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az oktatásban csak fokozatosan, lassan valósíthatók meg *eredményesen* a változások. Másrészt: a radikális reformhoz olyan *feltételekre* van szükség, amelyekkel most nem rendelkezünk (tantermek, tornatermek, diákszociális intézkedések, gép- és műszerellátás stb.). El akartuk kerülni azt — volt rá példa! —, hogy irányelveket, tartalmi célokat, esetleg módszereket határozzunk meg, s két-három év múlva kiderüljön, hogy feltételek hiányában a kezdeményezések befulladnak. Igyekeztünk tisztázni a gazdasági és személyi feltételeket — tárgyaltunk az Országos Tervhivatallal és a Pénzügyminisztériummal —, s a *reális* lehetőségek mérlegelése alapján dönthettünk úgy, hogy folytatódhat — kiemelt programként — a tanteremépítés, az egyetemek rekonstrukciója, mód nyílik a gép- és műszerpark fejlesztésére is a felsőoktatásban.

— Ez kétségkívül *minimális program* — folytatta a miniszter —, időben is viszonylag rövid távra szorítkozik, következésképp 1990-ben *újra számba kell venni* a kialakult helyzetet, s ismét javaslatot kell kidolgozni a további fejlesztési elképzelésekre. — Jobb lett volna — mondotta —, ha 2000-ig meghatározhattuk volna a teendőket, de az oktatás kérdéseit nem lehet elválasztani az adott gazdasági feltételektől. Örülnénk, ha az oktatás, a kultúra részesedése nagyobb volna a nemzeti jövedelemből — jelenleg körülbelül 4 százalék —, de ezen az arányon nem lehet változtatni, ami persze nem azt jelenti, hogy nem is szeretnénk módosítani rajta. Ha elfogadjuk, hogy *az oktatás nemzeti ügy*, a feltételeit is meg kell teremteni. Nem kerülhető meg viszont a kérdés: mit enged meg a *hely* és az *idő*, mert minden reális politikának ez az alapja.

A javaslatok immár programokká alakultak, a minisztérium munkaokmányként kezeli őket, iskolatípusonként határozza meg az irányelvek tartalmi teendőit: az *általános iskola* lássa el *megbízható ismeretekkel* a korosztályt; a *középfokon* megmarad a három iskolatípus — de közelít egymáshoz —; egyes szakközépiskolában megkezdődik a technikusképzés —; kimunkálják a pedagógusképzés és -továbbképzés régóta hiányolt átfogó rendszerét — figyelemmel a pálya presztízsének javítására. A *felsőoktatásban* nagyobb hangsúlyt kap az *értelmiség képzése*, vagyis az egyetem jobban készítse fel a szakembereket arra, hogy szakterületük ismerete mellett a társadalom ügyeivel is foglalkozzanak. Ennek érdekében ki kell dolgozni *a szakági koncepciókat* — együtt a hallgatók jogállásának tisztázásával — amire a jövő félévben kerül sor, az érintett intézmények aktív közreműködésével. Ami elkerülhetetlenül napirendre tűzi az oktatók és hallgatók *viszonyának*, a demokratizmusnak a felülvizsgálatát is.

Végezetül az *irányítás* kérdéseiről szólt a miniszter, majd elmondta, a végrehajtás ütemezésére *akciótervet* dolgozott ki a minisztérium.

A kérdésekre adott válasz után *Bajnok Zsolt*, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke zárta be a tájékoztatót.

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Gáspár Sándor Genfbe utazott

Gáspár Sándor, a Szakszervezeti Világszövetség elnöke vasárnap, a nemzetközi munkaügyi szervezet meghívására Genfbe utazott, ahol megbeszéléseket folytat *Francis Blancharddal*, a szervezet főigazgatójával.

Magyar—ukrán gazdasági tárgyalások

Hétfőn hazánkba érkezett az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság kormányküldöttsége *Vitold Fokinnak*, az Ukrán SZSZK Állami Tervbizottsága első elnökhelyettesének vezetésével. A magyar és a szovjet kormány közötti megállapodásnak megfelelően tárgyalásokra kerül sor magyar partnerével, *Bartha Ferenccel*, a Minisztertanács nemzetközi gazdasági kapcsolatok titkárságának vezetőjével, a magyar és ukrán minisztériumok, szervezetek, vállalatok közötti közvetlen gazdasági és műszaki tudományos együttműködés kiszélesítéséről.

Szövetkezeti együttműködés Egyiptommal és Kuvaittal

Hazaérkezett az a szövetkezeti küldöttség, amely *Szlamenicky Istvánnak*, a SZÖVOSZ elnökének vezetésével Egyiptomban és Kuvaitban járt. A küldöttség a kereskedelmi kapcsolatok kialakításának, illetve szélesítésének lehetőségeiről tárgyalt a két ország szövetkezeti vezetőivel és számos szakemberrel. Egyiptomban együttműködési megállapodást írtak alá, amely többek között az áruforgalom bővítését szorgalmazza. Előrehaladtak a Skála-Coopnak és egyiptomi partnerének tárgyalásai arról, hogy magyar közreműködéssel szupermarketteket létesítenek, s ezért az egyiptomi partner déligyümölcsöket és textíliákat szállít. A kuvaiti megbeszéléseken az ottani Union-Coop szövetséggel a közelmúltban felvett közvetlen kapcsolatok első eredményeiről és az együttműködés további lehetőségeiről esett szó, annak alapján, hogy a kuvaiti szövetkezetek bonyolítják le az ország élelmiszerforgalmának hetven százalékát, és majdnem egymillió dollár értékben importálnak magyar élelmiszereket.

Tudósok kitüntetése

Az Elnöki Tanács a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta *Dévényi Tibornak*, a biológiai tudományok doktorának, az MTA Szegedi Biológiai Központ Enzimológiai Intézete tudományos tanácsadójának nyugállományba vonulása alkalmából, a fehérjeanalitika területén végzett eredményes kutatómunkájáért, új módszerek bevezetéséért, és az utánpótlás nevelése terén kifejtett fáradhatatlan tevékenységéért; *Medveczky Lászlónak*, a fizikai tudományok doktorának, az MTA Atommagkutató Intézete tudományos tanácsadójának nyugállományba vonulása alkalmából, több évtizedes tudományos, tudományszervezői közéleti munkásságának elismeréséül; *Singer Dénesnek*, a műszaki tudományok doktorának, az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézete tudományos tanácsadójának nyugállományba vonulása alkalmából, a fizikai hálózatok elméletében elért kutatási eredményei, a közműhálózatok terén folytatott alkalmazott kutatásai elismeréséül.

A kitüntetéseket *Láng István*, az MTA főtitkárhelyettese adta át hétfőn az Akadémián.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács *Bihari Rudolfnak* és *Ohm Károlynak*, a Vas-, Fém- és Villamosenergiaipari Dolgozók Szakszervezete központi vezetősége osztályvezetőinek a szakszervezeti mozgalomban végzett több évtizedes kiemelkedő munkájuk elismeréséül, nyugállományba vonulásuk alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetéseket *Herczeg Károly*, a Vas-, Fém- és Villamosenergiaipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára hétfőn adta át.

SZÖVOSZ-ülés

Nő a takarékszövetkezetek szerepe

(Folytatás az 1. oldalról)

féle megbízatást vállalnak — állapította meg a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsa hétfői ülésén, amelyen a takarékszövetkezetek tevékenységét elemezték. Az ülésen ott volt és felszólalt *Hetényi István* pénzügyminiszter.

Imre István, a SZÖVOSZ elnökhelyettese beszámolt a takarékszövetkezeti tevékenység alakulásáról. A takarékszövetkezetek tevékenysége az ország településeinek 95 százalékára terjed ki, az ott élők közül 1,6 millió tagja valamelyik takarékszövetkezetnek. A működési terület majdnem minden második településén — 1433 helységben — van takarékszövetkezeti egység. A fejlődés pénzügyi forrásainak meghatározó eleme a 290 millió forintot kitevő részjegyállomány. Számottevően változott a betétek összetétele; leggyorsabban a hosszabb lekötésű, magasabb kamatozású betétek növekedtek.

A hitelezés lehetőségei az utóbbi időben kedvezően változtak meg; egyre több célra adnak kölcsönöket és növekedett az összegek felső határa is. Jelentősen változtak a háztáji és kisegítő gazdaságok fejlesztésére adható hitelek feltételei.

Növekedett a mezőgazdasági kistermelés fejlesztésére adott hitelek összege; 1982-ben a lakosságnak ilyen célra nyújtott összes hitel 44 százalékát a takarékszövetkezetek folyósították.

A széles körű szolgáltató tevékenység a takarékszövetkezetek sajátossága. A felvásárlásból származó lakossági bevételek kifizetésének összege évi 7—8 milliárd forintot tesz ki. Ez a tevékenység segíti a felvásárlásban érdekelt szervek munkáját is, biztonságosabbá teszi pénzügyeik vitelét. Ám az előnyöket még nem ismerték fel mindenütt, és a kívánatosnál lassúbb az előrehaladás a felvásárló szervekkel való közös munkában. A bővülő szolgáltatások között kiemelkedő jelentőségű az új pénzügyi tevékenység, *a kötvénykibocsátás* lebonyolítása. A takrékszövetkezetek vállalkoznak a gazdálkodó szervek és a tanácsok által kibocsátott kötvényekkel kapcsolatos pénzintézeti feladatok ellátására. Eddig tíz kötvénykibocsátási akció lebonyolítására kaptak megbízást; a kötvények összértéke meghaladja a 75 millió forintot.

Hetényi István pénzügyminiszter előadásában rámutatott: az intenzív fejlődés érinti a bank- és hitelrendszert, ezen a területen is változtatásra, korszerűsítésre lehet számítani. Máris több, főleg *betéti társulásjelleggel* működő kisebb pénzintézet alakult.

A takarékszövetkezeteknek nemcsak mennyiségi teljesítményei nőnek, hanem funkciójuk is szélesedik. A továbblépést maguk is kezdeményezik, és figyelemre méltóan vesznek részt a pénzintézeti tevékenység korszerűsítésében. Tevékenységük gazdagítása a továbbiakban is összhangban lesz a bankrendszer általános fejlődésével. Megőrzi azonban alapvetően *szövetkezeti jellegét*, éppen ezt a vonást kell a takarékszövetkezetek munkájában erősíteni. Szerepük egyebek között a *lakásépítés támogatásában* bővülhet. A miniszter szólt arról, hogy *szövetkezeti bank megalapítását is lehet jogosultsága.* A szövetkezeti bank működése nemcsak a szövetkezetek számára kínálhatna, adhatna lehetőséget. *(MTI)*

Magyar—Kambodzsai Barátságváros

Hazaérkeztek az építők

Hazaérkezett *Kambodzsából* a gyermekváros magyar építőinek újabb csoportja. Fogadásukra a Ferihegyi repülőtéren megjelent *Kao Samreth*, a Kambodzsai Népköztársaság budapesti nagykövetségének ideiglenes ügyvivője, ott volt továbbá *Szórádi Sándor*, a KISZ központi bizottságának titkára és *Sarkadi István*, az Országos Béketanács képviselője.

Repülőtéri nyilatkozatában Kao Samreth elmondotta az MTI munkatársának: a *Pol Pot*-rezsim a kambodzsai népet a *teljes pusztulás* szélére sodorta. Hatalmuk idején több mint 3 millió embert gyilkoltak meg, temetővé változtatva az országot. A gyermekeket sem kímélték: kisfiúk és kislányok csoportba verődve csavarogtak, falevélen és erdei gyümölcsön tengették életüket, *nélkülözték* az emberi gondoskodás minimumát. Az ország újjáépítése során ezért is fogadták Kambodzsában nagy örömmel az *Országos Béketanács* és a *Magyar Szolidaritási Bizottság* kezdeményezését, hogy a főváros közelében, *Kork Trop* falu mellett — nemzetközi összefogással — ezer árva befogadására alkalmas gyermekváros épüljön. A város gyakorlatilag *elkészült*, már csak az utolsó simítások maradtak hátra.

Terveink szerint 1984. január 11-én adjuk át lakóinak az új Kambodzsa létrejöttének 5. évfordulója alkalmából — mondotta, majd kifejtette: ez a létesítmény egyben a magyar és a kambodzsai nép közötti *barátság jelképe lesz.* Hivatalos neve: *Magyar—Kambodzsai Barátságváros.*

Megérkezett a fenyőfa

Ünnepség a Parlamentben

Hétfőn reggel a *Zirc* környéki *Akli* falu mellett kivágták és útnak indították *Budapestre* azt a mintegy 15 méteres fenyőt, amely a december 25-i és 26-i parlamenti fenyőfaünnepségek egyik fő kelléke lesz.

Ez idén 29. alkalommal rendeznek ünnepséget az *Országházban* a legjobb kisdobos- és úttörőmunkát végző pajtásoknak. A minden évben maradandó élményt nyújtó, látványos rendezvényen ez idén az ország *valamennyi* megyéjéből összesen mintegy 3 ezer gyermek vehet részt.

A télapó — mint minden évben — ezúttal is *Hadics László* lesz. A csaknem egyórás műsor házigazdája *Gálvölgyi János*, a programban fellép — többek között *Halász Judit, Rodolfó, Mikó István*, a *Rajkó zenekar* és a Kaláka együttes.

A vasasszakszervezet központi vezetőségiülése

Tisztes eredménnyel zárnak

A kohászat, a villamosenergia-ipar és a gépipar 1983-ban 1,4—1,5 százalékkal növelte termelését. A vasas üzemek általában tisztes eredménnyel zárják az idei évet, s idejében megkezdhették a felkészülést a jövő évi tervfeladatok megvalósítására. Mindezt *Rabi Béla* ipari államtitkár állapította meg a vasasszakszervezet hétfői, központi vezetőségi ülésén.

Az államtitkár egyebek között elmondta: a kohászat értékesítési gondokkal küzdött, emiatt valamivel kevesebb terméket állított elő, mint egy évvel korábban. A villamosenergia-ipar zavartalanul kielégítette az igényeket, amit a Paksi Atomerőmű 1-es reaktorának belépése segített. A gépipar az idén csaknem egymilliárd dollár értékű terméket exportált a konvertibilis elszámolású országokba, ami 17 százalékos exportnövekedésnek felel meg. A szocialista piacra 14 százalékkal többet szállítottak.

1984-ben az ipari termelés mintegy 2 százalékos növekedésével számolnak, ezen belül a gépiparé 3 százalékkal bővül. Ez utóbbi ágazatra nagy feladatok hárulnak, mind a szocialista, mind a konvertibilis elszámolású kivitel nagyobb arányú növelésében.

A bérpolitikai kérdésekkel kapcsolatban az államtitkár felszólította a vállalatokat, hogy a létszámhiányt jobb termelésszervezési megoldásokkal ellensúlyozzák, s az így felszabadult bért differenciáltan osszák szét a kollektívában.

Paszternák László, a központi vezetőség titkára a szakszervezeti aktivisták nagyobb felelősségéről szólt, és szorgalmazta, hogy a szakszervezetek minden vállalatnál segítsék a belső érdekeltségi rendszerek korszerűsítését.

A központi vezetőségi ülés állásfoglalása a vállalati gazdálkodás folyamatos segítésén túl szorgalmazza, hogy a szakszervezeti bizottságok hatékonyan vegyenek részt a vállalati tervek kidolgozásában, kérjék számon a vezetőktől a termelési feltételeket, és segítsék elő a tervfeladatokhoz jobban igazodó munkaversenyvállalások teljesítését. *(MTI)*

Teherautó a járdán

A Szállítási Tanács javaslata

A főváros *központi* kerületeiben — az V., a VI., a VII., és a VIII. kerületben — naponta mintegy 230 ezren vásárolnak. A kereskedelem áruellátásához 600—700 tehergépkocsi folyamatos rakodására van szükség. *A krónikussá* vált parkolási és rakodási nehézségek enyhítésére, az áruszállítás hatékonyságának javítására javaslatot dolgozott ki *a Fővárosi Szállítási Tanács* irodája.

Alapvető rendező elvnek továbbra is azt tekintik, hogy a rakodást a lehetőségek szerint *elkülönítsék* a közúttól. Részben ezt a célt szolgálja a fővárosban 1975-ben kialakított — és évente felülvizsgált — úgynevezett *közös rakodóhely-rendszer*. Napjainkban Budapesten mintegy 300 olyan, a járdaszegély mellett húzódó, a leállósávban kialakított rakodóhelyet használnak a szállítóvállalatok, amelyek négy-öt üzlethez kapcsolódnak, s naponta 20—25 teherautót fogadnak.

A közterületi rakodási lehetőségek körének bővítésére azt javasolta az iroda, hogy rakodási engedélyek kiadásával meghatározott időtartamra oldják fel a főváros egy-egy területén elrendelt forgalomkorlátozásokat. A szállítóknak adott engedélyeken rögzítsék a rakodás helyét, idejét és módját. Ami *a gyalogjárdán* való rakodást illeti, felhívják a figyelmet arra, hogy a járdák burkolatait, alapozását *nem a tehergépkocsik súlyára méretezték*, ezért e járművek a járdára felhajtva súlyos károkat okozhatnak a közművekben. Mivel a járdák teherbírása egy négyzetméteren általában egy tonna, négy kerékkel legfeljebb 3 és fél, két kerékkel pedig maximálisan 6 tonna összsúlyú teherautók álljanak fel azokra, de csak akkor, ha a rakodásra *semmilyen más lehetőség nincsen.*

Egy hét a világgazdaságban

Dollárrekord

Nagyobb hatású politikai események, válságok idején megszokta a világ, hogy hirtelen jelentősen *emelkedik* az aranyár. Az úgynevezett forró pénznek, a fölös tőke, s nem utolsósorban a spekuláció bizonytalan helyzet esetén *aranyba „menekül"*.

Az elmúlt héten *„nem jött be"* ez a „papírforma" a közel-keleti helyzet éleződésének kapcsán szerepet cserélt az arany és a dollár. A kuvaiti robbanások, a libanoni feszültség növekedése ugyanis most nem az arany árára, hanem *a dollárra volt rendkívüli hatással.*

Míg a „sárga fém" ára az egész hét folyamán szinte változatlan volt, az amerikai valuta — amely egyébként is meglehetősen túlértékelt — újabb látványos erősödést könyvelhetett el. A feszült közel-keleti helyzet hatására ugyanis a nemzetközi pénzpiacokon *ugrásszerűen megnövekedett* a kereslet a dollár iránt. Előjöttek „rejtekhelyükről" ismét a spekulációs pénzek, s ez csak tovább erősítette az amerikai valutát.

Persze a dollár *nem önmagához, hanem más valutákhoz képest — azok kárára — izmosodott.* A hét első felében naponta születtek újabb és újabb negatív rekordok a font, a márka és a francia frank szempontjából. A brit fontért már csak 1,42 dollárt adtak, s mintegy 10 esztendeje nem volt olyan alacsony a márka árfolyama, mint szerdán: egy dollár 2,75 márkával volt egyenlő! A franknak a dollárhoz viszonyított árfolyama történelmi mélypontot ért el, Párizsban a dollár jegyzése megközelítette a 8,5 frankot. Még a korábban sziklaszilárd svájci frank árfolyama is észrevehetően süllyedt a dollárhoz képest. A fontosabb valuták közül egyedül *a jennek* sikerült vérveszteség nélkül átvészelnie az elmúlt hetet.

A politikai helyzet alakulása kétségkívül *alapvető szerepet* játszott a dollár folyamatos erősödésében, de nem ez volt az egyetlen ok. Az irreálisan magas dollárjegyzésben egyéb, hosszabb ideje ható tényezők közrejátszottak. Így például *a még mindig magas kamatlábak*, az amerikai költségvetés tetemes hiánya, a brit olajár körüli bizonytalanság, a francia gazdaság tartós gyengélkedése — s az okokat *még hosszasan lehetne sorolni.* A jelek szerint a világgazdaságban olyan feszültségek halmozódtak fel, hogy egy-egy „élesebb" politikai esemény hatására a már menedékvalutának számító dollár képes rövid idő alatt — gazdaságilag megalapozatlanul — tovább erősödni.

A hét második felében a dollár *robbanásszerű izmosodása* megtorpant, s ez elsősorban annak tulajdonítható be, hogy a nyugat-európai központi bankok saját készleteikből számottevő mennyiségű „zöldhasút" dobtak piacra. Ennek a mentőakciónak a célja az volt, hogy a dollárkínálat növelésével megakadályozzák a nemzeti valuták további értékvesztését.

A túlontúl erős amerikai valuta *nem gyakorol kedvező hatást* a nyugat-európai gazdaságokra. Egyrészről késlelteti a fellendülést, másrészről pedig elszívja a beruházások elől a pénzt. (A fölös tőke ugyanis a magas kamatszint, valamint az erős dollár miatt a beruházás helyett dollárvásárlást részesíti előnyben.)

Jogos a kérdés: *meddig folytatódik a dollár erősödése?* Pénzpiaci szakértők véleménye szerint a kérdésre *nem lehet egyértelmű* választ adni. Egyes szakértők úgy vélik, hogy 1984. első negyedévének végétől folyamatosan gyengül majd az amerikai valuta, s belátható időn belül visszaáll a „régi" rend. Mások viszont úgy látják, hogy a dollár csak akkor veszít az értékéből, ha megszűnnek a túlzott erősödést kiváltó politikai és gazdasági okok. Ma még természetesen nem lehet egyértelműen állást foglalni egyik nézet mellett sem, annyi azonban bizonyos, hogy a világgazdaság és a világkereskedelem hosszabb időn át nem képes nagyobb zavarok nélkül elviselni a túlértékelt dollárt.

Az új polgári kormány Argentínában jelentős intézkedéseket hozott az ország gazdaságának talpraállítása érdekében működésének első hetében. A 40 milliárd dollár adóssággal rendelkező, a falklandi háborúban *gazdaságilag is kivérzett dél-amerikai állam sürgős vérátömlesztésre szorul.* Az infláció idén eléri a 400 százalékot (!), az adósságok visszafizetése szinte szünetel, a külföldi bankok és pénzügyi szervezetek pedig vonakodnak *újabb kölcsönök* nyújtásától.

Az első intézkedések szerint *Grinspun* gazdasági miniszter eltökélt szándéka, hogy Argentínát rövid idő alatt gazdaságilag is „szalonképessé" tegye a világ szemében. Az inflációt egy éven belül 100 százalék alá akarják leszorítani, s ez *nem lenne kis eredmény.* Ennek érdekében befagyasztották az élelmiszerek és az egyéb alapvető termékek árát. Szigorú ellenőrzést vezettek be, meghatározva a kereskedelmi árrések felső határát.

Gonda György—Szentgáli Péter

Szovjet gazdaságirányítás (1.)

A kísérlet

Mértéktartás vitákkal – Több vagy kevesebb értékmutató?

Január elsején *gazdaságirányítási kísérlet* kezdődik a Szovjetunióban; júliusban döntött erről az SZKP KB és a Minisztertanács. A határozatnak már a címe is mértéktartó: azokról a *kiegészítő intézkedésekről* szól, amelyek bővítik az iparvállalatok tervezési-gazdálkodási jogait és a teljesítményért vállalt felelősségüket. Noha moszkvai beszélgetőpartnereim nyomatékosan hangsúlyozták, hogy a kísérlet nem több a gazdasági mechanizmus 1979-ben elhatározott fejlesztésének *gyorsításánál* — az óvatos fogalmazásmód mögött nem nehéz kitapintani a januárban startoló kísérlet hatókörét *messze meghaladó várakozásokat.*

Ami a közvetlen előzményeket illeti, az SZKP Központi Bizottságának tavaly novemberi plénuma határozott úgy, hogy gyorsítani kell a gazdaságirányítás korszerűsítését, elhárítva e változások akadályait. Az előrehaladás módszeréről szólva *Jurij Andropov* rámutatott, hogy *„egy olyan méretű, annyira összetett népgazdaságban, mint a miénk, rendkívül óvatosnak kell lenni. Ha sehol másutt, itt igaz a közmondás: hétszer mérd, mielőtt vágnád."*

Közgazdasági álláspontok

Az óvatosság, a mértéktartás azonban *csak egyik vonása* a gazdaságirányítást korszerűsítő törekvéseknek. Élénk sajtóvita, a nézetek ütközése jellemezte másfelől a januári kísérlet előkészítését. Érdemes néhány sarkított, és a szövegösszefüggésből szükségképpen kiemelt idézettel érzékeltetni a vita hangulatát, hevességét.

A Pravda november 23-án — *Nagyszabású kísérlet* címmel — *tudósítást* közölt az érintett főhatóságok szakértőinek vitájáról, s idézett az Állami Tervbizottság osztályvezetőjének éleshangú felszólalásából: „1965 óta a népgazdasági ágazatok alapjai 3,2-szeresére nőttek, ugyanakkor a nemzeti jövedelem növekedése 2,4-szeres, az ipari termelésé 2,7-szeres, a mezőgazdasági termelésé 1,3-szeres. Szembeötlő az eltérés a ráfordítások és a megtérülés között." Az ukrán élelmiszeripari miniszter hozzátette: „A kísérlet szervezésének van pszichológiai aspektusa is. Sok gazdasági vezetőnk leszokott az önállóságról, van, aki szívesen él eltartottként."

A szovjet közgazdaságtudomány tekintélyes és népszerű folyóirata, az EKO — ugyancsak egy, a kísérletet vitató tanácskozásról beszámolva —, idézi *A. G. Aganbegjan* akadémikus véleményét: „Az ipar irányításában továbbra is a minisztériumok túlzott adminisztratív gyámkodása a jellemző. A tehetetlenség és a régi módszerekhez való ragaszkodás még mindig erősebben hat, mint az irányítási rendszer javítására tett intézkedések. Véleményem szerint komplex, mélyreható intézkedésekre... a gazdasági mechanizmus radikális átalakítására van szükség."

Az iménti állásponttal lényegében egyező értelmezés olvasható a Kommunyiszt idei 14. számában publikált tanulmányban, amelyet *L. A. Abalkin*, a közgazdaságtudományok doktora tett közzé. „A tapasztalatok azt mutatták — közli a szenvedélyesen fogalmazó szerző —, hogy az elsődlegesen a folyó termelési feladatok megoldására, a mutatók előző évi szinthez viszonyított növekedésére irányuló mechanizmus elvileg *nem alkalmas* a tudományos-műszaki fejlődés irányítására, a termelés strukturális átszervezésére. A népgazdasági terv jelenleg nem ritkán úgy alakul ki, mint az ágazati gazdaságfejlesztési tervek összessége és módosítása... Negatív szerepet játszott — bár nem annyira szembetűnően — az a kialakult törekvés is, hogy túlteljesítsék a tervet."

Ellenvélemények

A vita természetesen feltételezi az *eltérő*, olykor teljességgel *ellentétes* álláspontok ütközését. Ilyen nézőpontból érdemel figyelmet az a tanulmány, amelyet *P. Ignatovszkij*, a közgazdaságtudományok doktora közölt a Kommunyiszt idei 12. számában, s amelyben az iméntiekkel ellentétes koncepció körvonalai bontakoznak ki. A professzor *nem több*, hanem *kevesebb* értékmutatót — *nem kevesebb*, hanem *több* naturális előírást ítél kedvezőnek. „Az elmúlt 15 évben — jelenti ki —, széles körben elterjedt a népgazdaságban a lelkesedés a pénzben megadott mennyiségek iránt, amelyek a vállalatok munkájának értékelésében kiszorították a reális munkatermeket. Az értékjellegű mutatószámok, ha kellő határok között szükségesek is, objektíve képesek gyengíteni a tervfegyelmet, a gazdaság politikai szemléletének ezt a szocialista alapját." P. Ignatovszkij idézi Marxnak *(aligha kétségbevonhatóan nem az átmenetre, hanem a kommunizmusra alkalmazható)* szövegét: „Nincs hibásabb és ostobább dolog — hangzik az idézet —, mint az, ha a *csereértékre és a pénzre* alapozzuk a társult egyéneknek a maguk teljes termelése fölött gyakorolt ellenőrzését."

„Tonna, darab, rubel"

Kérdés persze, hogy mire alapozhatjuk — érték, pénz *helyett* — a „társult egyének ellenőrzését"? *V. Medvegyev*, a szocializmus politikai gazdaságtanát címéül választó tanulmányában válaszol erre, és — a naturális mutatók mellett érvelve — úgy ítéli: „A használati érték közgazdasági kategória minőségében való elismerése, s az értékelésre, a mérésére szolgáló módszertan megalapozása a kor sürgető parancsa."

Sajátosan ellenpontozza ezt a véleményt *A. M. Birman* professzornak, az EKO idei 9. számában *„Tonna, darab, rubel"* sokatmondó címmel publikált írása, amelyben ez olvasható: *„Az irányítás eszközei nem lehetnek a naturális mutatók, minthogy ezek a használati értéket, a munka konkrét oldalát jellemzik és így nem hasonlíthatók össze."*

Az illusztrációnak szánt sajtószemle nem csupán az álláspontok polarizáltságát, a vita élénkségét érzékelteti, de — szándéka szerint — tükrözi a továbblépéshez fűződő, s a januári kísérletet megelőző szakmai-társadalmi várakozásokat is.

E háttér ábrázolása, a társadalmi-közgazdasági vita hangulatának érzékeltetése alighanem lényeges feltétele a január elsején induló kísérlet bemutatásának is.

Tábori András

(Folytatjuk)

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Szovjet–olasz gazdasági tárgyalás

A jelenlegi bonyolult nemzetközi helyzetben különös jelentősége van a feszültség enyhítését és az államok közötti bizalom erősítését célzó intézkedéseknek — hangsúlyozta *Nyikolaj Komarov* szovjet külkereskedelmi miniszterhelyettes a szovjet—olasz gazdasági és műszaki-tudományos együttműködési bizottság 13. ülésszakát megnyitó beszédében. A felek áttekintik az 1980—85-ös időszakra szóló kétoldalú gazdasági együttműködési megállapodások megvalósításának menetét, a vegyipari és kőolajvegyészeti ágazati munkacsoport tevékenységét, valamint az olasz—szovjet külkereskedelmi kamara munkáját. Különös figyelmet fordítanak a két ország gazdasági, ipari és műszaki együttműködésének elmélyítését célzó hosszú távú, 1990-ig szóló program egyeztetésére is.

Amerikai textilvita Kínával

Az amerikai—kínai kereskedelmi kapcsolatokat zavaró textilvita új fordulóponthoz érkezett: Reagan elnök ugyanis a hét végén új, *a korábbiaknál jóval szigorúbb szállítási feltételeket* szabott az Egyesült Államokba textilárut exportáló országoknak. Az amerikai gyártók védelmét hivatott és úgymond kérésükre hozott rendelkezések szerint ezentúl egyetlen szállító sem szállíthat többet, mint amennyi az adott termékből az amerikai termelés egy százaléka, *egy-egy ország exportja pedig legfeljebb az amerikai termelés 20 százalékát érheti el.* Korlátozzák a textilbehozatalt abban az esetben, ha annak növekedése valamely országból egy év alatt eléri a 30 százalékot. A korlátozások azonnal életbe lépnek, mihelyst az import nem felel meg az új feltételeknek.

Nicaraguában nő a termelés

Az ellenforradalmárok pusztításai ellenére idén *3 százalékkal* növekszik Nicaragua gazdasági teljesítménye. Az ellenforradalmárok mintegy 200 millió dolláros kárt okoztak az országnak. A gazdaságon belül a feldolgozó ágazat növekedése volt a legdinamikusabb: 13 százalékkal növelte termelését. A iparban foglalkoztatottak száma kismértékben nőtt. A külkereskedelemben viszont visszaesés tapasztalható.

Jó a Chemolimpex mérlege

Végre élénkülés!

Tudósítónktól.

Jó eredménnyel zárta az esztendőt a Chemolimpex külkereskedelmi vállalat. Mint *Gombócz Zoltán* vezérigazgató a vállalat tájékoztatóján elmondta —, mintegy három éve tartó súlyos gazdasági krízis után 1983 közepétől a *megélénkülés jelei* mutatkoznak a világgazdaságban, így a vegyiparban is.

A nyugat-európai piacon a műanyag exportárak *stabilizálódtak*, a PVC iránt határozott *élénkülés* mutatkozik. Az év eleji csökkenés után emelkedett a polipropilén árszintje, majd az év második felében némi fellendülés következett be a műanyagok piacán és — mintegy *12 százalékkal emelkedett a polietilén és 10 százalékkal a polisztirol ára.*

Ám az élénkülés ellenére is változatlanul nehéz a „kínálati piacon" kedvező eredménynek tekinthető, hogy a Chemolimpex az 1983 évre előirányzott *58 milliárd forintos forgalmat teljesíteni fogja.* Ezen belül az elmúlt évhez viszonyítva 11,1 százalékkal — mintegy 1,5 milliárddal — nő a konvertibilis export, *32,2 százalékkal a szocialista országokba irányuló kivitel.* A rubelelszámolású import 13,7 százalékkal lesz magasabb az előző évinél és az indokolt igényeknek megfelelően a tőkés import 8—10 százalékkal magasabb, mint 1982-ben. A Chemolimpex 1983-ban több, mint 350 millió dolláros tőkés export és 607 millió dolláros importot teljesít (szerződéses paritáson), ami azt jelenti, hogy az export és az import aránya 1:1,7-hez alakul. Ez az arány tíz évvel ezelőtt még 1:5 volt.

Ezek az eredmények elsősorban annak köszönhetők, hogy *a vegyipar a külkereskedelmi mérleg javítására koncentrálta erejét, s a Chemolimpex pedig, a mindenkori világpiaci áron értékesítette a magyar termékeket.* Az egész világra kiterjedő piaci hálózata — elsősorban három közös külföldi (NSZK-ban, Ausztriában és Angliában) működő külföldi vállalatai 1983-ban is jól működtek. *Megbízható volt a Chemolimpex kapcsolata a világ vezető nagy vegyipari konszernekkel,* amelyek közül *többel a magyar exportot is elősegítő hosszú lejáratú, kölcsönösen előnyös kétoldalú megállapodása van érvényben.* Üzleti eredményei elérésében segítette a vállalatot az a körülmény is, hogy mint importőr számottevő és koncentrált forgalmat bonyolít le a nyugati piacokon, *a vállalat fizetőképessége elismert.* A Chemolimpex legnagyobb export partnere 1983-ban a szovjet vállalatok lettek, amelyeket az NSZK-beli, jugoszláv, olasz és osztrák cégek követnek, importban pedig az első helyen a Német Szövetségi Köztársaság nagyvállalatai az elsők, utána a szovjet, osztrák, jugoszláv, svájci és angol partnerek következnek.

A vállalat 1983-tól kiemelt feladatának tekintette a kisebb vállalatokkal, szövetkezetekkel való együttműködést, az ebből a körből származó, úgynevezett kisvolumenű export fejlesztését, import-megtakarítási megoldások közös kidolgozását. Az eredmények igazán biztatóak: már ebben az évben mintegy *700 ezer dollár értékű konvertibilis exportot* és körülbelül 2,5 millió dollár konvertibilis *import-megtakarítást* tart elérhetőnek.

Ami az 1984-es évet illeti, a már régóta jelzett tőkés gazdasági fellendülés *nagyobb mértékű hatását várja a Chemolimpex* — a magyar vegyipar számára is kedvezőbb külpiaci feltételekkel. 1984 évi előzetes előirányzatában a konvertibilis export közel 8—10 százalékos növelésével számol, miközben a konvertibilis elszámolású behozatal mindössze 3,4 százalékkal emelkedik.

A Kodály Emlékbizottság záróülése

A Kodály-emlékbizottság kedden tartotta záróülését a Pesti Vigadóban. *Pozsgay Imre*, a Hazafias Népfront főtitkára, a Kodály-emlékbizottság alelnöke összegezte és méltatta a Kodály-centenárium eredményeit, majd átadta az emékbizottság tagjainak *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke, a Kodály-emlékbizottság elnöke köszönőlevelét, valamint a *Csikszentmihályi Róbert* szobrászművész készítette emlékplakettet. A záróülés sikeresnek ítélte az évforduló hazai és külföldi megünneplését, és megállapította, hogy Kodály életművének sokoldalú bemutatásával tovább nőtt a magyar zene rangja itthon és külföldön. *(MTI)*

MEGKEZDŐDÖTT A SZŐLŐ METSZÉSE Tokaj-Hegyalján. A borvidéken megközelítőleg 8000 hektárnyi kordonos, valamint hagyományos telepítésű, bakhátas tőkét kell termésre előkészíteni. A Tokaj-hegyaljai Állami Gazdasági Borkombinát brigádjai a vesszőket három-öt szemre metszik, így megőrzik a tőkék termőerejét. Még ha fagykár éri is az ültetvényt, megfelelő mennyiségű szem marad a fürtképződésre.

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS nyílt tegnap Budapesten. December 22-ig az ELTE általános iskolai tanárképző főiskolai karának Kaziczy utcai épületében mintegy 50 számítógéppel, számítógépes programokkal egymást váltó tájékoztatókkal, fórumok sorával várják elsősorban a középiskolai tanárokat.

IPARI FA — EXPORTRA. A Lignimpex a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatalával közösen tartott év végi tanácskozásán az idei faexport kérdéseit, eredményeit vitatták meg. A vállalat az előző évhez képest tíz százalékkal növelte faexportját. A Lignimpex 1984-ben további 10 százalékkal kívánja bővíteni fakivitelét.

(X) Megjelent a LAKÁSÉPÍTŐK MAGAZINJÁNAK legújabb száma: — Országos pályázati felhívás: a felhívást az EVM hirdette meg a megyei tanácsokkal együttműködve. — Beszámoló a Linzer-házakról. — Jogi rovat. — Az OTP tájékoztatója a magánlakás-építés helyzetéről. — Tájékoztató a magánerős lakásépítés anyagellátási helyzetéről, ehhez kapcsolódóan a minisztériumi támogatásról. — Folytatódik az „otthonunkat építem" című sorozat. — Beszámoló a BNV-ről. LAKÁSÉPÍTŐK MAGAZINJA. Már kapható az újságárusoknál.

(X) Ismét találkozhat az olvasó a Budapest Sportcsarnok világsztár vendégeivel. Amanda Leartól — Carlos Santanáig 10 koncert, beszámolók, interjúk, diszkográfiák, 159 kép a most megjelent Amandától — Santanáig című könyvben. Már kapható az újságárusoknál.

Újabb esőfront

Ma nyugat felől ismét megnövekszik a felhőzet, azután újból elered az eső. A délnyugati szél sokfelé megélénkül. A hőmérséklet csúcsértéke 8—13 fok között várható.

A Duna vízállása Budapesten tegnap 102 centiméter volt.

Termelőszövetkezetek ajánlata

Naponta friss hal az ünnepekre

Szolnok megyei tudósítónktól. Ezekben a napokban feltehetően sok családnál beszédtéma: milyen halat, és mennyit vegyenek a karácsony esti hagyományos vacsorához. Bizonnyal mindenki örülne, ha olyan halat vásárolhatna, amelyről tudja: *aznap fogták ki.* Nos, erre a budapestieknek tulajdonképpen lehetőségük is van, mivel a rákóczifalvi *Rákóczi* és a kengyeli *Dózsa Termelőszövetkezet* szerződést kötött a *Halértékesítő Vállalattal*, valamint a *Terimpex-szel*, hogy akkor szállítja az aznap frissen kifogott halat, amikor a kereskedők kérik. Igaz, egyelőre inkább csak a külföldi partnerek élnek ezzel az ajánlattal.

A két szomszédos téeszről tudni kell: korábban elhatározták, hogy a Tisza egykori medrében, ahol napjainkban tulajdonképpen semmit sem lehet gazdaságosan termeszteni, közösen kialakítanak egy halastavat. *Balla János*, a Rákóczi Termelőszövetkezet elnökhelyettese elmondta: fele-fele arányban összeadtak *80 millió forintot* és a múlt év elején megkezdték a 340 hektáros tórendszer építését. Ha végleg elkészülnek a munkálatok. — a tervek szerint — minden esztendőben hektáronként 12 mázsa halat fognak majd ki. Most, egyelőre 50 mázsa *harcsát, compót* és *amúrt* küldenek a hazai és a külföldi piacokra. A jövőre nézve elképzeléseik között szerepel, hogy szerződést kötnek egy-egy halásztársasággal, vagy egy-egy hobbihalásszal is: halászhatnak az év minden napján önmaguknak, vagy ha tetszik, piacra. A két szövetkezet közben a közeli települések ellátásának javítására is gondol, és keresi azokat az alföldi partnereket, amelyek hajlandók üzletet kötni, és legalább 100 kilométer távolságra minden nap friss halat vinni a boltokba.

KINEVEZÉSEK. A Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala *Szerdahelyi Istvánt*, a Kritika című folyóirat felelős szerkesztőjévé, *Vörös Károlyt*, a lap eddigi rovatvezetőjét a felelős szerkesztő helyettesévé kinevezte. *Pándi Pál*, a Kritika korábbi felelős szerkesztője a Népszabadság szerkesztő bizottságának tagja lett.

AGRÁRTÖRTÉNETI MÚZEUM alakult az ország egyik legnagyobb gazdaságában, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátban. Az állandó kiállítás a Mohács—Bóly—Siklós közötti baranyai táj — a kombinát mai területe — mezőgazdálkodásának történetét mutatja be, különös tekintettel a múltbéli nagyüzemek gazdálkodására.

BÉKACOMB ÉS A BIOLÓGIAI EGYENSÚLY. Az ínyencek mértéktelen békafogyasztása — a tetemes import ellenére — a hasznos rovarpusztítók franciaországi kihalásához vezethet — közölték tudósok Párizsban. Franciaországban a békacomb fogyasztása az elmúlt 10 év során megtízszereződött. Ehhez már tavaly sem volt elegendő honi béka, s a gallok 250 millió indiai és indonéz béka combját is elropogtatták, ami egyébként 4500 tonna húsnak felelt meg. A francia ínyencek így a biológiai egyensúlyt veszélyeztetik.

HIDEGREKORDOK AMERIKÁBAN. Az Egyesült Államok középső és nyugati államaiban tovább tart a rendkívüli hideg időjárás, amelyre emberemlékezet óta nem volt példa. A Wisconsin állambeli Harrisonban hétfőn mínusz 42 Celsius-fokot mértek, de megközelítően ilyen hideget mértek Minnesota és Észak-Dakota államok több pontján is. Minneapolisban mínusz 33 fokra, Chicagóban mínusz 25 fokra süllyedt a hőmérők higanyszála. Texasban is annyira lecsökkent a hőmérséklet, hogy szétfagytak a vízvezetékek.

BAJTÁRSI TALÁLKOZÓ. A Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége bajtársi találkozót rendezett azon tagjai számára, akik a II. világháború idején a csehszlovákiai partizánmozgalomban harcoltak.

A MISSOURI ISMÉT SZOLGÁL. Az amerikai haditengerészet 30 év után újra szolgálatba állítja a Missouri nevű cirkálót, amelynek parancsnoki hídján írták alá a japán fegyverletételt a második világháború befejezésekor. A hatalmas hajó — 270 méter hosszú, és háromezer embert tud szállítani — három évtizeden át idegenforgalmi nevezetesség volt. Felújítása 400 millió dollárba kerül.

AZ ÉDES ANNA ÚJVIDÉKEN. Kosztolányi Dezső Édes Anna című regényének dramatizált változatát mutatta be hétfőn este nagy sikerrel az újvidéki Magyar Színház társulata. Az előadást az újvidéki színházzal hosszabb ideje együttműködő romániai művész, a kolozsvári Harag György rendezte.

FRANCIÁKNAK, MAGYARORSZÁGRÓL. Százezer látogatója volt az elmúlt három hónapban az Észak-Franciaországban most véget ért magyar rendezvénysorozatnak, amelynek keretében három megye negyven városában léptek fel magyar együttesek, rendeztek kiállításokat, tartottak előadásokat Magyarországról. A rendezvénysorozat hivatalosan véget ért, de az iskolákban a kiállítások még tavasszal is folytatódnak.

MUNKÁSŐR CSAPATZÁSZLÓ. A munkásőrség országos parancsnoka — az ózdi Prieszol József munkásőr egységgel kialakított több éves kapcsolata és az úttörőmozgalomban elért eredményei elismeréséül — csapatzászlót adományozott az ózdi 3168. számú Zrínyi Miklós úttörőcsapatnak.

PÓTKOCSINAK ÜTKÖZÖTT. Bicske külterületén Viliam Slaby 33 éves csehszlovák állampolgár személygépkocsijával nekiütközött a leállósávban műszaki hiba miatt álló tehergépkocsi pótkocsijának. A személygépkocsi vezetője és utasai közül Alexandra Slaby 3 éves, valamint Jan Stefanka 23 éves csehszlovák állampolgárok a helyszínen, Vladislav Gyüre 33 éves csehszlovák állampolgár a kórházban meghalt.

ÜNNEPI NYITVATARTÁS A BUDAPESTI FÜRDŐKBEN. A Fővárosi Fürdőigazgatóság közli, hogy a budapesti fürdőkben a karácsonyi és újévi ünnepek alatt az alábbiak szerint módosul a nyitvatartás: december 24-én, szombaton 13 óráig fogadják a vendégeket; 25-én, vasárnap zárva lesznek a fürdők; december 26-án, hétfőn a vasárnapi rend érvényes: december 31-én, szombaton 13 óráig látogathatók: 1984. január 1-én, vasárnap egész nap zárva tartanak a fürdők.

SZOVJET TUDÓS AZ AKADÉMIÁN. Pjotr Fedoszejev akadémikus, a Szovjet Tudományos Akadémia alelnöke kedden az Akadémia közgyűlésének ülésszakán tartott felszólalásában a szovjet tudományos kutatások terén végzett munkáról számolt be.

BEMUTATÓ SZÍNHÁZ címmel új sorozatot indított a kiskunhalasi Gózon István Művelődési Központ, amely Bács-Kiskun megyében az amatőr színjátszás bázisháza. A nyitóelőadást kedden a Budapesti Művelődési Központ társulata, a Nyílt Színház tartotta. Leacock Rosszcsirkelf Mária emlékiratai és Csehov A dohányzás ártalmasságáról című monodrámáját mutatták be.

GYÜMÖLCSFÁK A FALUSI UTCÁKON. A népfront aktivisták kezdeményezésére 7000 fát és 8000 cserjét ültetett el a lakosság az idén Csongrád megyei falvakban. A szokásos szegély-fafajokon kívül egész utcasorokon ültettek szilva-, cseresznye-, és meggyfákat a családi házak előtt. Bővítették az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkot övező erdőt is.

SZÁZHARMINC ÉVES EMÍR. Az Egyesült Arab Emirátusok egyik emírje százharminc éves korában elhunyt — jelentette a helyi hírügynökség. Rashid Bin Mansour al Nakabi emír hosszú élete során tizenegy alkalommal nősült meg és sok gyermek apja. Életében mindössze egy alkalommal volt beteg — enyhén fájt a bal szeme. A jelentés szerint főleg tejjel, kenyérrel, datolyával és vízzel táplálkozott.

Ülést tartott az OBT leszerelési bizottsága

A rakétatelepítésről és az európai katonai biztonságról tanácskozott kedden az Országos Béketanács leszerelési bizottsága a HNF székházában. *Tolnai László*, a bizottság elnöke vázolta az amerikai közepes-hatótávolságú atomfegyverek Nyugat-Európába telepítésének várható politikai és katonai hatását. Megvitatták a leszerelési bizottság hazai, valamint a nemzetközi kapcsolataiban jelentkező új feladatait.

Állatkísérletek az űrben

Kedd óta a moszkvai orvosbiológiai kutatóintézet lakója *Abrek* és *Bion*, a két makakó majom, „akik" ötnapos űrutazást tettek a Kozmosz—1514. jelzésű mesterséges holdon. A biológiai kutatások folytatása céljából e hónap 14-én fellőtt Kozmosz—1514. hétfőn sikeresen visszatért a Földre, s a két majmon kívül visszahozta az űrből a fedélzeten tartózkodó többi állatot — patkányokat és halakat. Ez utóbbiak szintén a kutatóintézetben vannak már.

A Kozmosz—1514. segítségével végrehajtott kísérletről nyilatkozva, *Jevgenyij Iljin*, az orvostudományok doktora elmondotta, hogy ebben szovjet tudósokon kívül részt vettek az európai szocialista országokból — köztük Magyarországról — érkezett tudósok, valamint francia és egyesült államokbeli szakemberek.

A THALIA SZÍNHÁZ titkársága közli, hogy a Studió december 21-i Budapesti Ez-Az előadása megbetegedés miatt elmarad. A megváltott jegyek a vásárlás helyén — 1984. január 5-ig — visszaválthatók.

(X) A NAGYITÓ decemberi számának tartalmából: Kép fekete-fehérben — TEVETESZT. — Mivel takarózunk? — TESZT a paplanokról. — Mit tegyünk, ha nem jó, vagy ha nem tetszik az ajándék? — A cipőktől a könyvek minőségéig — az ipari miniszterhelyettes év végi nyilatkozata.

(X) KARÁCSONYI MEGLEPETÉS! Sportrajongók figyelem! Pongrácz György nagy sikerű átdolgozott kiadása, Tichy Lajos életregénye, a „SZIKRÁZÓ CIPŐK" már megjelent az újságárusoknál.

(X) Sajnálattal értesítjük az érdeklődőket, hogy a Rockvakáció c. műsorsorozatban meghirdetett december 23-i Radics Béla-emlékzenekar és a január 2-i Hobó Blues Band koncert a Corvin moziban technikai okok miatt elmarad.

RÁDIÓ

KOSSUTH

8.27: Tengerjárók kalandjai
8.57: Taskenttől — Szamarkandig
9.12: Joan Sutherland énekel
9.45: Kis magyar néprajz
9.50: Tarka mese, kis mese
10.05: Mesterségünk címere
10.35: Rádiószínház: Heléna, az áldozat
11.35: Narhadsin Najdalma énekel
12.45: Magvetők
13.05: Operaslágerek
13.35: Dzsesszmelódiák
14.29: Miska bácsi levelesládája
15.05: Katonadalok
15.28: MR 10—14
16.05: Két zenekari szvit
16.49: Kritikusok fóruma
17.05: Csináld magad!
17.30: A hegedű virtuózai
18.15: Fészekrablók. Judah meséje
18.25: Mai könyvajánlatunk
18.30: Esti magazin
19.15: Népdalok
19.35: Az MRT szimfonikus zenekarának hangversenye
20.30: Napsugár
21.35: Operaáriák
22.20: Tíz perc külpolitika
22.30: A zenéről
23.44: Régi kórusmuzsika
0.10: Táncdalok

PETŐFI

8.05: Finn kantelemuzsika
8.20: Tíz perc külpolitika
8.35: Idősebbek hullámhosszán
9.30: Válaszolunk hallgatóinknak
9.45: Fúvósfelvételek
10.00: Zenedélelőtt
11.35: A Szabó család
12.05: Cigánydalok
12.35: Tánczenei koktél
13.30: Labirintus
14.00: Zenés délután
14.00: Fehér Tibor fagottozik
14.15: Csárdások
14.35: Slágermúzeum
15.38: Az ízig-vérig modern Millie
16.00: Kéz és hagyomány
16.35: Néhány perc tudomány
16.40: Fiataloknak!
17.30: Ötödik sebesség
18.35: Gramofonsztárok
19.15: Zenei tükör
19.45: Az AC/DC együttes felvételeiből
20.35: Palóc lakodalmas
21.21: Újdonságainkból
22.01: Verbunkosok, nóták
23.20: A tegnap slágereiből

3. MŰSOR

9.00: Hangverseny
9.44: Balettzene
10.30: Az újhullám kedvelőinek
11.05: Új lemezeinkből
11.55: Borisz Godunov — Részletek
13.07: Zongorahangverseny
14.25: Kamarazene
15.10: Szokolay S.: Sámson
16.40: Barokk kamarazene
17.30: Kórusmuzsika
18.10: Népdalok
18.28: Új Mozart-lemezeinkből
19.05: Operaest
19.58: J. Sesztalov versei
20.15: Külföldi tudósoké a szó
20.30: A rocktörténet nagy előadói
21.30: Egy rendező naplójából
22.57: Magyar zeneszerzők

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST, 1. MŰSOR

9.00: Torna
9.05: Éneklő Ifjúság
9.15: Delta
9.45: Éjszakai ügyelet
10.40: Az aranyhal
16.05: Champolion, a hieroglifák megfejtője
16.40: Azok a kedves eltűntek...
17.25: Egészségünkért!
17.35: A nyelv világa
18.25: Imre bácsi
19.10: Torna — Esti mese — Híradó
20.00: A főnök inkognitóban — Francia filmvígjáték
21.30: Népzene zenekarra
21.35: Tévéegyetem
22.10: Unokáink is látni fogják
22.55: Híradó

2. MŰSOR

20.01: Stúdiósok
20.45: Híradó
21.10: Objektív
22.10: Képújság

MAI MŰSOROK

SZÍNHÁZAK

Erkel Színház: Hamupipőke (7). — **Nemzeti Színház:** A szerelem ára (7). — **Várszínház:** Laodameia (7). — **Katona József Színház:** Mirandolina (7). — **Madách Színház:** IV. Béla (7). — **Thália Színház:** Jóból is megárt a kevés (7). — **Vígszínház:** Amerikai Elektra (7). — **Pesti Színház:** Május — Kávécsarnok (7). — **József Attila Színház:** Mahagonny (7). — **Operettszínház:** Leányvásár (7). — **Zsuzsanna és a vének (f8). — Vidám Színpad:** Hajrá, magyarok! (7). — **Radnóti Miklós Színpad:** Wiener Walzer. — Ünnepi ügyelet (7). — **Gyermekszínház:** Aranykulcsocska (3). — **Bábszínház:** Varjúdombi meleghozók (Jókai tér — 10). — Tündér Lala (Népköztársaság útja — 3). — **Mikroszkóp Színpad:** Zűrhajó (10). — Bal? Jobb? Bal!! (f8). — **Reflektor Színpad:** Hamupipőke (Olimpia mozi — 3). — **Rockszínház:** Farkasok (Gyermekszínház — 7). — **Pesti Vigadó, kamaraterem:** Hernádi Judit—Szombathy Gyula estje (8). — **Hangversenyterem:** Karácsonyi kórushangverseny (6). — **Nagycirkusz:** Gála '83 (f8).

ORI: Áldozat vagy tigrisasszony? (Jászberény — 7). — **Népszínház:** A királylány bajusza (Mezőkovácsháza — 3). — Elveszett paradicsom (Mezőkovácsháza — 7). — **Békéscsabai Jókai Színház:** Kaktusz virága (12). — Mária főhadnagy (Tótkomlós — 7). — **Debreceni Csokonai Színház:** Parasztbecsület — Bajazzók (7). — Csalogány madárka (Hungária — 7). — Pisti a vérzivatarban (Sárospatak — 7). — **Győri Kisfaludy Színház:** Bohémélet (7). — Szerelem (7 — Csorna). — **Kecskeméti Katona József Színház:** Királyi vadászat (7). — Csalóka Péter (Kamara — 3). — **Miskolci Nemzeti Színház:** Cigányszerelem (7). — Lulu (Játékszín — 7). — **Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház:** A Bátori advent (7). — **Pécsi Nemzeti Színház:** Emlékek és látomások (7). — Charley nénje (Dombóvár — 7). — **Szegedi Nemzeti Színház:** Gőling (3). — Trubadúr (7). — Charley nénje (Kisszínház — 7). — **Szolnoki Szigligeti Színház:** Az apa (3). — Pisti a vérzivatarban (Szobaszínház — f8). — **Veszprémi Petőfi Színház:** Karnyóné (7). — **Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház:** Bánk bán (Beavató — 3, 7). — Vihar (Nagykanizsa — 7).

HANGVERSENYEK

Zeneakadémia: Az MRT szimfonikus zenekara játszik (f8). — **Budai Vigadó:** Corelli kamarazenekarának hangversenye (f8).

Részletes szereposztás és műsor a Pesti Műsorban!

1984

A tömondatos jelzések önmagukban is sokat mondanak: további erőfeszítések a fizetőképesség megőrzéséért, s a lehetőségek határáig a szociális biztonságért, az életszínvonalért. Miközben érvényben marad az önmagunkra mért szigorú takarékosság — energiával, importtal, beruházásokkal — a nemzeti jövedelem emelkedését gyorsítani kell. Égetően szükséges lenne már „felpörgetni" a műszaki fejlesztés kerekét, előrelendíteni a stagnáló infrastruktúrát, ám erre nincs mód: az adósságok pontos törlesztése, a külgazdasági teljesítmény fokozása előnyt élvez. *Előnyt kell, hogy élvezzen*, mert különben nem mi szabnánk meg a gazdasági folyamatok alakulását, hanem *a szükséghelyzet*.

Aki figyelemmel kísérte a decemberi közérdekű mérlegkészítést, a Központi Bizottság, majd az országgyűlés dokumentumait — tudom, fújja a leckét. Mégis érdemes ezúttal ismét elővenni ezeket, mert a héten közzétették a népgazdaság 1984. évi tervét, amely immár a részletek alaposságával is föltárja számunkra életünk leendő kereteit. Kiderül ebből, hogy az olyan munka, amelyet 1983-ban feszítettnek minősítettünk, jövőre nem lehet elegendő. Hogy fel kell készülnünk újabb árintézkedésekre és szabályozó megszorításokra, nem kis részben azért, mert *másként nem rendezhető a hazai gazdálkodás, a kereslet-kínálat egyensúlya*. De ezért is, mert bár az idei, 1983-as évünk nem sikerült rosszul, több területen az eredmények *a vártnál kisebbek*.

Időzzünk el néhány gondolat erejéig éppen e területnél. Figyelmeztető, hogy kemény elhatározások — s előírások — ellenére nem sikerült fékentartani a belső felhasználást, a beruházások jelentősen meghaladták a tervezett és elfogadható szintet. Azaz: olyan vállalati vásárlóerő jelentkezett a piacon, amely nemhogy mérsékelte, éppen ellenkezőleg, fellökte az import-igényeket. A „kímért devizájú korszakban" e folyamat a lehető legelőnytelenebb, arról nem is beszélve, hogy az új beruházási igények a folyamatban lévő fejlesztések befejezését, gyorsítását hátráltatták, ami viszont az ipari teljesítmények növelése miatt lett volna nagyon fontos.

Anélkül, hogy panaszlistát sorolnánk, emlékeznünk kell arra, hogy nem következett be javulás a gazdálkodók egymás közötti kapcsolataiban, a kooperációs viszony még talán romlott is, a szerződéses fegyelem, a határidők be nem tartása néha súlyos eseteket szült. Mindezek vezettek oda — s ez az egyik legfontosabb idei tapasztalat —, hogy a várakozások, a nekifohászkodások ellenére még mindig nem javult érzékelhetően a gazdálkodás hatékonysága. És mindennek nem mond ellent az összteljesítmény alakulása: az ország a romló körülmények, a súlyos aszály közepette is megőrizte fizetőképességét, gyarapította kivételét, sőt, hosszú évek óta először sikerült valamit lefaragnia adósságállományából.

Ám tudnunk kell: az egyensúly további javításához *nincs korlátlan lehetőség az elosztás körében*. Van abban valami, amit a leegyszerűsítő közgazdasági zsargon megfogalmaz — *csupán megtakarításból nem lehet megélni, bővített újratermelést kell folytatni*. A jövő esztendei terv éppen ezért határozta el a nemzeti jövedelem növekedésének bizonyos gyorsítását, az ipari és a mezőgazdasági termelés határozottabb emelését — elsősorban persze a külgazdasági igényekre fordított figyelemmel. Azaz — most már az értéktermelés folyamataiból kell mindenképpen *többet kihoznunk*, ezen kört kell jobb produkcióra ösztönöznünk. Ide tartozik a szerkezet-átalakítás halaszthatatlan feladatainak a végrehajtása, a veszteséges termelés korlátozása és a dinamikusan fejlődő termelők fokozott támogatása, anyaggal, munkaerővel és — jobb szabályozókkal is. Ehhez pótlólagos lendületet ad az a folyamat, amelynek kezdeti hatása jövőre már kibontakozik: indul a gazdasági reform újabb szakasza, átalakítván az ár- és jövedelmi viszonyokat, az érdekeltségi és intézményrendszert és remélhetőleg a gazdaság önmegújító-fejlesztő képességét.

Vessünk egy pillantást a bennünket meghatározó külvilágra, s nyomban levonhatjuk a következtetést — a változásoknak, a teljesítményjavulásnak nem kedvez a világpolitikai, világgazdasági környezet. A Nyugat-Európában lassan-lassan megérkező konjunktúra egyelőre nem ígér sok jót nekünk. A kiélezett, néhol diszkriminációval súlyosbított verseny fokozott terheket ró ránk. Várhatóan szigorú piacokra és szigorú követelményekre számíthatunk minden fontos partnerünknél, egyre inkább elmosódik a különbség e tekintetben a KGST, vagy a Közös Piac országai, netán óceánon túl — között.

Ez a helyzet is közrejátszik — már az imént leírt okok mellett — abban, hogy a jövő esztendőre *nem vállalhatott többet a terv, mint az idei életkörülmények fenntartását*. Ami azt jelenti, hogy 1984-ben a fogyasztói árszínvonal hozzávetőlegesen *7—8 százalékkal emelkedik* majd, hasonló nagyságrendű lesz az ideivel. (Az előzetes szakértői elemzések során volt ennél nagyobb áremeléssel számoló alternatíva is, végül is a keményebb változatot az illetékesek nem tartották elfogadhatónak.)

Tény, hogy — ennek az újabb, a társadalom egyes rétegeire — elsősorban a nyugdíjasokra és a fiatalokra — nem csekély terheket rakó intézkedésnek *senki nem örül, nem szánták rá magukat egykönnyen maguk a tervezők sem*. Dehát nem volt, nincs más mód — módunk arra, hogy a kereslet-kínálat harmóniáját megőrizzük egy ilyen helyzetben, amikor a külgazdasági egyensúly töretlen javításához, a fizetőképesség fenntartásához fűződik a legfontosabb, a nemzeti érdek. Bátran ki kell mondanunk: nem jó és rossz között kellett tehát választani, hanem két olyan lehetőség között, amelyből az egyik a kevésbé rosszat jelenti...

Természetesen az elkerülhetetlen árintézkedések más célt is szolgálnak, például azt, amelyet régen megfogalmaztunk már: az árakat a társadalmilag szükséges ráfordításoknak megfelelően kell alakítani. Ez esetben tudják helyesen ösztönözni, befolyásolni a termelőket, fogyasztókat, ekkor lehet a piacot, a kereslet-kínálatot helyesen alakítani stb. Az utóbbi időben több termék (például a szilikátipari anyagok) termelési költsége emelkedett, s ezt áruk nem fejezte ki. Másrészt — a gazdaságpolitikának fontos érdeke fűződik ahhoz, hogy a különféle termékek árát ne egészítsék ki különféle támogatások — torzítva ezzel a termelést, a fogyasztást. Bár a támogatások leépítését megkezdtük, 1983-ban még mindig körülbelül 70 milliárd forintot kellett ilyen célra fordítani. Különösen nagy az ártámogatás *az élelmiszerek, a személyszállítás, az építőanyagok, a kommunális szolgáltatások, egyes tüzelőanyagok árában*.

Amikor tehát tudomásul veszszük majd, hogy ezen termékek közül némelyikért *többet kell fizetnünk* — azt is tudjuk, lássuk be: a nagyobb árral a kiegyensúlyozottabb, harmónikusabban dolgozó-működő gazdaságért is áldozunk. Következetesek vagyunk döntéseinkben, amelyekkel tudatosan vállaljuk a reális árak rendszerét, hogy leküzdjük a hiányt. Ez a küzdelem *eddig érzékelhető javulást* eredményezett életünkben.

S miként az árak ügyében hozott nehéz döntés, a terv is tudatos vállalása 1984 feszített feladatának. Annak a feladatnak, amelynek sikeres végrehajtásában az egész társadalom érdekelt, mert látja *előrejutásának, boldogulásának nincs más útja*.

MATKÓ ISTVÁN

Egy év a világgazdaságban: 1984

Mindenki mást mond...

A kereskedelemfejlesztés érdekességei – Eltérő vélemények az Óceánon innen és túl

Az ó-, illetve az újesztendő fordulóján a világ minden vállalata áttekinti az elmúlt évi tevékenységét és egyúttal felméri mire is számíthat az elkövetkező 12 hónapban. A mindenkori világgazdasági helyzet a gazdálkodó vállalatok részére olyan „természetes" adottság, amelyet csak kis mértékben tudnak befolyásolni, stratégiájuknak viszont egyik legfontosabb eleme a „környezethez" való sikeres üzleti alkalmazkodás.

Az elmúlt évben a vállalatokat mind belföldön, mind pedig külföldön meglehetősen sok kedvezőtlen hatás érte, bár néhány jelenség — különösen a második félévben — *némi bizakodásra adhat okot*. Kérdés azonban, hogy *átmenthető-e a mérsékelt optimizmus 1983-ra is*. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy tavaly politikai és gazdasági okokból megtorpanás következett be a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok alakulásában, bár az esztendő második felében az áruforgalom élénkült. Nem lehet érdektelen tehát a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok alakulása 1984-ben sem a szocialista és a fejlett tőkés országbeli cégek számára.

Mintha élénkülne

Az esztendő végén a Magyar Hírlap körkérdést intézett néhány világszerte ismert óriáscég vezetőihez, illetve a párizsi székhelyű Nemzetközi Kereskedelmi Kamarához. Olyan vállalatokról van szó, amelyek nemcsak jól ismert világmárkát jelentenek az olvasó számára, hanem szinte mindegyikük több évtizede maga is építője, alakítója a kelet-nyugati vállalatközi gazdasági kapcsolatoknak. A feltett kérdések a következők voltak:

1. *Miként értékeli a világgazdaság helyzetét az elmúlt évben, saját vállalata milyen eredményekről adhat számot, s mit vár 1984-től?*

2. *Megítélése szerint hogyan alakulnak 1984-ben a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok?*

Ralph French, a világ egyik legnagyobb vegyipari konszernjének, a brit Imperial Chemical Industries (ICI) exportigazgatója:

1. Az elmúlt évben a világ kétségtelenül jelentős haladást ért el a recesszióból való kivezető úton. Sok országban számottevően emelkedett az ipari termelés, néhány állam pedig sikeresen megbirkózott a korábbi fizetési mérleg-gondokkal. Mindez végülis 1984-ben *a gazdasági tevékenység további megélénkülését* eredményezheti.

A vegyipart aránytalanul súlyosan érintette az elmúlt évek világgazdasági helyzetének alakulása. 1981-ben és 82-ben kimondottan rosszak voltak az ágazat kilátásai, tavaly azonban már növekedett a vegyi cikkek iránti kereslet a piacon. Ez a javulás egyebek között annak köszönhető, hogy bezártak számos elavult üzemet. Örvendetes, hogy megnövekedett a foglalkoztatás és a termelés gazdaságossága. Ez a helyzet jellemezte tavaly az iparág nagyobb vállalatait, köztük az ICI-t is.

2. Véleményem szerint a kelet-nyugati kereskedelem idei kilátásai biztatóak. Az elmúlt két év során a szocialista országok általában *sikeresen alakították dollárelszámolású kereskedelmi mérlegük egyenlegét*. Megítélésem szerint a szocialista államok 1984-ben *növelni fogják nyugati behozatalukat*. Ezt egyrészről a korábbi importpolitika sikerei, másrészről pedig az teszi lehetővé, hogy a világgazdaság idei, várhatóan kedvezőbb helyzete következtében maguk is többet tudnak majd exportálni. A kivitel növekedéséből származó bevételek így nagyobb importot eredményeznek majd.

Werner Büscher, a nyugatnémet Siemens kelet-európai igazgatója:

1. Az elmúlt esztendő első felévét számos ország *eladósodásának* kiéleződése, valamint a várva várt fellendülés *elmaradása* jellemezte. Mindezt erősen megérezte saját iparágunk, az elektronika is, hiszen nem sikerült kikeverednünk a stagnálásból. Üzleti eredményeinkben azonban *már nyomon követhetők a világgazdaságban 1983 második félévében tapasztalt kedvező jelenségek, s az egész esztendőt tekintve végül is mind a rendelésállományunk, mind pedig az üzleti forgalmunk enyhén emelkedett*. A vállalat eredményeinek kedvező alakulása azonban nem vezethet félre bennünket: tudjuk, hogy az ágazatban — amely az elektromechanikától az elektronikáig terjed — végbemenő átalakulások *nem oldják* meg foglalkoztatási gondjainkat.

2. A kelet-nyugati kereskedelemre mi úgy tekintünk, mint *az eltérő politikai és gazdasági rendszerek közötti kapcsolatok stabilizáló elemére*. Éppen ezért a Siemens különös gondot fordít a kapcsolatok kiszélesítésének minden lehetőségére. Ez egyrészről vonatkozik a „sima" export—import ügyletekre, másrészről pedig az ipari kooperációkra. Szerintünk a szó igazi értelmében komoly üzleti lehetőségeink vannak a harmadik piaci együttes fellépés, közös vállalkozások formájában. Tulajdonképpen az ilyen jellegű üzletektől és együttműködésektől várjuk a kelet-nyugati kapcsolatok további bővülését.

Az USA-ban megkezdődött

E. L. SMITH, az Egyesült Államok vezető acélipari vállalatának, az U. S. Steel (Engineers and Consultans Inc.) elnöke:

1. Vállalatunk véleménye szerint az idei évet *a gazdasági fellendülés fogja jellemezni*. Ezt a megállapítást arra alapozom, hogy a vásárlási, beruházási kedv élénkül, s ennek következtében a korábban kihasználatlan termelési kapacitások folyamatosan „munkába állnak". Nemcsak az acéliparban, hanem más ágazatokban is az üzletemberek idén végre már *gondolhatnak a gyártóberendezések lecserélésére, a kapacitások bővítésére is*. Az előrejelzések szerint idén emelkednek a vállalati profitok, s ez a jóslat újabb beruházásokra, gyáralapításokra ösztönöz. Várhatóan idén folytatódik az üzleti életbe beáramló — és azt élénkítő — pénzmennyiség növekedése. Mindezek a tényezők *kedvező hatást váltanak majd ki az egyes országokban a foglalkoztatottság alakulására*, s várhatóan mérséklődnek az inflációs gondok is. Úgy vélem, hogy a gazdasági, az üzleti élet első számú „szabályozója" *a kamatlábak* alakulása lesz idén. Az amerikai üzletemberek helyeslik a kormánynak a közkiadások megnyírbálására hozott intézkedéseit. Ez a lépés ugyanis újabb lendületet ad a gazdasági növekedésnek és egyben a tetemes költségvetési hiány leépítésének is a legkedvezőbb módszere.

2. A kelet-nyugati kereskedelem bővítésének kilátásai attól függenek véleményem szerint, hogy *a résztvevők együttműködési készségükkel párhuzamosan miként tudják a kereskedelem előnyeit növelni*.

JOSEF KARNER, az osztrák gépipari és vállalkozó nagyvállalat, az Andritz elnökhelyettese:

1. A világgazdasági helyzet 1984-ben *csak igen kis mértékben fog javulni*. A nemzetgazdaságok növekedési mutatója *alig haladja meg az 1 százalékot*. Az inflációt viszont a megszorító intézkedések hatására — néhány dél-amerikai ország kivételével — sikerül megzabolázni. Megítélésem szerint a nyugati ipari államokban *tovább növekszik a munkanélküliség*. Arra számítok, hogy a kamatszint nem változik, vagy jó esetben egy csipetnyit csökken. A magas kamatok miatt a beruházási kedv igencsak korlátozott marad, ráadásul a magánbankok kockázatvállalási hajlandósága meglehetősen gyenge lesz 1984-ben. Mindennek következtében a bankok — elvben — számottevő kikölcsönözhető pénzmennyiséggel rendelkeznek iden, vagyis *nő a likviditásuk*. A fenti pénzügyekkel kapcsolatos gondolatok a fejlett tőkés országokra vonatkoznak, a fejlődő államok továbbra is nagy mértékben függenek ez évben a nemzetközi pénzügyi intézményektől. A magánszektor beruházási tevékenysége — véleményem szerint — igen óvatos lesz 1984-ben. Fontos és döntő megoldások — például újabb munkahelyek teremtése, a munkanélküliség gondjának az enyhítése — csak kormányintézkedések révén várhatók.

2. A kelet-nyugati kereskedelmet megítélésem szerint *az ötéves tervek fényében kell értékelni*. Szerintem a szocialista országok exportja idén *tovább csökken*, vagy pedig erős „árnyomás" alatt áll majd, amin azt értem, hogy az árukat *a korábbinál alacsonyabb árakon tudják csak értékesíteni*.

Bátorító jelek

Timothy Nater, a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara igazgatója.

1. A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara számára *bátorítóak* a fejlett tőkés országokban mutatkozó jelei a gazdasági fellendülésnek, különösen az Egyesült Államokban, valamint az Egyesült Királyságban, az NSZK-ban és másutt. Abban az esetben azonban, ha a fellendülést 1984-ben és azután is fenn kívánjuk tartani, *elengedhetetlen*, hogy az inflációt kordában tartsák, sőt tovább csökkentsék néhány országban. A Nemzetközi Kereskedelmi Kamarának az a véleménye, hogy a bankoknak és más kölcsönt nyújtó intézményeknek továbbra is *folytatniuk kell azt a gyakorlatot, hogy konstruktív módon segítsék a rászoruló országokat adósságterheik finanszírozásában*. Ezzel egyidejűleg azonban a fejlett ipari országoknak javítaniuk kell az eladósodott fejlődő országok piaci feltételeit.

2. A Nemzetközi Kereskedelmi Kamarának az a szándéka, hogy elősegítse a Keleten, illetve Nyugaton létező kereskedelmi feltételek kölcsönösen jobb megismerését, annak érdekében, hogy a kereskedelem növekedjék és diverzifikálódjék. Úgy véljük, hogy a következő évben a kelet-nyugati kereskedelmi kapcsolatok kilátásai nagy mértékben függnek majd *a kielégítő finanszírozási lehetőségektől*.

Gonda György — Szentgáli Péter

Tudományos furcsaságok

MIÉRT HALNAK MEG CSECSEMŐK?

Felére lehetne csökkenteni a gyermekhalandóságot a harmadik világban négy igen egyszerű és korántsem költséges módszer bevezetésével — hozta nyilvánosságra egy jelentésében az UNICEF, az ENSZ gyermekekkel foglalkozó szervezete. Ez a javulás évente *15 millió egy éven aluli gyermek életét* jelentené, annyiét, mint ahány ötéven aluli gyermek él az Egyesült Államokban.

A négy intézkedés: a hasmenés okozta *kiszáradás megakadályozása* szájon keresztül alkalmazható, cukrot és sót tartalmazó oldattal; egy olyan *növekedési táblázat* szétosztása, amely lehetővé teszi, hogy az alultápláltságot idejében felismerjék; a *meghosszabbított szoptatási idő*, valamint *az általános védőoltások*. Ezekhez az intézkedésekhez valóban *nem kellenek súlyos összegek*. Ezt egyébként a jelenlegi statisztikák is pregnánsan bizonyítják. Ha összehasonlítjuk például azt a két táblázatot, amely a *legkisebb* nemzeti jövedelmet és a *legnagyobb* gyermekhalandóságot felmutató országokat tartalmazza, meglepő adatokra derül fény. A legnagyobb csecsemőhalandóságú országok közé tartozik az egyáltalán nem szegény, vagy relatíve jobb körülmények között levő Szaúd-Arábia, Oman, Algéria, Törökország, Kongó, Elefántcsontpart, Míg a náluk sokkal kisebb fejenkénti nemzeti jövedelmet felmutató Burmában, Kínában, Costa Ricában, Kubában, Kenyában, Madagaszkárban, Sri Lankában, Tanzániában, Thaiföldön, Vietnamban és Zairéban sokkal kisebb a gyermekhalandóság, Mint a *New Scientist* cikkírója megállapítja, a siker kulcsa valóban az, amit *James Grant*, az UNICEF ügyvezető igazgatója is hangsúlyozott: az utóbb említett országok fő törekvése *a többség jólétének növelése*. Mert az említett intézkedések fillérekbe kerülnek, míg hatásuk óriási.

Hiszen a harmadik világban a csecsemők *nem* egzotikus, különleges gyógykezelést, gyógyszert igénylő betegségekben halnak meg, hanem például ötmillió halál oka: fertőzéses hasmenés következtében fellépő kiszáradás. Hárommillióan tüdőgyulladásban pusztulnak el. Kétmillióan kanyaróban. Másfélmillió gyerek szamárköhögésben. Újabb egymillió tetanuszban. Mindent összevetve a harmadik világ gyermekei *egy évben 160 napot betegek!*

A kiszáradás ellen jelenleg 80 millió adag megfelelő oldatot tartalmazó csomagot osztanak szét, ám ez szinte semmi a szükséges *milliárdnyihoz* képest. Szerencsére, az oldat az orvos vagy a védőnő utasítása alapján *otthon is elkészíthető*. De még ennél is sokkal egyszerűbb *megelőzni* a fertőzést. Például úgy, hogy rábeszélik az anyákat a minél további *szoptatásra*, s *lebeszélik* őket a lelkiismeretlen cégek által a harmadik világban is propagált divatos, helyettesítő tápszerek használatától. A fejlődő országokban ugyanis a megfelelő higiéniás feltételek hiánya miatt életveszélyes a csecsemőtápszer használata. További javulást eredményez egy igen egyszerű táblázat használata is. Hiszen sokszor észre sem veszi az anya, hogy gyermeke alultáplált, s a kis szervezet legyengül, holott talán mégis lenne lehetőség a jobb táplálkozásra. A rendszeres ellenőrzés sok betegséget előzne meg. Ami pedig a fertőző betegségek elleni védőoltásokat illeti: egy-egy gyermek nálunk szokásos immunizálása mindössze öt dollárba kerül, s ennyit a fejlődő országok többsége meg is engedhetne magának.

Az UNICEF jelentése szerint *elodázhatatlan* a javasolt intézkedések bevezetése. A gyermekhalandóság ugyan az utóbbi évtizedekben *meredeken esett* a harmadik világban, a több mint 200/1000 értékről 100/1000-ig. Ám itt *megállt*, tovább nem csökken. Egy újabb „felezésnek" pedig *igen üdvös következményei* lennének. Habár első pillantásra a gyermekhalandóság további csökkenése *növelné* a harmadik világban bekövetkezett népességrobbanást, közép- és hosszú távon azonban a helyzet *javulna*. Ha ugyanis a szülők biztosak lennének abban, hogy gyermekeik nemcsak megszületnek, hanem *életben is maradnak*, akkor hajlandók lennének részt venni a családtervezésben. Tehát a gyermekhalandóság csökkentése nemcsak humanitárius tett, hanem az egész emberiség érdeke.

(z. e.)

AZ OROSZLÁNOKAT NEM LÖVIK LE, UGYE?

Bernard Grzimek professzor, a világhírű nyugatnémet zoológus hívta föl először a világ figyelmét a trópusi nemzeti parkok veszélyben levő vadállományára. A Serengeti nem halhat meg című, Magyarországon is megjelent könyvében a legismertebb vadvédelmi terület megmentésére szólította fel a világ közvéleményét. Most újabb rezervátum került végveszélybe. A huszonkét-ezer négyzetkilométernyi *Etosha Nemzeti Park* nem a legnagyobb természetvédelmi terület Namíbiában, de vadállománya mind között a leggazdagabb. A teljesen körülkerített rezervátum gondosan őrzött ökológiai egyensúlya felbomolhat. Különösen az oroszlánok okoznak gondot a vadbiológusoknak — írja novemberi számában a *Bild der Wissenschaft* című tudományos magazin. A védett ragadozók ugyanis egyre szaporodnak és lassanként kiirtják a terület növényevő állományát. Ami a szabad természetben jól szabályozott folyamat, az mesterséges körülmények között úgy tűnik, szinte lehetetlen. A probléma egyik oka a park kerítése, amely elzárja a patások — így az oroszlán egyik legfontosabb zsákmányállatának számító *gnu* — valószínűleg évszázadok alatt kialakult irányú vízkereső vándorlásának útját. A mesterséges tavakból egész évben ihatnak az állatok, tehát az oroszlánoknak sem kell kifárasztaniuk magukat az antilopok üldözése közben.

A mesterséges tavak kényelmes vadászhelyek, valóságos terített asztalt jelentenek az oroszlánoknak. A cserjék közt meglapuló falkának csupán azt kell megvárnia, amíg egy zebracsapat közeledik az itatóhoz. És a falka jól tudja, hogy a zebrák naponta isznak.

A makadámút, amelyen évente ötvenezer látogató szeli át a parkot, szintén környezetkárosító tényező. Az építési árkot, amelyből a zúzott követ kiemelték, az évek folyamán lassanként feltöltötte az esős évszakokban hulló csapadékvíz. A talajmeszesedés folytán a víz feldúsult az alkáli elemek sóiban, és a meleg nyári hőmérséklet következtében kialakult a lépfenebaktérium tenyészhelye. Azóta a legapróbb seb is elegendő, hogy a veszedelmes kórokozók az ivó zebrák vagy antilopok vérpályáiba fészkelődjenek. A betegség pedig halálos. S minthogy az oroszlánok elhullott állatok tetemével is táplálkoznak, az Ethosa „asztala" túlságosan is terített számukra. A nagy macskák ráadásul a dögevőkhöz hasonlóan, immunisak a lépfenével szemben. Ha tovább folytatódik ez a folyamat, az oroszlánok egy szép napon zsákmány nélkül találják magukat.

A vadbiológusok azonban nem akarják megvárni ezt a napot, ezért a nőstény oroszlánok *fogamzásgátlót kapnak*.

(palugyai)

AZ APRÓ GYÉMÁNTOK

Miután a Föld nagy gyémántkő lelőhelyeit alaposan feltérképezték a geológusok, figyelmük az apró szemcsés gyémántok felé fordult.

Jurij Alekszejevics Burmin harminc év óta vezet eredményes expedíciókat gyémántlelőhelyek felderítésére. A Priroda című folyóirat novemberi számában Burmin beszámol róla, hogy a Nagy Orosz Síkságon, az Uralban, Ukrajnában, Nyugat-Szibériában viszonylag nagy gyakorisággal találtak geológiai expedíciók kőtörmelékes és homokos lelőhelyeken átlag 0,2 milliméteres gyémántszemcséket.

A lipecki, a tambovi, a voronyezsi és a gorkiji területeken sikerült nehéz ásványokkal kevert kőtörmelékből nagyobb mennyiségű gyémántszemcsét kiválasztani. Itt egy-egy köbméternyi törmelék 4—800 szemcsét tartalmazott. Eredményes kutatások folytak a kazahsztáni Kokcsetáiban, Omszk közelében, ahol az oroszországi gyémántoktól eltérő formájú, viszonylag nagyobb 0,3—0,4 milliméter átmérőjű szemcsékre leltek a geológusok. Az oroszországi gyémántdarabkák zöldes színűek és lumineszkálnak, míg a kazahsztániak nem bocsátanak ki fényt, zöldesek, szürkék vagy pedig sárgás színűek. Kristálytani tulajdonságaik is jelentősen különböznek.

Magától értetődően a kutatók gyakorlati erőfeszítései arra irányulnak, hogy korszerű és hatékony módszereket dolgozzanak ki a gyémántszemcsék kinyerésére.

Ugyanakkor igen figyelemreméltóak azok az alapkutatások, melyek a törmelék gyémántok eredetének felderítésére irányulnak. Az mindenesetre máris kiderült, hogy a törmelékes gyémánt keletkezése is különbözik a kimberlitmezőkön fellelt ipari méretekben felhasznált gyémántból. Bizonyítottnak látszik, hogy a nagyobb mennyiségben talált apró gyémánt jelentős százalékban kozmikus eredetű. Évente mintegy 1000—1200 kisebb meteorit csapódik be Földünkre, s krátereikben gyakran mutattak ki grafit és gyémántszemcséket. A nevezetes tunguz meteorit újabb kutatása — mint ismeretes, ezen égi jövevény becsapódásának környékét az 1910-es évek óta számos expedíció járta be — nemrégiben e tekintetben is érdekes következtetésre adott alkalmat, hiszen e körzetben sok apró gyémántdarabkára leltek.

Vannak olyan hipotézisek, melyek szerint inkább geotermikus folyamatok termelik ki a gyémántszemcséket. Az 1891-es arizónai meteoritbecsapódás helyén az úgynevezett Ördögkráterben talált szemcsék elhelyezkedése mintha cáfolná — legalábbis bizonyos esetekben — a kozmikus eredet tételét, ugyanis az apró gyémántok kizárólag a kráter legmélyén voltak fellelhetők, amiből a kutatók azt a hipotézist állítják fel, hogy a meteorit becsapódás miatt keletkezett hő és gáz hozta létre az apró gyémántokat. Kamcsatkán magmatikus eredetű apró gyémántdarabkákra leltek, ami arra mutat, hogy vulkanikus eredetű az aprógyémánt java. A szovjet gyémántkutató hangot ad annak a véleményének, hogy az alföldeken szétszórt apró gyémántokat is vulkánikus hegyekből hozták le a folyók, s azért találhatók a folyómedrek közelében viszonylag nagy mennyiségben. Mindenesetre az apró gyémánt egyelőre a gyakorlat számára nem hasznosítható, ám már most is fontos minerológiai kutatások tárgya, s a technika haladása révén talán az apró gyémánt is átkerülhet majd a laboratóriumokból az ipari üzemekbe.

(nsl)

Vitairat a vitairat kapcsán

A mai magyar művelődésről

Mindenekelőtt nagyon szeretem az olyan könyveket, melyeknek címe vitairat. Igaz, hogy tovább is tart a cím, mert így hangzik: *Vitairat a mai magyar művelődésről*. S szerzője, *Vitányi Iván*. Tudniillik a vitairat cím feltétlenül elhárítja azt a gondolatot az olvasótól, mely szerint a szerző mindent megfontolt és meggondolt volna, mint az egykori magyar király, Ferenc József. Elhárítja azt a gyanút is, hogy a megfontolások oly tévesek vagy oly véglegesek lennének, mint egykori királyunk 1914-es elképzelései. Továbbá a vitairat semmiképpen nem lehet dogmatikus, mert a dogmatizmus legtöbbször kijelentő, sőt felszólító módban jelentkezik, nem igényli a vitát, még ha felszólít is a végén arra: no, vitassuk meg, elvtársak.

Még egy okból örülök azonban a könyvnek, tudniillik azért, mert nem kell róla recenziót írnom. Ebben a könyvben ugyanis oly sokmindenről van szó, hogy szinte lehetetlen volna összefogni egy rövid ismertetés keretében. Beszél a kultúra fajairól és ágazatairól, intézményrendszeréről, a kultúra szerves és szervetlen valamint szocialista modellje problémáiról, a magyar kultúráról a felszabadulás előtt, a kulturális politikáról, s végül is programot ad — s mindezt egy vitairatban.

Persze ha recenziót írnék, akkor nagyon is felvetném a kérdést, hogy vajon szerencsés dolog-e a következő műveket szinte egy zsákba beletenni, annak érdekében, hogy kijelentsük: ezek a művek a társadalmi valóság és a szocialista eszmény viszonyát, a góc és periféria összefüggését, a periférikus jelenségek tehertételét stb. tárgyalják. S ezután következik a felsorolás, mely szerint ebben a problémakörben fogantak *Sarkadi Imre* „irányjelző" művei, *Sánta Ferenc Árulója* és *Ötödik Pecsétje*, *Fejes Endre Rozsdatemetője*, *Örkény István Tótékja*, *Mándy Iván* novellái, *Mészöly Miklós Saulusa*, *Konrád György Látogatója*, *Csurka István Ki lesz a bálanyája*, *Gyurkó László Szerelmem Elektrája*, *Illyés Gyula Kegyence*, *Különce*, *Testvérkéje*, *Hernádi Gyula Falanszter*e és *Sütő András Csillag a máglyánja*. Mondom, abban az esetben, ha recenziót írnék, bizonyos ironikus irigységgel jegyezném meg, hogy milyen mély lélegzetet tud venni a szerző, hogy mindezen műveket, melyek értékben, irányzatban, gondolatiságban és minden egyébben olyannyira különböző fogantatásúak, egyetlen szuflával tudja felsorolni.

De mivel az a feladatom, hogy a címnek megfelelően reagáljak, még nehezebb helyzetbe kerültem.. Mert lehet ugyan Vitányi felsorolásszerű asszociatív rendszeréről és asszociatív felsorolásairól többször is vitatkozni, de az igazi kérdés, melyet Vitányi felvet, valóban olyan, hogy csakis mellé lehet állni. Van tudniillik a könyvnek egy fejezete, amely kifejti azt, hogy miként él és élhet a Bartók és Kodály féle modell nálunk. S ebben a fejezetben azt a rendkívül rokonszenves álláspontot képviseli, mely szerint a modern tendenciák egyik útja és művészi lehetősége nem más, mint amit éppen Bartók Béla mutatott meg a legkristályosabban. Lehetséges visszanyúlni szinte a legősibbhez, az igazi népi hagyományokhoz, lehetséges azokból kihallani mindazt, ami az igazi tartalmuk és ami végeredményben éppen ezért modern, és nagyon is aktuális s lehetséges mindezeket a modern élet harmóniájának tudomásul vételével úgy áthangszerelni, hogy a mai mondanivaló egészen megütő legyen bennük.

Nos tehát, ebben a kérdésben semmi vitám nincs Vitányival. Éppen úgy nincs, mint akkor, amikor Vitányi megtámad és élesen elítél bizonyos jelenségeket. Például enyhén szólva nem nagy rokonszenvvel ismerteti az 1980-ban megjelent *Művészet a változó világban* című kiadványt, mely szinte példaként említi meg azt, hogy valaki saját testét használja a külvilághoz fűződő kapcsolatai kifejezésére". S ezután Vitányi megjegyzi, hogy itt *„az a legérdekesebb, hogy a szerzőben, ki oly kritikus a társadalommal szemben, itt a kritikának, a kételynek, az iróniának árnyéka sem ébred, egy tökéletesen feketefehér tehát egy tökéletesen és mereven konzervatív világban él."* Itt is a Vitairat szerzőjének van száz százalékig igaza, tehát itt sem ellenkezem vele, mint ahogyan teljesen igaza van abban is, hogy a NÉKOSZ örökséget fel kell dolgozni, hogy az amatőr művészeti mozgalomnak meg kell újulnia és szakítania kell a formalizmussal. Egyszóval inkább rokonszenves a könyv, mintsem hogy ellenérzést váltson ki e sorok írójából.

Amire azonban fel kell figyelni, az egy mostanában hihetetlenül divatos jelenség, ami tehát nemcsak Vitányinak hibája, hanem a legtöbb elméleti műnek is. Azzal akar igazán meggyőzővé válni, hogy asszociál. *Pernye András* szinte szállóigeként fogalmazta meg ezt: *én szoktam* asszociálni. Most már annyira megszoktuk, tuk, hogy mindenáron asszociálunk. Mert az előbb említett példa, ami bizonyos szempontból ugyan, de mégiscsak egy nevezőre hozza azokat a műveket, melyek jellegük szerint különbözőek, csak az egyetlen kiragadott eset a könyvön belül. Az újabb példáért nem kell messzire menni. Vitányi ugyanis nagyon helyesen nem csupán a közművelődésről ír, hanem a köznevelésről is és ezt is megújítandónak tartja. Azért nem vitatkozom vele, mert ebben a legszebb hagyományokat folytatja, hiszen a magyar köznevelést évszázadok óta mindenki megújítandónak tartja, sokszor meg is újították már — ha nem is éppen mindig a helyes irányban. De megújították. Azt azonban már kifogásolom — mint szimptomát —, hogy a következő mondatot olvashatjuk a könyvben: *„A magyar pedagógia közelmúltjának legjelentősebb törekvései, egyéniségei éppen ezen a téren, a közösségi nevelésben és a közösség fejlesztésben alkottak nagyot"*. (Eddig rendben van, ez lehetséges H. I.) A folytatás azonban így hangzik: *„Kodály Zoltán, Szent-Györgyi Albert, Karácsony Sándor, Kardos László munkásságát rendre ezek az elvek jellemezték, s jegyükben dolgoztak ki új korszerű módszereket és kereteket. Munkásságuk éppen elég szellemi töltetet, eredményt hozott ahhoz, hogy az egész magyar pedagógiát magasabb szintre lehetne emelni általa, de nem éltünk eddig kellőképpen a lehetőséggel."*

Kicsinyesség volna most azon elmélkedni, hogy vajon Karácsony Sándor, aki tényleg pedagógus volt, és akinek nagyon rossz szellemi töltetei is voltak, miért kerül egy sorba Szent-Györgyi Alberttel, aki viszont nem pedagógus, noha tanítványai mégis igazolták pedagógiai tehetségét. De azt, hogy ilyen könnyedén, ilyen egyszerűen, ilyen minden további nélkül egy-egy gondolat alapján összefogjunk oly sok mindent — ezt bizony az asszociatív tevékenység bizonyos túlhajtásának tartom. De ezen a túlhajtáson túlmenően igazán nem vitatkozom azzal a könyvvel, amely minőséget és nyitottságot kér a magyar művelődéstől, annak minden képviselőjétől — a jövőben.

Hermann István

Még egyszer az image-ről

A magyaros betét

Bárki, ki a gyakorlatban foglalkozik a nemzetközi gazdasági kapcsolatokkal, megmondhatja, hogy *egy állam szimpatikus híre*, ismert reputációja, vezetőinek tekintélye mennyire képes segíteni ugyanazon ország termékeinek eladását. Senki nem vásárol ugyanis szívesen egy olyan országból, kinek politikai gyakorlatával meggyőződése ellenkezik, azt nem tolerálja és a gazdasági életéről érkező hírek is inkább válságról, mint egészséges, kiegyensúlyozott fejlődéséről tanúskodnak. Pontosabban: ezeket az árukat is lehet forgalmazni, de csak engedménnyel, valós értékük alatt. Az exportárban ugyanis figyelembe kell venni az ország nem megfelelő hírnevéből adódó „diszkontot", a bizalmatlanság árát.

Egy ország hírneve persze minimálisan két síkon jelenik meg. Az egyik szint a döntést hozók, a külkapcsolatok hivatásosai, az üzletemberek. Ők azok, akik a színvonalas világlapok tudósításaiból ítélnek, bizalmas elemzéseket olvasnak, statisztikákat elemeznek. Rajtuk túl azonban ott van az átlagpolgár, az átlagfogyasztó, akinek az adott országról való ismeretei ugyancsak döntően esnek latba. Itt már persze nem léphetünk fel olyan szakmai igényekkel, mint az előző kategóriában. A minimális igény, hogy egy idegen ország átlagpolgára *tudja rólunk, hogy vagyunk, tudjon bennünket a térképen elhelyezni, legyen országunkkal szemben nyitott — vagyis ne legyenek előítéletei — és törekedjen mélyebb megismerésünkre.*

A fentiek előrebocsátásával érdemes emlékezni: sokan nálunk keményen kritizálják, ha külföldön rólunk túlságosan romantikus, „népiesch", a csikós-pusztagulyás „szentháromságra" épülő kép jelenik meg. Tény és való, ebből a képből hiányzik a Cavinton-gyógyszer, erőművi szállításaink, a magyar hátsóhíd és még sok más. Az sem derül ki, milyen társadalmi rendszerben legel az a gulya és kinek a földjén. A puszta ábrázolás szükségképpen apolitikus.

Tény azonban az is, hogy a hagyományosan rólunk kialakult kép nemcsak azért él tovább, mivel mi egyelőre még nem voltunk képesek azt megváltoztatni. Azért is létezik, mivel *„a befogadók" egyelőre eddig jutottak el.* Szeretjük vagy nem szeretjük, mindenesetre *ez van.* A párizsi híres Folies-Bergere színházban már hosszú ideje menő műsorban, mintegy 15 perces magyar betét van. (A műintézetről csak annyit, hogy az Encyclopaedia Britannica külön 40 soros szócikkében „Franciaország egyik legnagyobb turistaattrakciójának" nevezi.) Ezt nem tévesztheti el azok sem, kik esetleg nem ismerik nemzeti színeinket és zenénket, hisz a műsorközlő külön „meginvitálja" a nézőt egy Magyarországra teendő utazásra. Színpompás kiállításban, népdalok és műdalok, valamint a Csárdáskirálynő zenéjére megy a produkció. Látványos, mozgalmas. Megtudható belőle, hogy országunk fővárosa Budapest, van egy híres Mátyás-templomunk és jó a borunk. Fájdalom azonban, valóságunk „mélyebb" elemzése hiányzik a betétből. Valljuk be, kaptunk szép táncokat, lendületes zenét, csinos lányok látványát, de bizony szó sem esett arról, hogy mennyi szenet bányászunk vagy acélt termelünk.

A magyar állampolgár néző azonban a betét végén nem tehet mást, mint köszönetet mond gondolatban az előadás rendezőjének és bájos primadonnáinak. Kiszámította ugyanis, hogy ha a színház esténként csak 1500 főt fogad, évente minimum 300 előadást tart és egy műsor mintegy 5 évig megy, akkor a magyar betétet összesen mintegy *2,3 millió ember fogja látni, akik egy része az előadás után már remélhetően nem fogja összetéveszteni a mi fővárosunkat egy* szomszédos állam kormányának székhelyével. Azt is remélhetjük, hogy a nézők egy része valamikor közelebbi kapcsolatba fog kerülni velünk. Feltételezhető, hogy könnyebben vásárol magyar hanglemezt az, ki zenénket már a Folies színpadán hallgatta és inkább látogat át hozzánk Bécsből az, kinek érdeklődése a revü következtében felébredt irántunk. Országunk elemzőbb bemutatását pedig ne a Folies-től várjuk. Az már más műfaj. A revüt a konferenciával vagy az antológiával nem helyes összetéveszteni. Nyugtázzuk inkább örömmel, hogy szimpatikus országnak és népnek mutatnak be bennünket.

Addig, ameddig az olasz filmekben a munkások nem láthatóan magyar szerszámgépek mellől indulnak sztrájkolni — például — nyugodtan örülhetünk annak is, ha a rólunk kialakult hagyományos képet propagálja valaki színvonalasan . . .

Gonda György—Szentgáli Péter

Kereskedelmi forgalom Latin-Amerikában

Ecuadorban tanácskoznak a *Latin-Amerikai Gazdasági Szervezet* (SELA) harminc tagországa küldöttségei. A térség gazdasági problémáival foglalkozó konferenciát *Osvaldo Hurtado Larrea*, Ecuador köztársasági elnöke nyitotta meg kedden. A tagországok külügyminiszteri szinten képviseltetik magukat a gazdasági problémákkal foglalkozó tanácskozáson, amelyen részt vesz 20 nemzetközi szervezet képviselője is.

A zárt ajtók mögött zajló konferencia napirendjének első helyen a térség országai egymás közötti kereskedelmi forgalmának felélénkítése áll, különös tekintettel az élelmiszerekre, energiára és a szolgáltatásokra.

A napirend másik fontos témája az adósságprobléma kezelése. A SELA tagországai összesített külföldi adóssága 320 milliárd dollár, ez körülbelül a fele a fejlődő országok összes külföldi adósságának. (A tagországok közül a négy legnagyobb adós — Brazília, Argentína, Mexikó és Venezuela vállára nehezedik az adósságteher döntő része.) Magukat megnevezni nem kívánó konferenciaforrások szerint a jelenlévő gazdasági szakértők többsége azt tartja, hogy helytelen lenne adóskartellt létrehozni, az egyes országoknak külön-külön kell adósságukat rendezni, de a visszafizetési feltételeket érintően célszerű lenne egyeztetni a SELA-tagországok álláspontjait. *(MTI)*

Francia munkanélküliség

Komor előjelekkel kezdődött az új év Franciaországban, mert több fontos iparágban a munkanélküliség jelentős emelkedése fenyeget.

Georges Marchais, az FKP főtitkára, Mauroy miniszterelnökkel folytatott megbeszélése után a L'Humanitének adott nyilatkozatában rámutatott, hogy a dolgozókat és szakszervezeteiket be kell vonni ezeknek az intézkedéseknek a kidolgozásába. A szükséges pénzügyi eszközöket elő lehet teremteni, ha biztosítják azt, hogy a termelésből származó jövedelmeket ne spekulációra használják fel, hanem beruházásokra fordítsák. *(MTI)*

Hozzászólás cikkünkhöz

Zavar a Kalapgyárban

Az Ipari Minisztérium véleménye — Beolvasztás az Orionba

Zavar a Kalapgyárban című kétrészes cikkünkhöz (1984. január 4—5.) dr. Szabó Imre, ipari miniszterhelyettes elküldte megjegyzéseit. Észrevételeinek szívesen helyt adunk, mint ahogy örömmel látnánk a hozzászólásban említett másik két szerv, a Pénzügyminisztérium és a Magyar Nemzeti Bank állásfoglalását. Szerkesztőségünk ugyanis fontosnak tartja, hogy a gazdaság legfontosabb fejleményei sokoldalúan megjelenjenek lapunkban. Az itt szerzett tapasztalatok más, hasonló döntéseknél hasznosíthatók. A Kalapgyár esete — mint ahogy az alábbi, újabb adalékok bizonyítják — sok tanulsággal szolgál(hat).

Egy vállalatnál, ha zavar van, annak okát legjobban a vállalatnál ismerik. A Kalapgyár helyzete ettől annyiban különbözik, hogy *külső szerveknek kellett feltárniuk*, hogy a vállalatot meg kell szünteni. A cikkíró a dolgozók hangulatáról ad képet, döntést sürget, a dolgozók kérdéseit teszi fel, és általában azonosul is velük.

Fontosnak tartom, hogy ne csak a jelenlegi visszás helyzetet — amelyet a cikk jellemez —, hanem annak okait is a lehető legalaposabban feltárjam.

Miért kezdeményeztük a vállalat megszüntetését? A Kalapgyár évtizedeken át rövidáruipari vállalatként dolgozott. Eredeti termékszerkezete az évek során, a helyes utat keresve, megváltozott. (Megjegyzem, hogy a jó utat keresve nem mindig új termék bevezetésük bizonyult helyesnek.) A vállalat tevékenységének értékelése a vállalat mérete és annak alapján is, hogy sokféle, egymástól jellegében is eltérő terméket állít elő, a rövidáruipari vállalatokkal összevetve történhet meg. Ezért a következőkben a rövidáruipari vállalatok 1982. évi adatait mutatom be összehasonlításul:

	Termelési érték millió Ft	Összes foglalk. létszám fő	Állóeszk. bttó ért. M Ft	Nyereség M Ft
Kalapgyár	214	877	110	7
Albertfalvai Cérnázó	396	169	193	33
Lőrinci Szalagszövő	215	241	110	17
Lőrinci Textilipari V.	351	534	250	19
Paszományárugyár	167	190	85	45
RICO Kötszerművek	1044	717	332	65
Szalag- és Zsinórgyár	616	935	341	86
Gardénia	273	424	394	67

Az adatokból kitűnik, hogy azonos szabályozók mellett a Kalapgyár eredményei *nem versenyképesek.* Különösen erre utal, hogy 1983. I. félév végén a vállalat veszteséges lett, és az évet körülbelül *25 millió forint veszteséggel zárja.* 1979 óta többször is megvizsgáltuk, és 1983-ban azt találtuk, hogy sem a vezetés cseréje után, sem pedig egyes veszteségelemek elengedése után (szanálással) *nincs remény,* hogy hatékony legyen.

Mi legyen tehát a vállalattal? Az előző évek tapasztalatai és az 1983. évi revízió megállapításai alapján vizsgáltuk 1983-ban a Pannónia Szőrmeárugyárhoz, a Hazai Fésűsfonóhoz, a Vörös Október Ruhagyárhoz és az Újpesti Gyapjúszövőhöz történő csatolás lehetőségét. Kérte a vállalat dolgozóit és eszközeit az ORION, a Jászberényi Hűtőgépgyár és a Kender-Juta. A vállalat megbízott igazgatója a lehetséges önerős megoldásokról tárgyalt hat vállalattal és több szövetkezettel. A vizsgálat körültekintést igényel és diszkréciót is, amely nem zavarja az embereket és a munkát. Ezt a diszkréciót, mint általában, *ebben az esetben sem sikerült biztosítani. Hiányzott* a dolgozók választott képviselőinek folyamatos tájékoztatása is.

Végül *az ORION-ba olvasztás mellett döntöttünk*, mert a gyár képes a dolgozók túlnyomó többségének népgazdasági szempontból is előnyös foglalkoztatására, képes a veszteség egy részének, valamint a fejlesztési hitelnek az átvállalására, továbbá a dolgozók elhelyezésére. A kalap- és tompgyártást nem akarjuk teljesen megszüntetni. Arra számítunk, hogy az szövetkezeti keretekben (társulásaik egy része nyúlvágóhíddal is rendelkezik) olcsóbban, más szabályozás mellett a megmaradó termelés nyereséges lesz. Az átvevő vállalatnak viszont pénzre és gépre van szüksége, hogy az épületeket hasznosítani tudja, az embereknek pedig munkát adjon. Az ilyen feltételek megteremtése is *időigényes.* Az átszervezés után a dolgozók munkája nyereséges lesz.

A fő tanulság

Miért késett a döntés? 1982 végén még nem volt veszteséges a vállalat. 1983-ban vált nyilvánvalóvá, hogy a vállalat segítséggel sem képes tartósan hatékonyan működni. Az 1983. évi revízióban feltárt jelenségek, több esetben a szabályokat nem kielégítő ügykezelés is szükségessé tette, hogy a IV. negyedévben pontos — tehát álló üzem melletti — leltár készüljön, nehogy a veszteségek mértéke csak 1984 tavaszán derüljön ki. A veszteségek addig tovább nőttek volna. Nem kívánható egy vállalattól sem, hogy átvállalja más veszteségét, miközben nem ismeri annak mértékét.

A leltár után kitűnt, hogy *a várható 25 millió forint működési veszteségen kívül még 70 millió forintos veszteség fedezetéről kell gondoskodni.* Ennyivel ér *kevesebbet* a vállalat készlete, mint ahogyan nyilvántartják. Ezeken kívül még 50 millió forintnyi hiteltartozása van a Kalapgyárnak.

Az *elhúzódás* fő oka az volt, hogy nem találtunk olyanokat, akik ezen terheket úgy átvették volna, hogy azt kibírják és közben minden dolgozó tartós alkalmazását garantálni tudják. Az ORION azonban ilyen vállalat. A döntés elhúzódásának az is az oka, hogy *nem alakult ki a vállalatok megszüntetésének mechanizmusa.* Amellett, hogy nincs kialakult mechanizmus, 1983-ban a Rákóczi Nyomda megszüntetését sokkal gyorsabban végrehajthattuk, mert ennek az üzemnek nem halmozódott fel vesztesége.

A jövőben sem várható, hogy tönkrement vállalatok veszteségeit mások könnyen, gyorsan átveszik. A *fő tanulság:* akkor kell intézkednünk, *amikor még nem halmozódnak fel a veszteségek, néha még akkor is, ha egy-egy kollektíva ugyan javulást ígér, de az nem látszik biztonságosnak.* A változó gazdasági körülmények miatt azonban a vállalati kollektíva, vezető által ígért intézkedések realitásának megítélése is bonyolult feladat és nem teljesen egyértelműen végrehajtható.

Újítások

Ami az újításokat illeti: a vállalatnál relatívan valóban sok újítás volt. Sok, kalapon kívüli profillal is próbálkoztak — kötöttáru, szőrme, hegesztett gumiáru, fonás —, hogy megéljenek. Az is igaz, hogy más vállalatokhoz képest több újítási díjat fizettek ki. *A lefolytatott vizsgálatok több szabálytalanságot tártak fel.* A vizsgálatok mutatták a vállalat belső társadalmi ellenőrzésének gyengeségét is. A szabálytalanságok miatt *fegyelmi eljárást kezdeményeztem a vállalat volt igazgatója és más érintett beosztottak ellen.* Eredményéről a vállalat gazdasági vezetőjét és a dolgozók felelős képviselőit tájékoztatni fogom.

A vállalat rossz helyzete *nem az utolsó* félévben alakult ki. Nem minden felvállalt profiljuk vált be, a szigorúbb feltételek mellett nem minden beruházásuk volt kifizetődő. A vállalati önállóság nemcsak a saját felelősségre való vállalkozást, hanem a következményeket is jelenti. A választott munkás képviseleti szervezetek úgy tudják jól segíteni a vállalati munkát, ha az ellenőrzést *kellő időben* és alaposan végrehajtják. Különösen indokoltnak tartom e szervezetek munkájának *színvonalát* emelni, amikor a vezetők fejlesztési, újítási javaslatairól döntenek a gazdasági szervek. Ebben az esetben, ha a vitatható döntések bírálata nem a gazdasági vezető távozása után történt volna meg, azok egy részét meg tudták volna akadályozni.

Én az Ipari Minisztérium részéről válaszolok, de közismert, hogy a rendezési pénzügyi feltételek vizsgálata és rendezése a Pénzügyminisztérium, a hitelfeltételek rendezése pedig a Magyar Nemzeti Bank hatásköre és feladata. Az állam és a bank felé fennálló kötelezettségek sorsáról csak időigényes vizsgálat után dönthetnek ezek a szervezetek.

Dr. Szabó Imre,
ipari miniszterhelyettes

HORIZONT

Segély Észak-Írországnak

(Reuter) Észak-Írországnak 27 millió dollár segélyt folyósít a Közös Piac abból a 85 millió dollárból, amelyet háromév alatt bocsátanak a szegénység és a munkanélküliség mérséklésére, a rossz lakáskörülmények javítása céljából az északír tartományok rendelkezésére.

Bővült a Szovjetunió és az EGK kereskedelme

Jelentősen bővült az Európai Gazdasági Közösség tagországainak a Szovjetunióval folytatott kereskedelme a múlt év első felében — közölték közös piaci illetékesek Brüsszelben. Ezzel kapcsolatban felhívják a figyelmet arra, hogy ez elsősorban a Szibériát Nyugat-Európával összekötő gázvezetékkel kapcsolatos nyugat-európai berendezésszállításoknak köszönhető, mivel az EGK nem vetette alá magát az amerikaiak által követelt gázcsőembargónak.

Jugoszláv infláció

Jugoszláviában 1983-ban az infláció növekedési üteme 58,4 százalékos volt — közölte Belgrádban szerdán a Szövetségi Árügyi Hivatal. Az elmúlt évben a legnagyobb mértékben — átlag 73,4 százalékkal — az élelmiszeripari termékek árai emelkedtek, a szolgáltatások díjánál a növekedés 50 százalékos volt. Az infláció eddig leggyorsabb ütemben 1981-ben növekedett, amikoris az 39,3 százalékos volt. *(MTI)*

A pszichológus — E. T. „csodáiról"

Miért sírnak a gyerekek?

E. T. előreküldte hasonmásait; majd egy évvel ezelőtt, maszek trafikokban és bazárokban nylon-szörnyek jelentek meg világító ujjacskával, kicsi, közép és nagy méretben. Ott szoronganak azóta a pulton a felfújható gumiangyalok és a FA-szappanok társaságában. Eddig ismeretlenek voltak. De jól értesült szülők jól értesült gyerekei azért hírét vették jóelőre a filmnek. Sőt, mi több: idén szeptemberben, az egyik általános iskolában, az idők szavát megérezve, E. T.-őrs alakult. Ez még mind semmi. Az E. T.-hullám a téli szünidővel egybeeső filmpremierrel kezdődött. Kígyózó sorok a mozik előtt, olykor rendőrkordon, kisírt szemű gyermekek, hüppögő nagymamák. E. T. győzött. *Vajon miért? S kinek szól elsősorban?* — kérdezem Bagdy Emőke pszichológus kandidátust.

— Ez a film a tizenéveseké. Azokat a lélektani szükségleteket elégíti ki, amelyek elsősorban a 10—15 évesek világában feszülnek. Története egyszerű, hiszen egyetlen központi történésre koncentrál, a gyermekek és E. T. találkozására, barátságára. Izgalmakban, fordulatokban gazdag sztorija tökéletes érzelmi összhangon, mi több, élettani kapcsolattal is létrehozott — azonos érzelmi rezdüléseken alapuló — *barátságról* szól. *A felnőtt nézőknek „érzelmes-érzelgős"-nek tűnik a romantikus történet,* a pubertáskorú gyermekeknek *eszményi világot* nyit meg: a tökéletes barátság vágy-képletére rímel rá a film, kielégítve mindazt az igényt, amit korunknak a világűrt meghódító, sikeres történelmi kalandjai nyitottak meg és táplálnak ifjúságunkban. A titokzatos űrlátogatók fantáziája, a földönkívüli élet ma még rejtett, nem bizonyított valószínűsége ebben a filmben a teremtő fantázia valóságává válik. Azt a serdülőkori ábrándozást szolgálja ki a film, amelyet hajdan *Verne* regényei tápláltak, s ma a *Csillagok háborúja,* a *Birodalom visszavág* típusú filmekben kap meg a fiatal, s e célnak felelnek meg az oly nagy sikerű képregények is. Tudjuk, hogy milyen közel állnak a televízión és filmeken felnőtt, képi információszerzésre szoktatott 10—12 éveseinkhez a képregények. Alig akad ma olyan kamasz, aki ne írta-rajzolta volna meg a saját fantasztikus képregényét. Ez helyettesíti most a kamaszregényeket. Ezért is ragadja magával a kiskamaszok világát az E. T., mely izgalmakban, kalandokban bővelkedő meséjével a *gyermekek hatalmát* igazolja. Saját *győzelmüket* ünnepelhetik benne a felnőttekkel szemben. A gyermekek furfangja, hatalma, bátorsága, ügyessége, a *barátság ereje* szól gyerekeinkhez, és ez a siker biztos kulcsa.

— *A felnőtt világ nem túl rokonszenves a filmen. Szinte ellenségként állnak szemben a gyerekek és felnőttek . . .*

— A felnőttek meglehetősen *egyszólamú szerepet* kapnak ebben a filmben. A „láncosok", a „gonoszok" nem érdemlik meg a „rendkívüli találkozás" élményét, mert agresszívak, értetlenek, támadók, üldözők, rettegett potenciális gyilkosok. Az üldözők jelképrendszerét rendre megerősítik az arcnélküli alakok, a csörtető E. T.-vadászó testek-lábak félelmetes látványa is. Az anya a film egyetlen felnőtt „pozitív hőse", akit magányossága köt össze a gyerekekkel; ő az, aki megérti a barátság és összetartozás értékét. Hiszen érzelmi vesztes, férje elhagyta.

— *Annak ellenére, hogy mi felnőttek nem látszunk túlságosan rokonszenvesnek ebben a történetben, mégis úgy tűnik, mintha a szülők nem csupán kísérők lennének a moziban . . .*

— A felnőttnek naiv mese ez a történet. Benne a jók és a rosszak úgy válnak szét, mint a fehér és a fekete szín; minden egyértelmű és olyan „egyféle" a világ benne, ahogyan egy *gyerekszem* látja a neki kedves vagy utált környezetet, a személyek élesen szétváló szimpátia-antipátia pólusai szerint.

— Mégis, benne rejlik az alkotói furfang, mert az érzelgős történet mögül kikacsint a szerző, *Spielberg,* aki Sant-Exupery-nek, A kis herceg írójának bölcsességével szólítja meg a nézőt. Mit is indít meg a film a felnőttekben? Mondanivalója egyértelmű: *az erőszaknak nincs esélye a győzelemre.* A szeretet, a tudománnyal szövetkezve a halál hatalmánál is erősebb, a barátság pedig szent dolog. Józan ésszel valószínűtlen eseményekben, a „csodákban" csak az részesedhet, aki *hisz* a csodákban és nyitott rájuk. Szeretetet az kaphat, aki tud adni; aki kinyitja a szívét a másik előtt, elfogadja és védi a másikat. Bárki él a Földön (vagy azon túl), az élők örök reménysége a szeretetnek, egymást elfogadó és óvó szeretetének biztonsága. Azt üzeni a film: fogadjuk el „álmodó ifjúságunk" csodáit és reménységeit, mert csak az lehet a titkok és a nagyértékű „találkozások" beavatottja, *aki hisz a kapcsolatok hatalmában.* Aki nyitva hagyja az élet rezdüléseit felfogó érzékeny antennáit, az esélyes marad a rejtett üzenetek felfogására. Aki hisz a szeretetben, az potenciális győztes.

A felnőttet megragadja a film humán üzenete, „szeretetpoézise" és meghatja a gyermeknézők lelkesedésének látványa. A gyermekek rajongása, izgalma, azonosulása az igaz barátokkal, az együtt drukkolás feszültsége rövid időre feltámasztja bennünk a hajdani álmodó, lelkesedő, rajongó kamaszt. Érvényteleníti a ráció józanságát és — hacsak percekre is — a bennünk újra éledő gyermeki világ önfeledt pillanatainak részesévé válunk.

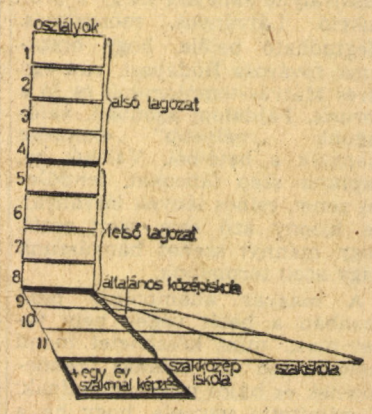
V. Bálint Éva

Kis pedagógiai kitekintés

Reform a Szovjetunióban

Miközben nálunk, Magyarországon a közoktatás *folyamatos* továbbfejlesztésére fogadott el munkaokmányt a kormány — tehát az *iskolarendszert* nem alakítják át a közeli évtizedekben — a múlt héten a Szovjetunióban *iskolareformnak* az irányelveit tették közzé, ami annyit jelent, hogy az iskolarendszert is átalakítják.

Az előzmény: a Szovjetunióban a 70-es években megvalósult az *általános középfokú képzés:* a fiatalok mintegy kilenctizede 17 éves korára tízosztályos iskolát végez el, avagy a nyolc kötelező osztály után szakirányú — szakközépiskolai vagy szakmunkástanuló-iskolai — képzésben részesül.

A legfontosabb előirányzott változás: a befejezett középfokú képzés tartamát tízről tizenegy évre emelik. A fiatalok azonban nem végeznek később, mint eddig. A Szovjetunióban ugyanis eddig hatéves korban kezdtek a gyerekek iskolába járni, most hat esztendő lesz a tankötelezettség kezdete. Ezzel együtt megváltozik az iskola vertikális tagolódása: az alsó fokú oktatás négyéves időtartamú, az 5—8. osztály, azaz a mi általános iskolai felső tagozatunk elvégzése úgynevezett be nem fejezett középiskolai bizonyítványra jogosít. A nyolcadik osztályt elvégzők java része eddig a kilencedikbe lépett, most ellenben azt tervezik, hogy a szakirányú képzésben részvevők aránya a jövőben az eddiginek kétszeresére gyarapodik.

Ezzel együtt megszűnik a szakirányú képzés két formája (szakközépiskola és szakmunkásképző), s helyébe egységes szakközépiskola lép, hároméves képzési idővel. Igyekszenek az általánosan képző — a mi gimnáziumunkra emlékeztető — középiskola legfőbb ellentmondását is enyhíteni a Szovjetunióban, ugyanis a tizenhét éves szovjet érettségizett fiatal ugyanúgy szakma nélkül áll az „élet kapujában" mint magyar kortársa. Most a reformirányelvek egyéves „fejelő" szakmai képzést irányoznak elő a tizenegyedik osztályt elvégzők számára. Megmarad a szakközépiskola mellett a szakiskolák hálózata, mely a szolgáltatások, a kereskedelem, az egészségügy részére képez középkádereket.

A képzési idő megnyújtása lehetővé teszi, hogy oldják az oktatás elméleti jellegét, minden fokozaton nagyobb szerepet kap a fizikai munka, s az oktatást iparkodnak gyakorlatiasabbá tenni. A reform előirányozza a laboratóriumi és a műhelymunka arányának javítását, s ami különösen figyelemre méltó, új technológiák, gépek megismertetését, s mindenekelőtt a számítógéptechnika beépítését az oktatási folyamatba.

A szovjet reformtervezet a gyerekeknek a *közművelődésbe* való bevonását együtt tárgyalja az iskolai munkával, mert úgy vélik a szabad idő megszervezése ugyanolyan rangú pedagógiai feladat, mint a munkára nevelés vagy az elméleti képzés. Ezért kap fontos helyet az úttörőházak, szakkörök, gyerekklubok fejlesztése is.

N. S. L.

Takarékosabban az energiával

Ötletek a műszakiaktól

Alig telt el néhány hét a műszaki és agrárértelmiség részére kiírt országos energiatakarékossági pályázat legutóbbi fordulójának eredményhirdetése óta, máris meghirdették az új, a hatodik „menetet". Az elmúlt héten tartottak ugyanis sajtótájékoztatót az új pályázat kiírásáról, a nevezés feltételeiről.

A MTESZ 1980 márciusában fordult először az ország szakembereihez, dolgozzanak ki olyan javaslatokat, amelyek nyers- és alapanyag-, valamint energiatakarékosságra serkentik a vállalatokat. A pályázatokra rövid idő alatt, megvalósítható technikai eljárásokkal, szervezési intézkedésekkel, vagy éppen új berendezésekkel lehetett jelentkezni, s a MTESZ lehetőségei szerint támogatta az arra érdemes javaslatok gyakorlatba való bevezetését.

A hivatalosan 1981-ben útjára bocsátott pályázat sikeresnek bizonyult. Az elmúlt évek során folyamatosan csaknem öt és fél száz pályázat érkezett, amely kétségtelenül bebizonyította, hogy az energiafelhasználás valamennyi területén lehetőség van a takarékosságra. A bírálók, szakértők által is reálisnak tartott pályamunkák bevezetése esetén, az elérhető megtakarítás értéke — csak a díjazott, illetve a jutalmazott pályázatoknál — évente meghaladta az egymilliárd forintot. Az 1982-es pályázati fordulóban díjat nyert javaslatoknak például 32 százaléka volt olyan, amely hasznosítás esetén évi ötvenmillió forint feletti, 38 százaléka pedig több mint százezer dolláros éves megtakarítást eredményezett. S ami mai gazdasági lehetőségeink mellett elsőrendű szempont, a két éve díjazott pályázatok fele nem igényelt beruházást megvalósításakor. Az 1982-ben jutalmazott javaslatokról nemrég megjelent MTESZ-kiadványban azt is olvashattuk, hogy a díjazott pályázatok kizárólagos értékesítési és hasznosítási jogát az Alkotó Ifjúság Egyesülés kapta meg. Néhány hónappal az eredményhirdetést követően már meg is születtek az első szerződések és ma már ezek eredményessége is érzékelhető. A megvalósított, vagy éppen a megvalósítás küszöbén álló szellemi termékekből eredő megtakarítás elérte tavaly a hétszázmillió forintot. Ez azt jelenti, hogy a pályázat kiíróinak befektetésük minden forintja csaknem ötszázszoros hasznot hozott az elmúlt évben.

Egy ilyen pályázat természetesen nem egyedüli eszköze az energiatakarékosságnak, s az sem állítható, hogy az elért megtakarítás csupán a pályázat eredménye. Bizonyos azonban, hogy a MTESZ kezdeményezése minden más előnye mellett számottevően hozzájárult a takarékossági szemlélet kialakulásához.

Időközben a tapasztalatok alapján, és az energiagazdálkodási kormányprogram céljaihoz igazodva, módosultak a pályázati feltételek, szigorúbbak lettek a követelmények. Ennek tulajdonítható, hogy a legutóbbi fordulóban viszonylag kevesebb volt a hasznosítható javaslat, ám ezeknek mindegyike értékes, az országos programhoz illeszkedő újításnak bizonyult. Nem véletlen, hogy a bevezetésre küldött javaslatok megvalósulási aránya ma már több mint hetven százalék. A sikert jelzi a pályadíjak nagysága. Az idei felhívás egymillió kilencszázezer forint jutalmat helyez kilátásba a pályázók számára, akik valószínűleg tudásuk legjavát nyújtják majd. Javaslataikra, ötleteikre, a „szürkeállomány" munkájára az idén talán az eddiginél is nagyobb szükségünk van.

— palugyai —

A KÖZVETLEN ENERGIAFELHASZNÁLÁS évenkénti változás

	1976-78	1979	1980	1981
Népgazdaság	+3,7	+0,1	-0,1	-0,7
Ipar	+3,2	-0,1	-0,7	-1,9
Mezőgazdaság	+4,6	-2,3	-2,3	-3,3
Közlekedés	+1,4	-2,6	-5,6	-2,9
Lakosság	+4,4	+2,8	+2,4	+2,0

A modern nyelvtanításról Párizsban

A Francia Pedagógiai Intézet tavaly az év végén pedagógiai, pszichológiai és módszertani kongresszust hirdetett Párizsban. E fórum a kommunikáció, a nyelvtanulás lélektanával, módszertanával foglalkozott. A kongresszust *Roger Galvez* francia pszichológus szervezte, aki maga is tartott előadást a kongresszus részvevőinek, és ismeretterjesztő dokumentumfilmen is bemutatta lélektani és technikai kísérleteit.

Számunkra is hasznosítható módszerekről hallottunk Párizsban. *Jean Chanbanne* például arról számolt be, hogy kísérleteinek célja a Maghreb-országokból (Marokkó, Algír, Tunisz) származó külföldiek francia nyelvre tanítása volt. A kísérlethez alkalmazkodó tanítási módszer alapján igyekeztek minél közelebb kerülni a tanítványokhoz és megszerettetni velük a tanulást. Éppen ezért sokat gyakoroltak: zenét, éneket, színházi előadásszerű szerepjátékokat is alkalmaztak. Nem oktattak a tanárok nyelvtani szabályokat, hanem helyette az élő nyelvet tanították.

A tanítást háromhetes intenzív felvételi-előkészítő periódus előzte meg. Bevezetésként sok egyszerű francia szövegét, dalt hallgattak meg a tanulók, hogy minél jobban érezzék a francia nyelv és hang atmoszféráját. Kezdetben az oktatók voltak az aktív szereplők (és a szereplésbe fokozatosan vonták be a hallgatókat), különféle jeleneteket játszottak el, amelyekbe folyamatosan bevonták az egész csoportot. Az oktatók által bemutatott szerepjátékokból az előkészítő periódus végén — mintegy átmenetként az intenzív kurzusra — a hallgatók montázsszerű kis jeleneteket, szituációkat állítottak össze francia nyelven. Megtanulták a „teljes relaxálást" (elernyedést) is. E periódusban mindenki szabadon beszél, kommunikál, de csak francia nyelven. A tényleges tanfolyam az előkészítőhöz hasonló volt, csak szigorúbb idő- és munkabeosztással.

A kongresszusra e cikk írója is meghívást kapott előadóként, ahol a szocialista országokat egyedül képviselte. Az előadás „A szuggesztív kommunikáció az orosz nyelvi oktatásban Magyarországon" címmel a szuggesztopédia továbbfejlesztett magyar változatáról számolt be, amely a *szuggesztív módszerek és a hagyományos magyar nyelvoktatási módszer összekapcsolására irányul.* Fő feladata a tananyag befogadását lélektanilag előkészíteni, kedvet csinálni a tanuláshoz, ami a sikernek már félig záloga. És figyelembe véve mai gazdasági viszonyainkat, csak új oktatási szemléletet alkalmaz, minden új beruházás nélkül.

A magyar szuggesztológia igyekszik *ébrenléti állapotban* alkalmazni a szuggesztiót, amely az egészséges emberek tevékenységét pozitív értelemben befolyásolja (nemcsak klinikai értelemben használható). A szuggesztió segítségével a tanulók megszabadulnak a „csak megszólalnom ne kelljen!" szorongásaitól. A tanórák 45 percesek, amit az elején és a végén egy-egy pár perces rövid relaxálás egészít ki a feszültség, gátlások levezetésére. A részvevő tanulók nem panaszkodnak fáradtságra, de munkavégző képességük fokozódik, hangulatuk javul a tanfolyam idején. A tanár szerepe annál jelentősebb, minél felszabadultabbak a hallgatók. Csak kevés, speciális felkészültségű tanár tudja hasznosítani munkájában az éber szuggesztiót. Jól felkészült tanárral viszont a hallgatók a nyelvet nemcsak tanulják, de szinte mindjárt használják is, és a nyelv — mint egyszerű eszköz — használata rögtön sikerélményt jelent a hallgatónak. Ez a sikerélmény fokozza a tanulási kedvet, s jelentős mértékben javítja a tanulás eredményét.

Szalontai Éva

Egy hét a világgazdaságban

Az EGK nehéz ügyei

A politikusok és hivatalnokok a szilveszteri mulatság és az újévi köszöntők elmúltával ismét nekiáttak, hogy az EGK történelmének talán az emlékezetes „angol belépés" óta *legsúlyosabb* problémacsomagjával megbirkózzanak.

Az idő sürgeti őket. Ha hinni lehet a bizottság *mezőgazdasági* kérdésekben illetékes tagja múlt heti nyilatkozatának, az integráció — ha semmi sem történik —, már tavaszra csődbe mehet. Köztudott persze, hogy az ilyen, a közvélemény számára is felforgató kérdésekben a nyilvánosan elhangzó véleménynek célja is van. Ha nem is valószínű, hogy a közösséget — vagy mondjuk annak székházát — *elárverezik*, a nyugat-európai integrációnak gondjai vannak.

Nem csupán arról van szó, hogy míg 1982-ben *a felvásárlási* árak átlagosan *10,5 százalékkal*, tavaly is még *4,2 százalékkal* nőttek, addig az idénre a nyugat-európai parasztok alighanem csak az elmúlt év árszintjével számolhatnak, miközben költségeik emelkednek. Ez az abszurd helyzet azonban csak a jéghegy csúcsa, hiszen ott van az a brit követelés, mely szerint a költségvetési rendszerhez való olyan hozzájárulás-számításra van szükség, hogy egyik tagállam se kerüljön huzamosan hátrányos helyzetbe. További igénye a szigetországnak, hogy az EGK-büdzsé kiadási oldalát *szigorú szabályok* tartsák kordában és a költségvetésen belül pedig a mezőgazdasági jogcím súlya *mérséklődjön*. Ugyancsak a konzervatív kormány felvetése, hogy tartós megoldást kell találni az eladhatatlan mezőgazdasági többlettermelés keletkezésének elkerülésére.

A mezőgazdasági költségvetés visszafogása révén felszabaduló összegek elköltését illetően már többé-kevésbé *egyetértés van*, a tízeket ma, úgy tűnik, a legjobban a munkanélküliség és az ipari fejlődés gondjai foglalkoztatják. (Vagyis szükség lenne egy *közösségi szintű ipar- és foglalkoztatáspolitikára*. Ha komolyan veszik, egyik program sem „kétfillér". (Terheli a nyugat-európai integrációt néhány rendezetlen külkapcsolati kérdés is. Évek óta folyik például a vita, mi a fontosabb, a geográfiai „terjeszkedés"-e vagy a „mélyülés". Előbb kell-e vajon az EGK belső problémáit megoldani, vagy lehetséges korábban még a mediterrán Európát tagként felvenni. Konkrétan: hosszan blokkolták Spanyolország és Portugália felvételi kérelmét. Ezek után még rendezni kellene a Közös Piac költségvetésének bevételi oldalát is — egy adóemelés alighanem *elkerülhetetlen* — és az angoloknak is meg kellene végre kapniuk az 1983-as év után nekik járó költségvetési hozzájárulás-visszatérítést.

A tárgyalások teljes „étlapját" azért érdemes felsorolni, mivel kétségtelenné válik így, hogy nem másodrendű kérdésekről van szó. A mezőgazdasági rendtartás csak egy kicsit is erőteljesebb reformja például a gyakorlatban azt jelentené, hogy a Közösség *felmondja 8 millió parasztnak az eddig érinthetetlennek tartott* „szövetségi politikát". Ezzel együtt igaz persze, hogy a hatékonyabb és a piaci igényeknek jobban megfelelő termelési struktúra létrejötte hosszú távon éppen a gazdálkodók érdekeit szolgálná a legjobban. A problémát azonban — itt is — a valóság és a kívánatos célrendszer közötti út megtételének módja jelenti...

Rövid távon mindez úgy fog jelentkezni, hogy a legközelebbi választásokon családtagokkal együtt mintegy 16—20 millió választó lesz „mérges kormányára" és erősíti többségében várhatóan az ellenzéki táborokat. Márpedig a nyugat-európai kormányok nagy része mögött *nincs akkora választói többség, hogy egy ilyen fenyegetésre vállrándítással reagáljanak*. Érezheti tehát egy politikus egyik oldalról annak szükségességét, hogy a mezőgazdasági rendtartást megreformálják, a gyakorlatban — érthető okokból — mégis valószínűleg az óvatosabb haladás mellett foglal majd állást.

A mezőgazdasági-költségvetési rendszer alapvető módosítása — melyről egyébként eltérő erősséggel, de az integráció alapítása óta beszélnek — alighanem a Közösségen belüli erőviszonyok *lényeges módosulását* is jelentené. Az EGK-nak feltehetően kevesebbet kellene akkor a mezőgazdasággal foglalkoznia és jobban koncentrálhatna például az élenjáró iparágak meghonosítására. Az EGK-n belül így valószínűleg háttérbe szorulna némiképp Franciaország és Olaszország és megjelenne egy *nyugatnémet—brit tengely*.

Annak, hogy a nyugat-európai integráció gondban vagy válságban van (a szavak közötti választás nézőpont és definíció kérdése), egy előnye mindenképpen várható. A tarthatatlan helyzet előbb-utóbb *kikényszeríti az előrelépést*, a negyedszázada mozdulatlan rendszerek fejlődését. Csak remélni lehet, hogy a megoldást a tízek minél előbb megtalálják. Ha ugyanis az integrációt kényes belső problémák is terhelik, úgy ez nyilvánvalóan ki fog hatni — korlátozólag — az EGK külgazdasági politikájának mozgásterére is. Ez pedig — hisz a Közösség, ismételjük, a világkereskedelem *egynegyedét* jelenti — *senkinek nem érdeke*.

Gonda György—Szentgáli Péter

Fővállalkozások külföldön

Kulcsrakész gyárak, üzemek

Sikeres éve volt 1983 az elsősorban külföldi fővállalkozások szervezésével, kulcsrakész üzemek, gyárak és oktatási létesítmények felépítésével foglalkozó *Industrialexportnak*. A vállalat tavaly — 1982-höz képest — tizenegy százalékkal növelte konvertibilis exportját; kivitele elérte a 35 millió dollárt. Túlteljesítette szocialista exporttervét is. Értékesítése ebben a relációban meghaladta a 25 millió rubelt. Elsősorban a Szovjetunióba irányuló szállításait növelte.

Az Industrialexport Algériában a Technoimpex közreműködésével 1983-ban — az előző évben kötött szerződés alapján — két vízügyi szakiskola építését folytatta. Emellett újabb két iskola felépítésére, kulcsrakész átadására szerződött. Egy korábban kötött szerződés alapján a vállalat megkezdte egy paradicsomfeldolgozó üzem létrehozásához szükséges berendezések szállítását Nigériába, a kapcsolódó termesztési rendszer gépeivel együtt. Nigériában magyar részvétellel vegyes vállalatot hoztak létre a feldolgozóüzem kialakítására, irányítására, üzemeltetésére. Tervezik többek között azt is, hogy az idén akkumulátorgyár létesítésére is szerződést kötnek. Az üzlet előkészítésében, az ajánlat kidolgozásában az NSZK-beli Varta céggel működtek együtt, s ha a versenytárgyaláson elnyerik a mintegy 30 millió dolláros megrendelést, akkor a gyárat is az NSZK-beli partnerrel kooperálva építik fel.

A Szovjetunióba az Industrialexport többek között konzervek csírátlanítására szolgáló automataberendezést exportált. Folytatta a gépkocsi-szervizállomások exportját és az olajipari mérőberendezések szállítását.

Tervezzük?

Oktatási konfliktusok és igények – A munkaerőhelyzet háttere

Napjaink egyik égető társadalmi gondja, hogy a diplomás szakemberek vajon megtalálják-e helyüket azokon a posztokon, amelyeket betöltenek. Ez irányítja a figyelmet a munkaerő-tervezés oktatás-gazdaságtani, oktatáspolitikai problémáira. Amit a mérnök, az agronómus a saját bőrén érez, az foglalkoztatja a tudós-közgazdászt. Kovács Jánost, a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének osztályvezetőjét is. Állandó és visszatérő kutatási témája: hogyan egyeztethetők össze az oktatás és a munkaerő-gazdálkodás érdekei. Beszélgetésünket azzal a témával kezdjük, ami leginkább a levegőben van, a felsőoktatás fejlesztési koncepcióival:

— Legutóbb 1971-ben született javaslat az iskolarendszer korszerűsítéséről — mondja Kovács János. — Ez a nyolcéves alapozó és a négyéves középfokú oktatás helyett 10 + 2 rendszert ajánlott, amelyben a két év szakmai képesítést vagy egyetemi előkészítést adna. Bevezetése 40 milliárd forintba került volna.

Bukott elképzelések

— Ezért maradt csupán elképzelés?

— Mielőtt erre válaszolnék, hadd mondjam el: közel voltunk a gazdasági reform évéhez, ennek szelleme erősen hatott, és gazdaságunk is eredményesen működött: nyugati piacokat szereztünk, fejlődésünk évenként 6 százalékot is elért, és meghatároztuk azt az esztendőt, amikorra az utolsó fillérig visszafizetjük „adósságainkat". Mondom, ez volt a helyzet 1971-ben.

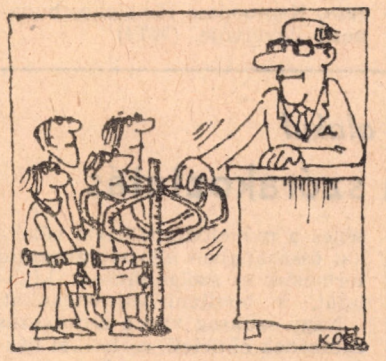
— De a nyolc osztályos kötelező oktatás, ami valóban vívmány, mély gyökerű hagyománnyá vált. Ráadásul született 1961-ben egy kormányhatározat, ami a 12 osztályos kötelező oktatást írta elő — de feltételek híján egy évfolyam se végezte el. Ez a rendelet a nagyközönség számára csöndben kimúlt, csak a szakmában kavart viharokat, és ezután senki sem vállalta szívesen egy esetleges új kudarc kockázatát.

— De a hetvenes évek végén mégiscsak kiderült, hogy baj van az iskolarendszerrel. Mi mindentől vált ez nyilvánvalóvá?

— Egyre sűrűbben merültek fel új társadalmi igények, a mezőgazdasági nagyüzemek megalakulása után ugrásszerűen megnőtt a szakemberek iránti igény. Sorra alakultak a mezőgazdasági főiskolák, egyetemek, de a szakmunkásképzőkben végzettek sem tudtak elhelyezkedni! A mezőgazdaság akkor nem tudta foglalkoztatni a tudományos képzettségű fiatalokat. Sok is volt a felsőfokú végzettségű mezőgazdász (mert 40 százalékuk nem a szakmájában dolgozott), meg kevés is egyszerre: a gyenge adottságú téeszekben nem voltak felsőfokú végzettségű szakemberek. Ha két évre el is fogadták őket (nem nekik kellett a bérüket fizetniük!), két év után azt mondták: *nem váltak be*. Idő kellett hozzá, hogy ez a helyzet megváltozzon.

— A szakközépiskolák is sok vitát váltottak ki.

— Főleg a műszakiak. Az iskola és az üzem perben állt: sok-e az oktatás, vagy kevés? Soknak bizonyult az elméleti és kevésnek a gyakorlati oktatás, a szakmunkásképzőkben végzettekhez képest. De az már csak a szociológusokat érdekelte, hogy azoknak, akik ott az üzemben maradtak, 90 százaléka *két év után többet és jobban teljesített*, mint azok, akik csak a szakma fogásait gyakorolták be, annak kultúrája nélkül, alacsony általános ismeretek között. Az üzemek mégis azt mondják, *ne küldjenek félértelmiségieket az esztergapad mellé*. Volt olyan társadalmi jelzés is, hogy *túl sok a szakmunkás*: a hetvenes évek elején egy részük már csak betanított munkát kapott. Pedig a gyorsuló világban egyre inkább olyan szakmunkásokra van szükség, akik magas képzettségűek, általánosan is műveltek, és nemcsak egy szakmához értenek, hanem tudásuk könnyen mobilizálható és konvertálható.

Kedvünkre és képzettségünkre

— Segítették-e a közgazdászok jelzései akkor az oktatás korszerűsítését?

— A hároméves képzési idejű főiskolák *csak részben* tudták átvenni a régi technikumok szerepét, mert az, aki ott végzett, azt mondta: én mérnök vagyok! Holott a képzése nem volt egyenértékű a diplomás mérnökével, de, sajnos — más szemszögből — *a technikusével sem*. A sok jelzés közül emeljünk ki egyet. A felszabadulás után nálunk a felsőoktatásról *levált* a kutatás jó része, létrejött az akadémiai és az ágazati intézetek hálózata. Ebben sok jó is volt. A nyugati kutatók *irigykedve szemlélték* a magyar társaikat: ti csak kutattok... Az akadémiai kutató viszont, mert nem oktatott, *nem is tudta a fiatalokon ellenőrizni, mit érnek eredményei*. Az egyetemi oktatók pedig, akik nem kutattak, könnyen *skolasztikussá* merevedtek és ez esetben velük az egyetemi ifjúság volt elégedetlen, mert nem a tudomány mai színvonalán tanították őket. Ezek az ellentmondások *konfliktusokhoz* vezettek, és már nem volt elég foltozgatni az iskolarendszert, hanem újra végig kellett gondolni az egészet.

— A felnőttoktatás mostani formája fölött is eljárt az idő...

— Létrehozásakor, 1945 után pótolta az osztály-, vagy egyéb származási diszkrimináció áldozatainak a tudását. Ez a korszak lezárult, a felnőttképzés viszont ugyanúgy létezik, és jórészt a nappalira föl nem vettek kerülőútja lett. Az volna a hivatása, hogy a pályakorrekcióra szorulók előtt *nyisson új utat*. Azoknak, akik téves önmegítélésből választottak korábban egy hivatást, vagy akik — s ezeknek száma emelkedni fog — a gazdasági, társadalmi változások miatt kénytelenek pályájukat módosítani. Így lehetne például *a mérnökből közgazdász, vagy fordítva*. Fontos feladata volna még a gyorsan elavuló ismeretek *felfrissítésében*, a képzés minden szintjén.

— A tervezés jelentősége megnő az egész népgazdaságban. Milyen gondokat vet föl a felsőoktatás és a munkaerő-tervezés kapcsolata?

— Kritikus ponthoz érkeztünk: mennyire lehet és kell összehangolni a munkaerő-tervezést a felsőoktatás tervezésével? A vélemények két álláspontón helyezkednek el. Az első kérdés: *szabad-e egyáltalán a munkaerőigényből oktatáspolitikai következtetést levonni?* A másik: *kell-e egyáltalán?* Hiszen, ha pontos adataink vannak a jövő szakemberigényeiről, akkor egyszerű a levezetés: a megfelelő időben „X" számú hallgatót kell fölvenni az egyetemekre. De igazán *ezt kell-e* tennünk? Nem önkényesség-e ez a levezetés a társadalommal szemben?

Ha megfizetnék...

— Mi az ön véleménye?

— Én, mint tervező, azt gondolom, ha *ismert a munkaerőigény*, lehetőleg nagyjából annyit képezzünk. Abból nincsen baj, ha a szükséges ezer mérnök helyett ezeregyszáz végez, vagy kilencszáz, hiszen ugyanúgy, mint a termelésben, itt is adódik „selejt", és van tere a takarékos megoldásnak is. De ha kétezer fiatal szerez mérnöki diplomát, amikor ezer munkahely van számukra, akkor már nagy baj van. A tervezés is követett már el ilyen hibát — a mezőgazdászok, a pedagógusok, a vegyészek esetében is —, ezek a hibák is hozzájárultak, hogy az ötvenes években oly magas társadalmi presztízsű mérnöki pálya értéke devalválódott. Többek között ezért sem olyan társadalmunk innovációs képessége, mint amilyennek szeretnénk. Ha hiány volna belőlük, *jobban megfizetnék őket*, és a megfelelő adottságúak közül többen választanák ezt a pályát, és nem azt, amelyiknek most magas a presztízse.

— Lehet-e egyáltalán tervezni a jövő munkaerő-szükségletét?

— Szerintem igen, bár *nem hibamentesen*. Nálunk most 30 százalék a nem fizikai foglalkozású dolgozók aránya, a fejlett országokban 50 százalék. Biztos, hogy tendenciájában mi is *e felé közelítünk*.

Szikora Katalin

HORIZONT

Jövedelmek a világban

1960 és 1980 között 65 százalékkal nőtt az egy főre jutó jövedelem a földön, de a növekedés együtt járt a jövedelmi szakadékok szélesedésével: a szegényebbek kevésbé részesültek a gazdasági fellendülésből, mint a gazdagok — tette közzé jelentését a *Nemzetközi Munkaügyi Szervezet*.

Az elmúlt két évtizedben az iparilag fejlett országokban a világátlagnál gyorsabban növekedett a jövedelem, mintegy száz országban az átlagos mértékben nőtt, a fejlődő országok jó része azonban csak az átlag alatt tudta növelni az egy főre jutó nemzeti össztermék értékét.

EGK – ipari termelés

Előzetes becslések szerint a nemzeti össztermékek az EGK országaiban 1983-ban átlagban 1 százalékkal emelkedtek, a munkanélküliség növekedése márciusban megállt és nagyjából azoons szinten mozgott az év hátralevő részében (12 millió fő).

Lengyel pénzügyek

A külföldi eladósodás jelenti napjainkban az egyik legnagyobb gazdasági gondot Lengyelország számára. A súlyos helyzetből való kijutás lehetőségeiről, illetve Lengyelországnak a nemzetközi pénzügyi szervezetekhez fűződő kapcsolatairól nyilatkozott *Zbigniew Karcz*, a lengyel pénzügyminisztérium nemzetközi főosztályának vezetője a PAP lengyel hírügynökségnek.

A szocialista országokkal szembeni eladósodottságunk jelentős, de nem túlzott mértékű — mondta Karcz. Lengyelország legnagyobb szocialista hitelezője a Szovjetunió: tartozásaink vele szemben 3 milliárd rubelt és több mint 1 milliárd amerikai dollárt tesznek ki.

Küldöttségünk hazaérkezett

Felavatták a kambodzsai magyar gyermekvárost

Hétfőn hazaérkezett az a magyar küldöttség, amely január 13-án Phnom Penhtől 29 kilométerre levő Kok Trap faluban részt vett azon az ünnepségen, amelyen a kambodzsai nép nemzeti ünnepe, a felszabadulás 5. évfordulója alkalmából átadták rendeltetésének az ezerfős *Kambodzsai—Magyar Barátság* Gyermekvárost.

Az avatóünnepségen részt vett *Sütő Gyula*, a Magyar Szolidaritási Bizottság titkára, az Országos Béketanács elnökségének tagja; *Tolnai László*, az Országos Béketanács alelnöke, *Szórádi Sándor*, a KISZ központi bizottságának titkára. Jelen volt *Karsai Lajos*, a Magyar Népköztársaság kambodzsai nagykövete. Megjelent *Meas Sam-Nang*, iparügyi miniszter, *Keo Chenda*, a főváros pártbizottságának titkára, valamint a Kambodzsában akkreditált külképviseletek vezetői és nemzetközi szervezetek képviselői. A *Pol Pot*-rendszer idején lerombolt pedagógusközpont helyén létesült gyermekintézmény felépítését az Országos Béketanács kezdeményezte. A gyermekvárost a Magyar Szolidaritási Bizottság és a KISZ központi bizottsága közreműködésével, a magyar nép önkéntes pénzadományaiból, KISZ-fiatalok és kambodzsai munkások építették fel.

A gyermekváros átadását jelképező kulcsot *Yith Kim Seng*, a Kambodzsai Békevédelmi Bizottság elnöke, közegészségügyi miniszter vette át.

A felavatás alkalmából a Kambodzsai Népköztársaság kormánya kitüntette az építkezés magyar vezetőit és munkásait.

A magyar küldöttséget fogadta *Men Chhan*, az államtanács tagja. A Kambodzsai Népköztársaság Államtanácsa és Karsai Lajos nagykövet fogadást adott a gyermekváros átadása alkalmából.

Hazaérkezéskor a repülőtéri fogadáson jelen volt *Kao Samreth*, Kambodzsa ideiglenes budapesti ügyvivője. *(MTI)*

Állandó munkabizottság alakul

Napirenden a szórakoztatás

A szabad idős tevékenységi formák folyamatos áttekintésére, a szórakoztatási rendszer kialakításában, illetve formálásában érintett szervek együttműködésének javítására állandó munkabizottságot hoz létre az *Országos Közművelődési Tanács* az év első felében.

A szórakoztatás szabályozására, ösztönzésére az elmúlt években több határozat, intézkedés született, ám ezek többsége nem hozta meg a várt eredményt. A gondokat súlyosbítja, hogy sok csoport — haknibrigád, zenekar — felügyelet, illetve irányítás nélkül tevékenykedik. A tartalmas szórakozás formálása, javítása érdekében mindenekelőtt növelni szükséges a művelődéspolitikai célokkal összhangban álló szórakoztató termékek és szolgáltatások kínálatát, s bővíteni választékukat.

Nagy szükség van a szórakozás egészének elméleti, esztétikai tisztázására, ezen belül a történeti áttekintésre is, hiszen a szórakozási szokások és formák igen sokat változtak. Felmerült az értékrend tisztázásának igénye is, mivel ezen a téren nagyok a véleménykülönbségek, és számos előítélet uralkodik. A túlszabályozás vagy a tiltás nem vezet eredményre, a szórakoztatás irányításának továbbfejlesztésében csak valamennyi érdekelt szerv, vállalat, intézmény folyamatos véleménycseréje hozhat javulást. *(MTI)*

Kedvezőbb feltételek a fizetővendéglátásban

Az új rendelkezések hatására várhatóan tovább növekszik a fizetővendéglátó-helyek száma, s javul a vendéglátás színvonala — hangoztatta *Czeglédi József*, az *Országos Idegenforgalmi Hivatal* helyettes vezetője hétfőn, a *Fórum-szállóban* megtartott sajtótájékoztatón.

Mint mondotta, a fizetővendéglátás új rendjének lényege, hogy ezentúl egységes szabályok vonatkoznak mindazokra, akik idegenforgalmi célokra hasznosítják üdülőjüket, illetve lakásukat. A fizetővendéglátás ezentúl speciális kereskedelmi tevékenységnek számít, függetlenül attól, hogy a szállást utazási iroda vagy idegenforgalmi hivatal közvetítésével, illetve közvetlenül értékesítik a vendégeknek. Valamennyi szobakiadónak engedélyt kell kiváltania a helyi tanács kereskedelmi osztályán.

Az engedélyhez szükséges adatlapok a fővárosban már most, vidéken pedig a jövő hét elejétől beszerezhetők a tanácsok ügyfélszolgálati irodáiban. Ilyen engedélyt minden magyar állampolgár kiválthat, ha a szállás az előírt alapfeltételeknek megfelel.

Minden olyan ingatlan — lakás vagy üdülő — hasznosítható idegenforgalmi célokra, amellyel a szálláskiadó szabadon rendelkezik, így az állami bérlakások is kiadhatók, de csak 50 százalékos mértékben. A fizetővendéglátás továbbra is szabadáras marad. *(MTI)*

A Velencei-tó jövőjéről

Ülésezett az intéző bizottság

A Velencei-tavi Intéző Bizottság plenáris ülésen vitatta meg hétfőn, Agárdon az üdülőkörzet fejlesztésének tavalyi eredményeit és idei tennivalóit. *Marjanek József* főtitkár elmondta, hogy a víz minőségének védelmét az idén már kiterjesztik a tó teljes vízgyűjtőjére. Ennek érdekében megkezdik a tavaly kidolgozott térségi meliorációs terv megvalósítását. A hét évre szóló, s hatszáz négyzetkilométert érintő program keretében rendezik a tavat tápláló patakokat, a tó környékén megszüntetik a vízszennyezés forrásait, elvégzik a környékbeli községek csatornázását, s megkezdik a táj védelmét szolgáló erdősítéseket. Az idén a velencefürdői szakaszon folytatják a mederkotrást és a partszabályozást. Előkészítik a területet a strandépítéshez, s hozzáfognak egy kétszáz horgászladik befogadására alkalmas kikötő építéséhez. A tó környéki települések közül az idén a sukorói Újhegy-üdülő és Csöntörhegy kap ivóvizet, s Pákozdon is megkezdik a vízvezetékhálózat lefektetését.

A Velencei-tavi Intéző Bizottság — saját kérésére — érdemeinek elismerése mellett — felmentette tisztségéből *dr. Dabrónaki Gyulát*, aki ebben a tisztségében két évtizeden át rendkívül sokat tett az üdülőkörzet fejlesztéséért. A VIB új elnöke *Megyeri Károly*, a MUOSZ főtitkára lett. *(MTI)*

Sarlós István Lengyelországba utazott

Sarlós István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese *Mieczyslaw Rakowski* lengyel miniszterelnök-helyettes meghívására hétfőn hivatalos látogatásra Varsóba utazott.

Sarlós István megérkezése után megkezdte a tárgyalásait Mieczyslaw Rakowskival.

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Kapolyi László a Szovjetunióba utazott

Kapolyi László ipari miniszter vasárnap a Szovjetunióba utazott, ahol partnereivel a magyar—szovjet ipari együttműködés kérdéseiről, a kapcsolatok továbbfejlesztésének lehetőségeiről tárgyal. *(MTI)*

Francia közigazgatási küldöttség érkezett hazánkba

Anicet Le Pors, a Francia Köztársaság államigazgatási és közigazgatási reformügyi államtitkárának, a francia kormány tagjának vezetésével, a Minisztertanács Tanácsi Hivatala elnökének meghívására közigazgatási küldöttség érkezett hazánkba.

A delegáció néhány napos magyarországi tartózkodása során az államélet kérdéseire kívánja figyelmét fordítani.

A küldöttséget megérkezését követően fogadta *dr. Papp Lajos* államtitkár, a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnöke a Parlament épületében, és tájékoztatta a magyar közigazgatási rendszerről, működéséről és ezzel összefüggően a delegációt érdekló kérdésekről. A megbeszélésen jelen volt *Hubert Dubois*, a Francia Köztársaság budapesti nagykövete is. *(MTI)*

Elutazott hazánkból Miroslav Novak

Hétfőn elutazott hazánkból *Miroslav Novak*, a csehszlovák népi milícia törzsparancsnoka, aki *Borbély Sándornak*, a munkásőrség országos parancsnokának meghívására három napot töltött Magyarországon. Látogatása alatt egyebek közt részt vett és felszólalt Ózdon, a Prieszol József munkásőregység gyűlésén, továbbá megbeszélést folytatott *Grósz Károllyal*, az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplén megyei bizottsága első titkárával. *(MTI)*

Polyák János kitüntetése

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Polyák Jánosnak*, a Vas-, Fém- és Villamosenergiaipari Dolgozók Szakszervezete nyugalmazott főtitkárának, több évtizedes munkásmozgalmi tevékenysége, eredményes munkássága elismeréseként, 75. születésnapja alkalmából, a Munka Vörös Zászló Érdemrendje kitüntetést adományozta.

A kitüntetést hétfőn a Parlamentben *Trautmann Rezső*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke adta át. Az eseményen jelen volt *Herczeg Károly*, a vasasszakszervezet főtitkára.

Új olaj- és gázmezők

A szegedi szénhidrogén-medence bányászai túlteljesítették tavalyi tervüket. Az öregedő medence termelése az idén sem csökken — mondta tegnapi sajtótájékoztatóján *Juratovics Aladár*, a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat szegedi üzemigazgatója. Az év végéig több mint 800 millió forintot fordítanak a különféle termelőberendezések, és a vezetékhálózat fejlesztésére, valamint az új kismezők üzembe helyezésére. Ez utóbbiak közül a legjelentősebb a két évtizede kutatott, s nemrégiben másodszor is felfedezett *üllési gázmező*, amely már az év elejétől napi félmillió, az év végétől pedig *napi hárommillió köbméter* földgázt termel. *(MTI)*

Ülésezett a TOT

Csökkent a tsz-ek nyeresége

A mezőgazdasági szövetkezetek tavalyi eredményeiről, valamint idei tennivalóiról tárgyalt hétfőn — *Szabó István* elnökletével — a *Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa*. Az ülésen megjelent *Váncsa Jenő* mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, *dr. Kovács Imre*, az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályának helyettes vezetője, valamint a *Pénzügyminisztérium*, a *Magyar Nemzeti Bank* képviselői.

Lehóczki Mihály, a TOT főtitkárhelyettese adott először szóbeli kiegészítést ahhoz a dokumentumhoz, amely az elöljáróban említett témakör főbb adatait tartalmazza. Eszerint az aszálykárok, valamint a kiegészítő tevékenységben realizálódó nyereség visszaesése miatt a téeszekben jelentősen *kisebb* lesz az év végi részesedés, mint egy évvel korábban; hozzávetőleg 180 szövetkezetben lesz veszteség vagy alaphiány, *másfél milliárd forint* összegben.

Ami az idei esztendőt illeti, a belső piac és az élelmiszeripar jó ellátása, az exportkötelezettségek mennyiségi és minőségi teljesítése az *ország fizetőképességének megőrzéséhez való hozzájárulás adja meg fő kereteit a téeszek gazdálkodásának*. A tavalyi munkáért a termelőszövetkezeti parasztság joggal vívta ki egész társadalmunk elismerését, ám az idei esztendő nehezebb körülményei között indul — hiszen *továbbra* is tart az aszály. Elégtelen a csapadék földjeinkben, s mint az egyik felszólaló megemlítette: előfordulhat, hogy 1984-ben még a tavalyinál is *nagyobb* károk keletkeznek pusztán a szárazság következményeként is a mezőgazdaságban. *Dr. Tresser Pál*, a *dunavarsányi Petőfi Tsz* elnöke saját példájukon szemléltette, hogy évről évre fokozódott a közgazdasági szabályozók szigorítása következtében az elvonások mértéke, amelyek együttes összege 70 millió forintra rúg az elmúlt négy év folyamán.

Dr. Kovács Imre felszólalásában egyebek közt arra figyelmeztetett, hogy az ipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem közti *egymásrautaltságnak* kell alárendelni minden feladatot. Szükség van a 15 millió tonna, eleddig meg soha meg nem hirdetett mérvű gabonatermésre, de ugyanígy fontos — olykor éppen az alaptevékenység finanszírozása érdekében! — a kiegészítő tevékenységre, a vállalkozási készség fenntartására.

Váncsa Jenő *elismerését* fejezte ki a TOT, illetve a megyei érdekképviseleti szövetségek munkája iránt, amely fontos *kritikai* eleme az irányításnak. Bonyolult volt az 1983-as év, mégis sikerült megállni a próbát, hiszen a klasszikus értelemben vett agrártevékenység mindössze *egy százalékkal maradt el* a tervtől, de az ipari munkálatokkal egyetemben: az előirányzatok *teljesedtek*.

— 1984-ben még nehezebb körülmények között gazdálkodunk — folytatta a miniszter. — A közgazdasági szigorítások egyaránt érintik az alap- és a kiegészítő tevékenységet, mely utóbbinak az ügye — 6—8 Pest környéki téesz példáján — még márcusban terítékre kerül, akárcsak a legnagyobb károkat elszenvedett megyék helyzete.

Dr. Eleki János, a TOT főtitkára tartott végül beszámolót az értelmiség szerepéről a téeszekben.

k. n.

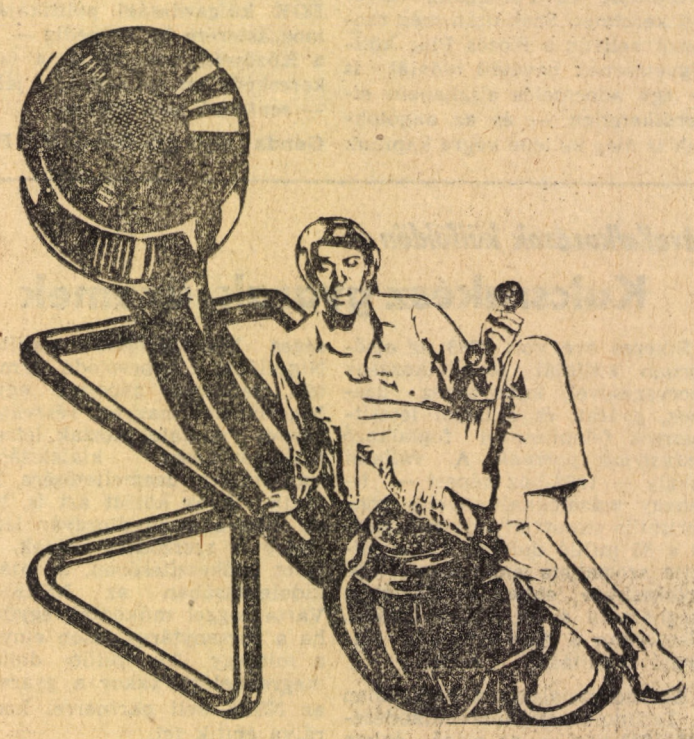
Időszerű kérdésekről

Környezetvédelmi megbeszélés

Hétfőn, a KISZ központi bizottsága székházában *Fejti György*, a KISZ központi bizottságának első titkára és *Gonda György*, államtitkár az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnöke megbeszélést folytattak a környezetvédelem időszerű kérdéseiről.

Áttekintették a KISZ KB és az OKTH együttműködésének tapasztalatait, az ifjúság körében végzett környezetvédelmi munka helyzetét, főbb feladatait. Megállapították, hogy az elmúlt időszakban a közös cselekvés jelentős eredményeket hozott, s a kedvező tapasztalatok alapján az együttműködést tovább kell folytatni, biztosítva a megkezdett munkák folyamatosságát, feltárva az együttműködés új területeit és formáit. *(MTI)*

A MAGYAR HÍRLAP, a MAGYAR MEDIA, a MAGYAR POSTA közös, új szolgáltatása az olvasóknak:

A MAGYAR HÍRLAP-ba apróhirdetéseit telefonon is feladhatja naponta 10—22 óráig, szombaton és vasárnap: 9—13 óráig a következő telefonszámon: 383-355.

Megjelenik: 2 NAPON BELÜL!

Az Ön szíves megbízását is várjuk!